

**AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN OKULU BIRAKMA
NEDENLERİ: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM SİSTEMİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Faruk Samet AGUŞ

Eskişehir, 2019

**AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN OKULU BIRAKMA
NEDENLERİ: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM SİSTEMİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Faruk Samet AGUŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Mesut KURULGAN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temmuz, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Faruk Samet AGUŞ'un "Açık ve Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Okulu Bırakma Nedenleri: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi Üzerine Bir Araştırma" başlıklı tezi 01 Ağustos 2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan **Uzaktan Eğitim** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof.Dr.Mesut KURULGAN

Üye : Doç.Dr.M.Recep OKUR

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Savaş Selahattin ATEŞ

Prof.Dr.Bülent GÜNŞOY
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN OKULU BIRAKMA NEDENLERİ: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM SİSTEMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Faruk Samet AGUŞ

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2019

Danışman: Prof. Dr. Mesut KURULGAN

Bu betimleyici nicel araştırmanın amacı, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi öğrencilerinin okulu bırakma nedenlerinin ve bu nedenlerin demografik gruplar arasındaki farklılıklarının ortaya çıkarılmasıdır. Veriler çevrimiçi anket aracılığı ile toplanmıştır. Toplam 302 lisans ve ön lisans öğrencisi araştırmaya katılmıştır. Araştırma sonucuna göre zaman kısıtlamaları ve motivasyon eksikliği okulu bırakmada en önemli faktörlerdir. Öğrenim ücreti, okuldan beklenenlerin bulunamaması, ders çalışma alışkanlığına sahip olunmaması ve akademik zorluk okulu bırakmada orta derecede etkilidir. Tek başına öğrenme, öğretmenler ve diğer öğrenciler ile iletişimin sınırlı olması, iletişim teknolojileri aracılığı ile öğrenme gibi uzaktan eğitim yöntemi ile ilgili faktörlerin önem derecesi düşük olarak bulunurken, en az öneme sahip faktörler; teknoloji yeterliği ve erişimi, iş ve okul değişikliği, aile ve sağlık sorunları olmuştur. Ortaya çıkan bu nedenlerin önem dereceleri, okula başlama amacı, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, program türü, çalışma durumu ve ikamet yeri bakımından farklılıklar göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Açıköğretim, Uzaktan Eğitim, Okul Terki, Okul Bırakma Nedenleri

ABSTRACT

REASONS FOR STUDENT DROPOUT IN OPEN AND DISTANCE EDUCATION: A STUDY AT ANADOLU UNIVERSITY OPEN EDUCATION SYSTEM

Faruk Samet AGUŞ

Department of Distance Education

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, July

Supervisor: Prof. Dr. Mesut KURULGAN

The purpose of this descriptive quantitative research is to identify the factors associated with dropout and how these factors differ among demographic groups at Anadolu University Open Education System. The data was collected by an online questionnaire. A total of 302 undergraduate and associate degree students participated in the study. The findings of the study show that time constraints and lack of motivation are the most important reasons for not completing school. Tuition fees, unmet expectations, lack of study habits, and academic difficulty have a moderate effect on dropout. Factors specifically related to distance education, such as learning alone, learning through communication technologies, limited communication with teachers and other students have little importance in the decision to drop out while technology competence and access, job and school change, family issues, and health problems are the least important reasons for leaving school. The importance ratings of these reasons vary according to the purpose of school enrollment, gender, age, education level, marital status, program type, employment status, and residence.

Keywords: Open Education, Distance Education, Dropout, Reasons of Dropout

ÖNSÖZ

Açıköğretim Sistemi öğrencilerini okulu bırakmaya veya devam etmemeye iten nedenlerin ve bu faktörlerin farklı demografik özelliklere göre önem derecelerindeki farklılıkların incelendiği bu araştırma 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem durumu, amaç, önem, araştırma problemi, tanımlar ve sınırlıklar, ikinci bölümde alanyazın, üçüncü bölümde yöntem, dördüncü bölümde bulgular ve yorum, son bölümde tartışma, sonuç ve öneriler yer almaktadır.

Araştırma boyunca yardımlarını esirgemeyen, danışmanım ve hocam Sayın Prof. Dr. Mesut KURULGAN'a en içten saygı, sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

11/07/2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programı ile tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Faruk Samet AGUŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Amaç.....	4
1.3. Önem	4
1.4. Araştırma Problemi	7
1.5. Tanımlar.....	7
1.6. Sınırlılıklar.....	7
2. ALANYAZIN	8
2.1. Okulu Bırakma ve Devam Modelleri	8
2.2.1. Spady'nin sosyolojik okulu bırakma modeli.....	8
2.2.2. Tinto'nun öğrenci uyum modeli.....	10
2.2.3. Bean ve Metzner'in okulu bırakma modeli.....	13
2.2.4. Kember'in uzaktan eğitim okulu bırakma modeli.....	15
2.2.5. Rovai'nin bileşik devamlılık modeli.....	16
2.2.6. Park'ın yenilenmiş bileşik devamlılık modeli	18
2.2. İlgili Araştırmalar	20

2.3. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Sistemi	21
2.4. Açık ve Uzaktan Öğretim Kurumlarında Kabul, Kayıt ve Okulu Bırakma Uygulamaları	23
3. YÖNTEM	27
3.1. Araştırma Modeli	27
3.2. Katılımcılar	27
3.3. Veri Toplama Araçları ve Süreci.....	29
3.3.1. Anket.....	29
3.3.2. Veri tabanı incelemesi	30
3.4. Verilerin Analizi	31
3.4.1. Anket sonuçlarının analizi	31
3.4.2. Veri tabanı analizi	31
4. BULGULAR VE YORUM	32
4.1. Anket Bulguları	32
4.1.1. Okulu bırakmada etkili olan faktörler	33
4.1.1.1. Zaman yönetimi	34
4.1.1.2. Motivasyon eksikliği.....	35
4.1.1.3. Maddi yetersizlik	36
4.1.1.4. Beklentilerin karşılanmaması	36
4.1.1.5. Akademik zorluk	37
4.1.1.6. Ders çalışma alışkanlığı.....	38
4.1.1.7. Uzaktan eğitim yöntemi	39
4.1.1.8. Teknoloji erişimi ve yeterliliği	41
4.1.1.9. Aile ve sağlık sorunları	42
4.1.1.10. İş ve okul değişikliği.....	43
4.1.2. Okulu bırakmada demografik değişkenler	43

4.1.2.1. Açıköğretime başlama amacı.....	43
4.1.2.2. Cinsiyet	45
4.1.2.3. Yaş	46
4.1.2.4. Medeni durum	47
4.1.2.5. Çocuk sayısı.....	48
4.1.2.6. Eğitim düzeyi.....	49
4.1.2.7. İkamet yeri.....	50
4.1.2.8. Program türü.....	50
4.1.2.9. İlk üniversite / ikinci üniversite.....	51
4.1.2.10. Çalışma durumu.....	52
4.1.2.11. Okulu bırakma yılı	53
4.2. Veri Tabanı İncelemesi Bulguları.....	54
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	58
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	58
5.2. Öneriler	64
5.2.1. Uygulama önerileri.....	64
5.2.2. Araştırma önerileri.....	67
KAYNAKÇA	68
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1. Katılımcıların demografik özellikleri	28
Tablo 3.2. Veri bankası taraması bölüm ve öğrenci sayıları.....	29
Tablo 4.1. Katılımcıların okulu bırakma / ara verme durumları tablosu	32
Tablo 4.2. Açıköğretim sisteminden ayrılma nedenleri ortalama – medyan değer tablosu	33
Tablo 4.3. Okulu bırakmada zaman maddelerinin ortalama ve frekans tablosu.....	34
Tablo 4.4. Okulu bırakmada motivasyon maddelerinin ortalama ve frekans tablosu....	35
Tablo 4.5. Okulu bırakmada kayıt yenileme ücreti maddesinin ortalama değer tablosu	36
Tablo 4.6. Okulu bırakmada beklenti maddelerinin ortalama değerleri	37
Tablo 4.7. Okulu bırakmada akademik zorluk maddelerinin ortalama değer tablosu ...	37
Tablo 4.8. Okul çalışma alışkanlığı maddesinin ortalama değer tablosu.....	38
Tablo 4.9. Okulu bırakmada uzaktan eğitim maddelerinin ortalama ve frekans tablosu	40
Tablo 4.10. Okulu bırakmada teknoloji erişimi ve yeterliliği maddelerinin ortalama ve frekans tablosu	41
Tablo 4.11. Okulu bırakmada aile ve sağlık sorunları maddelerinin ortalama ve frekans tablosu.....	42
Tablo 4.12. Okulu bırakmada iş ve okul değişikliği maddelerinin ortalama değerleri tablosu.....	43
Tablo 4.13. Okula başlama amacına göre maddelerin ortalama değerleri tablosu	44
Tablo 4.14. Okulu bırakmada cinsiyete göre farklılıklar	45
Tablo 4.15. Yaş aralıkları ile maddelerin karşılaştırılması için varyans analizi tablosu.	47
Tablo 4.16. Medeni durum ile maddelerin karşılaştırılması için t-test tablosu.....	47
Tablo 4.17. Çocuk sayısı ile maddelerin karşılaştırılması için varyans analizi tablosu.	48
Tablo 4.18. Eğitim düzeyi ile maddelerin karşılaştırılması için varyans analizi tablosu	49
Tablo 4.19. İkamet yerlerine göre anket maddelerinin karşılaştırılması varyans analizi tablosu.....	50
Tablo 4.20. Program türüne göre maddelerin karşılaştırılması için t-test tablosu	51

Tablo 4.21. İlk / ikinci üniversiteye göre maddelerin karşılaştırılması için t-test tablosu	52
Tablo 4.22. Çalışma durumuna göre maddelerin karşılaştırılması için t-test tablosu....	53
Tablo 4.23. Veri tabanı analizi pasif öğrenci oranları.....	55
Tablo 4.24. Cinsiyetlere göre bölümlerin pasif oranları	55
Tablo 4.25. Pasif öğrencilerin cinsiyetlere göre yaş ortalamaları	56
Tablo 4.26. Pasif öğrencilerin çalışma / çalışmama oranları	57
Tablo 4.27. Pasif öğrencilerin illere göre yüzdelik dağılımı.....	57

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1. Spady sosyolojik okulu bırakma modeli (Spady, 1970, s. 79).....	9
Şekil 2.2. Spady'nin sosyolojik okulu bırakma modeli (Kember, 1989, s. 282).....	10
Şekil 2.3. Tinto'nun öğrenci uyum modeli (Pascarella ve Terenzini, 1983, s. 216)	11
Şekil 2.4. Bean ve Metzner'in okulu bırakma modeli (Kember, 1989, s. 286).....	14
Şekil 2.5. Kember'in uzaktan eğitim okulu bırakma modeli (Kember, 1989, s. 286)....	15
Şekil 2.6. Rovai'nin bileşik devamlılık modeli (Rovai, 2003, s.9)	16
Şekil 2.7. Park'ın yenilenmiş bileşik devamlılık modeli (Park, 2007 s. 209)	19
Şekil 4.1. Cinsiyetlere göre okula başlama amacı	44
Şekil 4.2. Öğrencilerin okulu bırakma yılları	54

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%	: Yüzde
f	: Frekans
F	: F istatistiği
Küm %	: Kümülatif yüzde
n	: Örneklem büyüklüğü
One Way ANOVA	: Tek faktörlü varyans analizi
p	: p değeri, anlamlılık değeri
sd	: Serbestlik derecesi
SH	: Standart hata
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
SS	: Standart sapma
t	: t değeri
t-test	: Independent samples t-test
Tukey Testi	: Tukey's Honestly Significant Difference (HSD) Test
\tilde{x}	: Örneklem medyan değeri
\bar{x}	: Örneklem ortalama değeri

1. GİRİŞ

Eğitim toplumların gelişmesi için gereken en önemli yapıtaşlarından bir tanesidir. Özellikle yükseköğretimin yaygınlaştığı ve kalitesinin artırıldığı toplumlarda bireylerin daha iyi koşullarda hayatlara sahip olduğu dünya genelinde yapılan birçok araştırmada ortaya konmuştur. Daha yüksek bir eğitim seviyesine sahip olan gruplarda, daha az eğitime sahip gruplara göre düşük işsizlik ve yüksek gelir oranları, (Card, 1999, s. 1801-1806), daha sağlıklı bir hayat ve sağlıklı alışkanlıklar (Heckman, Humphries ve Veramendi, 2016, s. 54-55) daha düşük suç oranı, daha düşük ölüm oranı ve siyasi hayata, sivil kuruluşlara daha yüksek katılım (Lochner, 2011, s 66-68) gözlenmektedir. Tüm bu olumlu yönleri ile eğitim, bireylerin hayat beklentilerinin ve memnuniyetlerinin artmasına yardımcı olarak, daha sağlıklı, mutlu, verimli ve refah düzeyi yüksek toplumlar oluşturmada çok önemli bir etkiye sahiptir.

Yaygın ve kaliteli yükseköğretim oranlarına sahip olmak, ülkelerin ekonomilerine de oldukça büyük katkılar sağlamaktadır. Dünyanın hangi bölgesi olursa olsun yüksek eğitim seviyesi, düşük bir işsizlik oranı anlamına gelmektedir. İşsizliğin daha az olmasının yanı sıra nitelikli iş gücünü oluşturmayı başaran toplumlar, daha verimli, kaliteli ve sorunların daha rahat çözülebildiği çalışma ortamları oluşturabildiğinden, diğer toplumlar ile rekabet edebilirler. Bu da doğrudan ve dolaylı olarak ülkenin ve toplumun ekonomisini olumlu bir şekilde etkiler. Yaygın ve kaliteli bir yükseköğretim ortamı bireylerin mesleki yeterlilikleri dışında araştırmacı ve yenilikçi kültürü ile yeni iş sahalarının bulunmasına veya mevcut iş sahalarının geliştirilmesine de öncülük eder (Bekkers ve Bodas Freitas, 2008, s. 2). Bu araştırmalar ve yenilikler sayesinde yeni ticari ve endüstriyel kuruluşların oluşturulması ülkeler açısından çok önemlidir.

Toplumların ve bireylerin eğitime yaptıkları yatırımlar, sağlıklı bir toplum, düşük işsizlik oranları, yeni iş imkanları ve alanları, eğitimli işgücü, rekabetçi anlayış, teknolojik gelişme gibi sonuçları bakımından uzun süreçte en kazançlı yatırım aracıdır. Eğitimin topluma sağladığı tüm bu katkılar nedeni ile ülkeler, kendi maddi ve manevi yeterlilikleri kapsamında, üniversiteler, mesleki eğitim kuruluşları, dernekler ve sivil toplum kuruluşları aracılığı ile kendi vatandaşları için yükseköğretimi daha fazla ulaşılabilir, yaygın ve kaliteli kılmak için çaba sarf etmektedirler. Ancak hızla artan nüfusla ve rekabet ortamına paralel olarak eğitime olan talep de dünya çapında artmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde artan bu yükseköğretim talebi ülkeler

için büyük bir maddi yük doğurmaktadır. Artan bu ihtiyacı karşılamak amacı ile iletişim teknolojileri alanındaki gelişmeler sayesinde dünyada eğitim sürekli bir değişim ve gelişme arayışındadır. Bu gelişmelerden biri şüphesiz uzaktan eğitim kavramıdır. Uzaktan eğitimin tanımı hakkında değişik görüşler olsa da alanın önde gelenleri açık ve uzaktan eğitimi belirli anahtar kelimeler çevresinde tanımlarlar. Simonson, vd. (2011, s. 126) uzaktan eğitimi bir kurum tarafından, fiziksel olarak uzakta bulunan öğrencilere yönelik, farklı iletişim teknolojileri kullanılarak öğrencileri, kaynakları ve öğretmenlerin bir araya getirildiği resmi eğitim şekli olarak tanımlarken, Evans, Haughey ve Murphy (2008, s. 2) bu eğitim şeklinin bir eğitim kurumu tarafından yürütülen resmi bir eğitim süreci olduğunu vurgulayarak kurumsal olmayan ancak öğreten, öğrenci ve materyal ayrımının olduğu eğitim şekillerini uzaktan eğitim olarak tanımlamaz. Günümüzde üzerine birçok tartışma yürütülen uzaktan eğitim kavramı aslında geleneksel eğitim kurumlarına bir rakip olarak değil, geleneksel kurumları destekleyici ve tamamlayıcı bir işlev üstlenmektedir.

Artan dünya nüfusu ve eğitim maliyetleri göz önünde bulundurulduğunda açık ve uzaktan eğitimin bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamada önemi her geçen gün artmaktadır. Artan nüfus ve eğitim maliyeti gibi sorunların çözümüne sunduklarının yanı sıra açık ve uzaktan öğretim, sağlık sorunlarından dolayı ya da farklı ekonomik, sosyal ve kültürel nedenler ile tam zamanlı öğrenci olma fırsatına sahip olamayan bireylere yükseköğretime ulaşma imkânı sağlanabilmesi açısından kullanışlı bir araç işlevi görmektedir.

Yükseköğretimin bireyler ve toplumlar üzerindeki olumlu etkileri çok çarpıcı olsa da özellikle teknolojinin hızla gelişmesi, artan nüfus doğrultusunda bireysel ve ulusal rekabetin derinleştiği günümüzde bu eğitimin yaygınlığı ve kalitesi ne kadar yüksek olursa olsun daha donanımlı bireyler ve toplumlar oluşturmak için bazen yeterli olmamaktadır. Teknolojinin getirdiği önlenemez değişim iş hayatında çalışanlardan beklenen yeterlilikleri sürekli arttırmaktadır. Belirli bir alandan mezun olan bir vatandaşın emekli olana kadar o alanda çalıştığı varsayımı ile geçen bu uzun sürede kendisinden beklenen yeterlikler de sürekli artmakta ve değişmektedir (Sleezer, Gularte, Waldner ve Cook, 2004, s. 65-66). Bu durum hayat boyu öğrenme kavramının ortaya çıkmasını ve ne kadar önemli olduğunun anlaşılmasını sağlamıştır. Halihazırda tam zamanlı çalışan bireylerin, tam zamanlı öğrenciliğe verimli bir şekilde devam etmelerinde

karşılaşılan zorluklar nedeni ile uzaktan eğitim hayat boyu öğrenmenin toplumlarda yayılması için anahtar bir rol üstlenmiştir (Knapper, 1988, s. 70). Mesleki ve kişisel gelişim amacı ile ya da ilgi alanları üzerine dünya genelinde birçok kişi uzaktan eğitim sayesinde eğitim faaliyetlerine devam etmektedir.

Hayat boyu öğrenme hedeflerine yetişebilmek, farklı nedenler ile yükseköğretim fırsatından yararlanamayan her vatandaşa bu eğitimin açık olması ve ulaştırılabilmesi amacı ile ilk kurumsal hareket İngiltere’de gerçekleşmiş ve 1969’da Açık Üniversite’nin kurulması ve 1970’de ilk öğrencilerini kabul etmesi ile yükseköğretimde yeni bir dönem başlamıştır. İngiltere’de kurulan bu açık üniversite diğer ülkelere örnek teşkil etmiş ve sonraki 20 yıl içinde dünyanın birçok bölgesinde farklı açık ve uzaktan yükseköğretim kurumları kurulmuştur.

Televizyon, bilgisayar ve internete ulaşma imkanının artması ile açık ve uzaktan öğrenme, özellikle gelişmekte olan ülkelerde devlet tarafından büyük ölçüde desteklenmiştir. Çin, Hindistan, Malezya gibi nüfusun yüksek olduğu ve yükseköğretimin tüm vatandaşlara sunulmasının ve yaygınlaşmasının zor olduğu gelişmekte olan ülkelerde devlet destekli girişimler ile milyonlarca kişiye yükseköğretim fırsatı sunulmuştur. İngiltere, Kanada ve Hollanda gibi gelişmiş ülkelerde ise daha çok çalışma saatleri, sağlık sorunları gibi nedenler ile yüz yüze ders veren üniversitelerde okuma fırsatına ulaşamayan ya da kişisel ve mesleki gelişim amacı ile ikinci bir üniversitede okumak isteyen vatandaşlar bu tür eğitim kurumları sayesinde eğitimlerine devam etmektedir. Yüksek kaliteye sahip eğitim materyallerinin ve iyi eğitilmiş öğretimcilerin katılımıyla düşük maliyetler ile öğrencilere yükseköğretim fırsatı sunan açık ve uzaktan öğretim kurumları gelişmekte olan ülkeler açısından oldukça önemlidir (Latchem, 2018, s. 11-12). Açık ve uzaktan öğrenim özellikle eğitilmiş iş gücü ihtiyacı olan gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kalkınma için önemli bir araç olarak düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Dünya genelinde milyonlarca kişiye açıklık ilkesini gözeterek, zaman ve mekân kısıtlamalarının önüne geçerek, eğitim fırsatı sağlamayı misyon edinen açık üniversiteler birçok kişinin ve toplumun hayatını değiştirecek bir potansiyele sahip olsa da verimlilik bakımından eleştirilere de konu olmaktadır. Eğitim kurumlarının verimliliği genellikle pratik olarak mezunlarının iş olanakları, teorik olarak da başarılı mezun oranları ya da okulu bırakma oranları ile ölçülebilir.

Açık ve uzaktan eğitim kurumlarının mezuniyet oranları dünya genelinde oldukça düşüktür (Lee ve Choi, 2011, s. 594). Açık ve uzaktan eğitim süreçlerinde ilk olan, tüm üniversiteler için bir örnek teşkil eden ve öğrencilerine sağladığı tüm destek hizmetlerine rağmen İngiliz Açık Üniversitesi'nde mezun oranı %22, Kanada Athabasca Üniversitesin'de %5,3, Hollanda Açık Üniversitesi'nde %2,5, Hindistan Ambedkar Üniversitesi'nde %14, Güney Afrika Üniversitesi'nde %6'dır (Simpson, 2010, s 11-12; Simpson, 2013, s. 106). Diğer tüm açık ve uzaktan üniversitelerde olduğu gibi Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi de yüksek okul bırakma ve düşük mezun oranlarına sahiptir. Öğrencilerin %40'ı ilk iki yılında okuldan ayrılırken, ön lisans öğrencilerin %49'u, lisans öğrencilerinin ise sadece %25'i mezun olabilmektedir (Latchem, Özkul, Aydın, ve Mutlu, 2006, s. 232).

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'ne kayıtlı olan öğrenci sayısı 2019 Mart ayı itibari ile 3,3 milyon olarak paylaşılmıştır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2019) ve bu kayıtlı öğrencilerin sadece %26'sı derslere devam etmektedir (Anadolu Üniversitesi, 2019a). Açık üniversitelerin ilkeleri kapsamında, öğrencilerin eğitime istedikleri zaman devam etme ve/veya ara verme hakları bulunmaktadır. Ancak Açıköğretim Sistemi'nde derslere devam eden öğrenci oranının %26'larda kalması ve geriye kalan %74 gibi büyük bir dilim içinde bulunan öğrencilerin sisteme geri dönme ya da devam eden öğrencilerin mezun olma oranlarının tahmin edilememesi durumları sistemin verimliliğini sorgulamaya neden olmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, açık ve uzaktan öğretim öğrencilerinin okulu bırakma nedenlerinin ve bu nedenlerin demografik gruplar arasındaki farklılıklarının ortaya çıkarılmasıdır.

1.3. Önem

Uzaktan eğitim gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim sistemlerinin içinde yerini aldı ve artık dünyanın her yerine yayılmıştır. Ancak günümüzde kurumlar için asıl zorluk öğrencileri sistemin içinde tutmaktır. Tüm açık ve uzaktan eğitim kurumlarının ve programlarının okulu bırakma oranı oldukça yüksektir (Simpson, 2013, s. 106). Alanda en seçkin üniversitelerde bile mezun olma oranı %25'in üstüne çıkmamaktadır. Bu oranın yüksek olması açık ve uzaktan yürütülen eğitim süreçlerinin genel olarak kalitesini

düşürdüğü gibi kurum açısından da maddi ve manevi olarak masraflı istenmeyen bir sonuçtur. Phipps ve Merisotis (1999, s. 25), hazırladıkları raporda uzaktan eğitimde daha fazla önem verilmesi gereken araştırma konularından birinin öğrencilerin okulu bırakma (*dropout*) nedenleri ve oranları olduğunu ifade ederken Moore ve Anderson (2003, s. 472), bu nedenlerin incelenmesinin alan için önemli olduğunu belirtir.

Uzaktan eğitimin en çok değinilen özelliklerinden biri de uygun maliyetli olmasıdır. Ancak özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki açıktan öğrenim kurumlarında gözlemlenen yüksek okul bırakma oranları ve mezun sayısı göz önüne alındığında bu uygun maliyet özelliği az da olsa etkisini kaybetmektedir (Perraton ve Lentell, 2003, s. 89). Bu uygun maliyet özelliğini koruması için kurumların harcamalarına ve mezun oranlarına göre yüksek kayıt sayılarına sahip olması gerekir (Potashnik ve Capper, 1998, s. 42). Dünyadaki mega üniversitelerden biri olarak kabul edilen Anadolu Üniversitesi, yüksek kayıt sayıları ile uygun maliyetli olma özelliğini korumayı başarmaktadır, bunun yanında daha yüksek mezun oranlarıyla da bu uygun maliyetli olma özelliğine ve ülkenin ulaşmaya çalıştığı yükseköğretim hedeflerine daha fazla katkıda bulunabilir. Bu nedenle öğrencilerin okulu bırakma kararlarının altında yatan nedenlerin incelenmesi önemlidir.

Açık ve uzaktan yürütülen eğitim süreçlerinde öğrenciler okulu bıraktıktan sonra kendileri ile olan iletişim büyük ölçüde kopmaktadır. İletişim kurulması mümkün olsa da öğrencileri tekrar sisteme dahil edebilmek oldukça zordur. Bu nedenle öğrencilerin okulu bırakmasına neden olan olay ve durumların araştırılarak, öğrencilerin okulu bırakma aşamasına gelmeden önce ihtiyaç duydukları desteğin verilmesi açık ve uzaktan eğitim kurumları için oldukça önemlidir.

Kurumların öğrencilere sunduğu destekler genellikle maddi ve manevi olarak maliyetli süreçlerdir. Bu destek hizmetlerinden en etkili şekilde yararlanmak için ilgili desteğe gerçekten ihtiyacı olan hedef kitlenin saptanması önemlidir. Okulu bırakma oranlarının düşürülmesi için yapılacak bir uygulamada hangi tür öğrencilerin okulu bırakma oranının daha fazla olduğunu saptanması sadece bu tür öğrencilere odaklanılarak hem sürecin maliyetini düşürebilir hem de alınacak sonucun etkinliğini artırabilir.

Öğrencilerin okulu bırakma nedenleri kendi içinde çok fazla değişkenlik gösterebilir. Örneğin öğrencilerden bir grup ailevi nedenlerden dolayı okulu bırakırken,

diğer grubun sebebi ise; iş ile ilgili nedenler olabilir. Bu noktada kurumun da elinden fazla bir katkı gelmeyebilir. Ancak vereceği uygun destek hizmetleri ile birçok farklı konuda kurumlar öğrencilere yardımcı olabilir. (Morgan ve Tam, 1999, s.98). Okulu bırakma kararının önüne geçilen her öğrenci mezun olduğunda kurumsal başarıyı doğrudan etkiler. Bu nedenle okulu bırakma oranlarındaki çok düşük bir azalma, eğitim sürecinin genel başarısını da aynı şekilde etkileyebilir.

Phipps ve Merisotis (1999, s. 25) uzaktan eğitimin sunulmasının en önemli nedenlerinden birinin yüz yüze böyle bir eğitime ulaşma imkânı olmayan bireylere de yükseköğretime ulaşma imkanının tanınması olduğu ifade ederken öğrencilerin dersleri başarı ile bitirme oranlarının çok düşük olmasının uzaktan eğitimin uygulanmasını anlamsız kıldığını savunur. Bu nedenle öğrencileri okulu bırakmaya iten nedenlerin öğrenilmesi bu doğrultuda gerek sistemin düzenlenmesi gerekse destek hizmetleri ile bu oranın düşürülmeye çalışılması eğitim kurumlarının genel başarısı açısından oldukça önemlidir.

Açık ve uzaktan öğretim sistemlerinde öğrencilerin okulu bırakma nedenlerinin tespit edilmesi, ileriki yıllarda okulu bırakma riskine sahip öğrencilerin bu aşamaya gelmeden önce tahmin edilerek, sistem dışına çıkmadan gerekli tedbirlerin alınması açısından da temel bir basamak görevi görebilir. Yüksek okul bırakma riskine sahip olan grupların belirlenmesi ve önceden tespiti gibi araştırmalar için bu araştırmanın sonuçları yararlı olabilir. Yüksek öğrenci sayıları göz önüne alındığında açık ve uzaktan eğitim veren üniversitelerdeki bu yüksek okul bırakma oranları, alanın en büyük sorunlarından birini oluşturmaktadır. Okul bırakma oranında gerçekleştirilebilecek %1'lik bir iyileşme bile binlerce kişinin, ülke ve üniversite hedefleri doğrultusunda gerekli eğitim ve öğretimi alması anlamına gelmektedir. Bu nedenle okul bırakma durumunun iyi analiz edilmesi açık ve uzaktan üniversitelerin verimliliğinin arttırılması için önemlidir.

1.4. Araştırma Problemi

Bu araştırma kapsamında araştırma problemleri aşağıda yer alan iki sorudan oluşmaktadır.

1. Açıköğretim Sistemi öğrencilerin okulu bırakma nedenleri nelerdir?
2. Okulu bırakma durumu ile demografik özellikler arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.5. Tanımlar

Okulu bırakma kavramı bu araştırma kapsamında kaydını yenilemediği için Açıköğretim Sisteminde pasif olarak görünen ve kendi isteği ile kaydı silinen öğrenciler olarak tanımlanmıştır. Pasif olarak sınıflandırılan öğrencilerin daha sonraki dönemlerde kayıt yenileyerek sisteme dönme ihtimalleri olsa da pasif oldukları sürece öğrenci haklarından yararlanamadıkları için sistemsiz olarak okul ile bağları dondurulmuş olmaktadır. Bu nedenle pasif olarak nitelenen öğrencilerin mevcut durum itibari ile sistem dışında bulduklarını söylenebilir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sonuçları, 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar dönemi ile sınırlıdır. Öğrencilerin okulu bırakmalarına etki eden faktörler, farklı yıllarda bu kararlarında farklı etkiler gösterebilir.

Araştırmanın sonuçları sadece Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nde yer alan Açıköğretim Fakültesi, İktisat Fakültesi ve İşletme Fakültesi öğrencileri ile sınırlıdır. Farklı öğrenci gruplarında farklı sonuçlar ile karşılaştırılabilir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak seçilen çevrimiçi anketin internet kullanımı yeterli olmayan öğrencileri dışarıda bırakması bir diğer sınırlılık olarak tanımlanabilir.

2. ALANYAZIN

2.1. Okulu Bırakma ve Devam Modelleri

Literatürde açık ve uzaktan öğrenenlerin okula devam etmeleri ya da okulu bırakmaları ile ilgili alana özgü genel olarak kabul edilmiş modeller ya da teoriler olmasa da geleneksel yüz yüze eğitimde öğrencilerin okulu bırakmaları ve devamlılıkları ile ilgili var olan modeller ve teoriler açık ve uzaktan öğrenenler için de temel alınmaktadır. Bu modellerden yola çıkarak açık ve uzaktan öğrenenlerin okula devam etme ya da okulu bırakma kararlarını açıklamak için farklı modeller geliştirilmiştir. Bu bölümde tarihsel süreç içerisinde ilk olarak geleneksel yüz yüze öğretim yapan kurumlar için oluşturulan okulu bırakma modellerine, bu modellerin zaman içerisindeki evrimine ve bu modellerin açık ve uzaktan öğretim yapan kurumlar için uygulamalarına ve uzaktan eğitim için oluşturulan uyarlamalarına değinilecektir.

2.2.1. Spady'nin sosyolojik okulu bırakma modeli

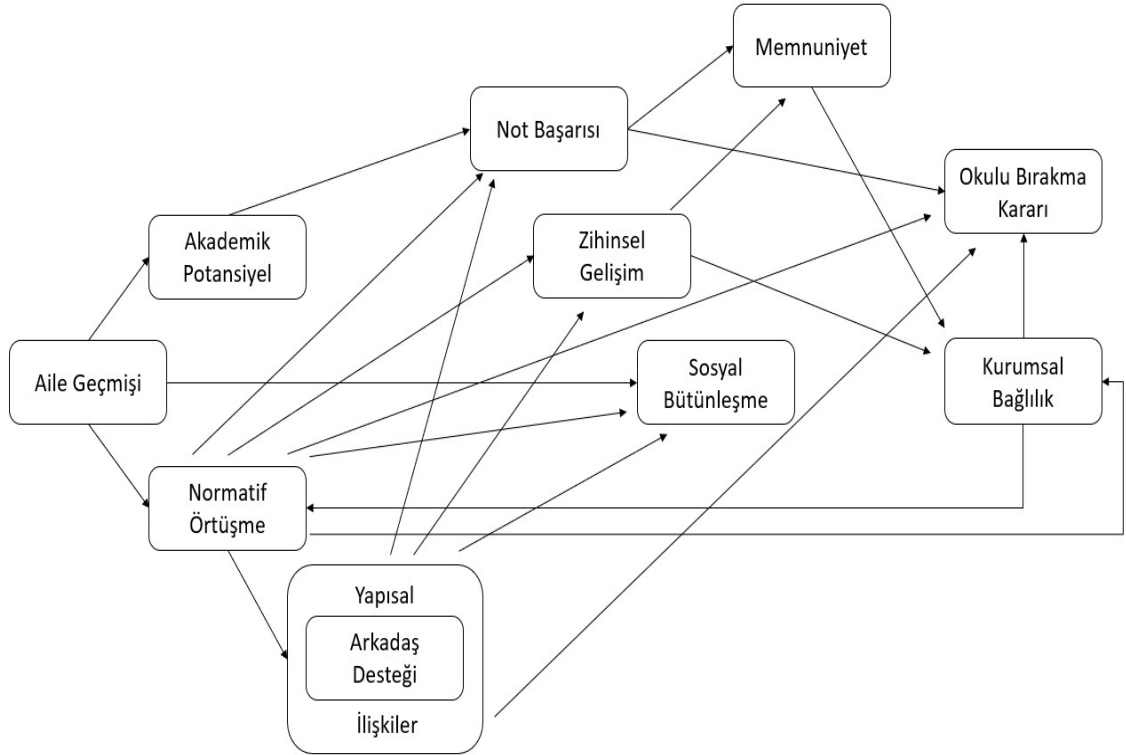
Okulu bırakma nedenlerini açıklamak için oluşturulan ilk modeller öğrencinin okul bırakma kararında etkili olan faktörlerin temelini öğrencinin ve kurumun özellikleri ve bu özelliklerin birbiri ile olan etkileşiminin verimliliğinin bir sonucu olarak kabul etmişlerdir.

Bu noktadan hareket ile bir model oluşturmaya çalışan William Spady okulu bırakma modelini 1951 yılında Durkheim tarafından oluşturulan intihar modelinde bulunan iki temel parçanın üzerine kurmuştur. Bu intihar modelinde bireyin intihar etme olasılığı sosyal çevre ile uyumlu olabilecek ahlaki değerler ve aynı sosyal çevre içerisinde sahip olduğu yakın ilişkiler ile doğru orantılıdır (Spady, 1970, s. 77).

Her ne kadar okulu bırakma intihar kadar ciddi bir durum olmasa da bu durumlara sebebiyet veren temel noktalar benzerdir. Bu etkileşimin verimli ve başarılı olması ile öğrenci kurum ile hem akademik olarak hem de sosyal olarak bütünleşir. Sosyal sistemler içerisinde başarı iki farklı durumun gerçekleşmesi ile tanımlanır. Bu faktörlerden ilki sosyal çevre ile uyumdur. Bireyin içinde bulunduğu sosyal çevre ile benzer tutumlara, ilgilere ve kişisel özelliklere sahip olması gerekir. Diğer önemli faktör de öğrencinin içinde bulunduğu sistemde var olan diğer bireyler ile yakın ilişki kurabilmesidir (Spady, 1970, s. 77). Bu iki faktörden birinde oluşan istenmeyen bir durum bireyin sosyal

bütünleşmesini etkiler. Sosyal bütünleşmenin bozulması bireyin sistemden çıkması için bir neden oluşturabilir.

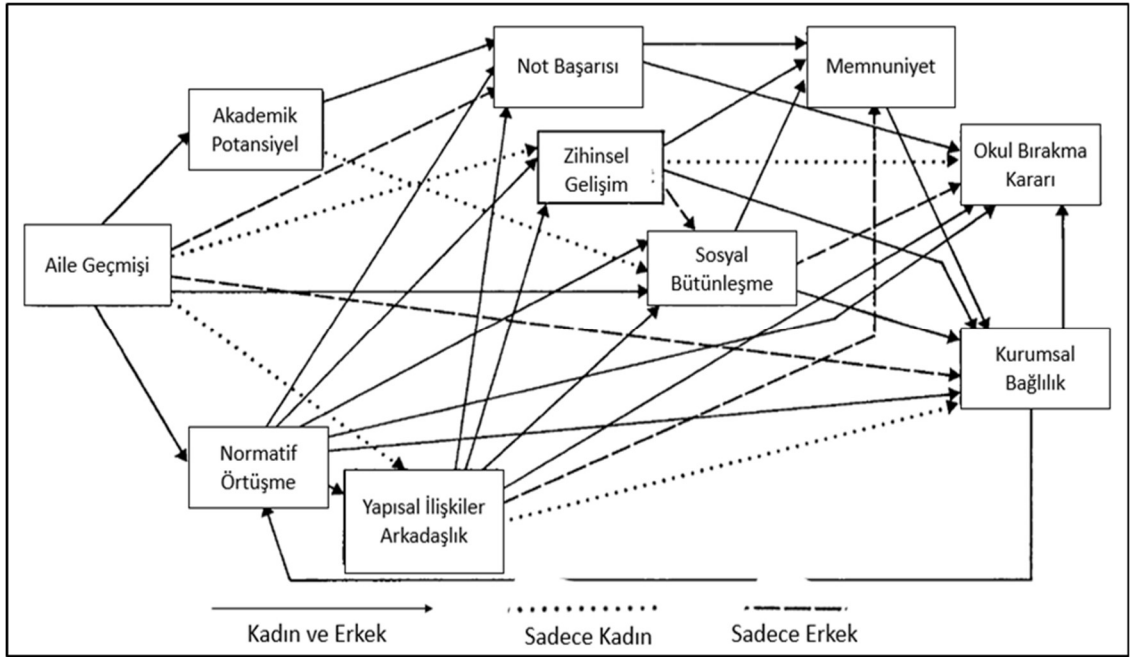
Okulu bırakma durumuna açıklık getirmek için yukarıda bahsedilen intihar modelini temel alan Spady bu modeli geleneksel yüz yüze öğretim yapan yükseköğretim kurumlarına uyarlamak için sürece bazı farklı değişkenler de eklemiştir. Mevcut model sadece sosyal ilişkiler çerçevesinde intihar durumu incelerken okulu bırakma kararında öğrencinin ailesel ve kültürel geçmişinin de oldukça önemli olduğu belirtilmiştir (Gurin, 1968, s. 74). Spady, modeline öğrencinin geçmişinin yanı sıra zihinsel gelişim ve akademik başarı gibi faktörleri ekleyerek eğitim kurumları için uygun bir hale getirmeye çalışmıştır.

Şekil 2.1. Spady sosyolojik okulu bırakma modeli (Spady, 1970, s. 79)

Spady, oluşturduğu bu ilk modelin uygulanmasında iki büyük sorunun olduğu ifade etmiştir. Bu sorunlardan ilki, oluşturulan modeldeki bazı kavramların erkek ve kadınlarda okulu bırakma kararında farklı etkilere sahip olduğu ya da bir kısmı için hiçbir etkisi olmadığıdır. İkinci sorun ise daha önce oluşturduğu modelin diğer araştırmalar ile karşılaştırılabilme eksikliğidir (Spady, 1971, s. 57).

Spady, güncellediği ikinci çalışmasında kadınlar ve erkekler için modelinde bulunan farklı elementlerin birbirileri ile olan farklı etkileşimlerini ifade etmeye çalışmıştır. Modelde elementler arasındaki düz çizgiler, ilgili elementlerin okul bırakma kararında kadınlarda ve erkeklerde okulu bırakmada etkili olduğunu ifade ederken, noktalı çizgiler sadece kadınlar ve kesik çizgiler sadece erkeklerin okulu bırakmada önem taşımaktadır (Spady, 1971, s. 58).

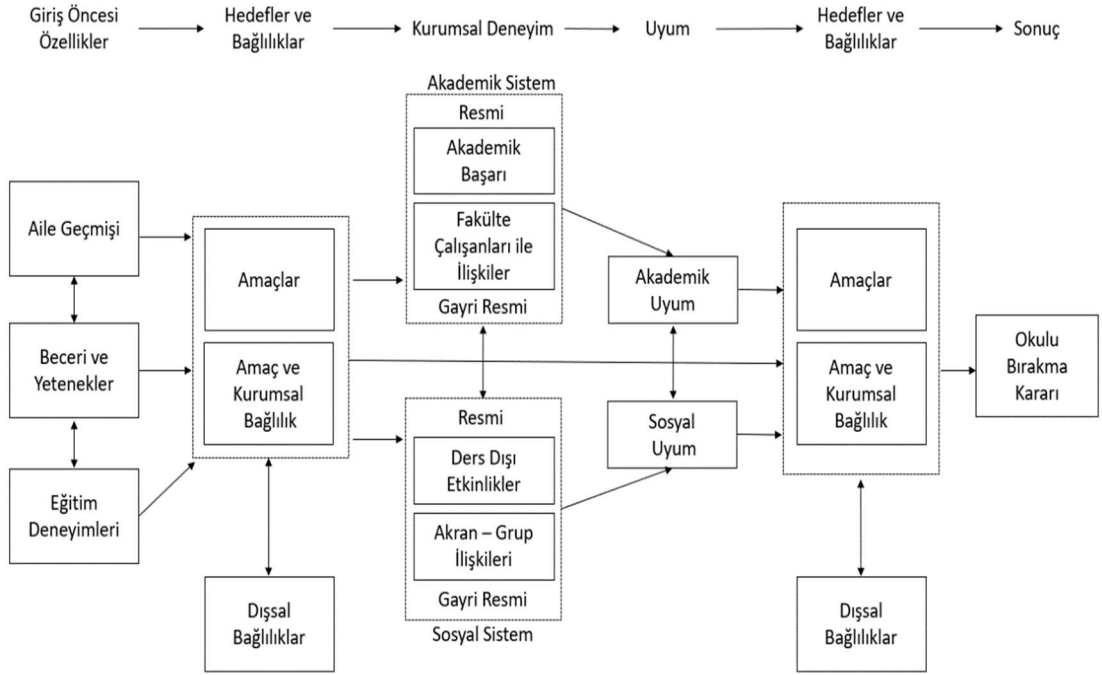

Şekil 2.2. Spady'nin sosyolojik okulu bırakma modeli (Kember, 1989, s. 282)

Spady bu ikinci modelinde bulunan elementlerin farklı cinsiyetler için farklı önemlere sahip olduğunu ifade eder. Yapılan araştırma sonuçlarında kadınlar için okulu bırakma kararına en çok etki eden faktör sosyal bütünleşme ve sonrasında memnuniyet iken erkekler için bu kararı en çok etkileyen akademik başarı, daha sonra sosyal bütünleşme olarak belirtilmiştir (Spady, 1971, s. 60).

2.2.2. Tinto'nun öğrenci uyum modeli

Açık ve uzaktan öğrenenlerin okulu bırakma nedenlerini açıklamak için sosyal ilişkileri temel alarak oluşturulan ve en yaygın olarak kullanılan modeller Tinto'nun 1975 yılından başlayarak ve zamanla güncellediği çalışmalarıdır. Bu çalışmalar aslında geleneksel olarak yüz yüze öğrenimi sürdüren yükseköğretim kurumları için geliştirilmiştir.

Şekil 2.3. Tinto'nun öğrenci uyum modeli (Pascarella ve Terenzini, 1983, s. 216)

Bu çalışmalar doğrudan uzaktan eğitim öğrencileri ile ilgili olmasa da alanda yapılan araştırmalar için kuramsal bir çerçeve oluşturmaktadır. Tinto, yükseköğretimde öğrencilerin okulu bırakma nedenlerini inceleyen çalışmalarını, Spady'nin 1970 ve 1971 yıllarında öne sürdüğü Sosyolojik Okulu Bırakma Modellerini temel alarak oluşturmuştur (Barnard ve Amundsen, 2008, s. 28). Tinto'nun ilk modeli olan Yükseköğretimde Öğrenci Devamlılığı ve Okulu Bırakma Modeli'ni açık ve uzaktan öğretim kurumları kapsamında deneyen ilk araştırmacı olan Sweet (1986, s. 210), söz konusu modelin uzaktan eğitimdeki okul bırakma durumunu açıklamak için genel bir çerçeve işlevi görebileceğini savunur. Bir başka araştırmada da Tinto'nun 1975 yılında oluşturduğu model temel alınarak açık ve uzaktan öğrenenlerin okulu bırakma nedenleri incelenmiştir. Tinto'nun modelinin uzaktan eğitim öğrencileri için de oldukça uyumlu olduğu belirtilmiştir (Barnard ve Amundsen, 2008, s42).

Tinto, okulu bırakma nedenlerini açıklamak için daha önce oluşturduğu modelin sadece belirli elementler ve bunların birbirleri ile olan etkisi ile sınırlı kaldığını ancak durumu daha iyi açıklayabilecek modellerin boylamsal bir yapıya sahip olması gerektiğini savunur (Tinto, 1975, s. 94).

Tinto öğrencinin okula kendisi ile bir takım sosyo-demografik özellikler getirdiğini ve bu özelliklerin öğrencinin başarısında, hedefe ulaşma azminde ve eğitime yönelik tutumunda önemli olduğunu savunur. Bu özellikler; aile geçmişi, önceki eğitim deneyimleri ve kişisel özelliklerdir. Öğrencinin sahip olduğu bu özellik ve bağlılıklar, eğitim öğretim sürecinde kurumun sahip olduğu farklı özellikler ile etkileşime girer ve öğrencinin kurumun akademik ve sosyal sistemine değişik seviyelerde uyumunu sağlar (Bernard ve Amundsen, 2008, s. 28).

Öğrencinin, hedeflerine, eğitimine ve genel olarak kuruma olan bağlılığı ailesel durumuna, kişisel özelliklerine ve önceki eğitim deneyimlerine göre şekillenir. Bu bağlılıklar, kurum içerisindeki akademik ve sosyal sistemler ile etkileşime girdiğinde güçlenebilir ya da zayıflayabilir. Bu değişim de doğrudan öğrencinin hedeflerine ve kuruma olan bağlılığı etkiler. Eğer bağlılıklar fazla zayıflarsa öğrenci okulu bırakma kararı alabilir. Bu nedenle öğrencinin okulu bırakma kararındaki en önemli nokta öğrencinin akademik ve sosyal uyumudur.

Tinto'nun bu modelini bir araştırmasında uygulayan Pascarella ve Terenzini, öğrencinin kişisel özelliklerinin ve geçmişinin okula devam etme konusunda az bir öneme sahip olduğunu, asıl önemli noktanın öğrencinin öğrenim sürecinde etkileşime girdiği akademik ve sosyal sistemler ile olan uyumu olduğunu belirtir. Öğrencinin oluşturduğu bu uyum, öğrencinin hedeflerine olan bağlılığını da etkiler. Bu bağlılıklar da okulu bırakma ya da devam etme kararında etkili olur. (Pascarella ve Terenzini, 1983, s. 219)

Tinto, öğrenci özellikleri ve bağlılıkları ilişkisinde önemli bir etmenin de fayda-zarar ilişkisi olduğunu ifade eder (Tinto, 1975, s. 98). Modelde bulunan boylamsal süreç boyunca öğrenci sürekli fayda-zarar hesabı ile süreci değerlendirir. Ailevi durumdaki ya da iş ortamındaki olası, mevcut bir değişim öğrencinin bağlılıklarını etkiler ve bu etki fayda-zarar ilişkisini de değiştirebilir. Öğrenci okula devam edebilecek bağlılıklara sahipken bir anda gerçekleşen değişim nedeni ile bağlılığı zayıflar ya da tamamen yok olabilir. Tam tersi bir durumda öğrenci okulu bırakmaya yakın bir durumdayken okula devam da edebilir.

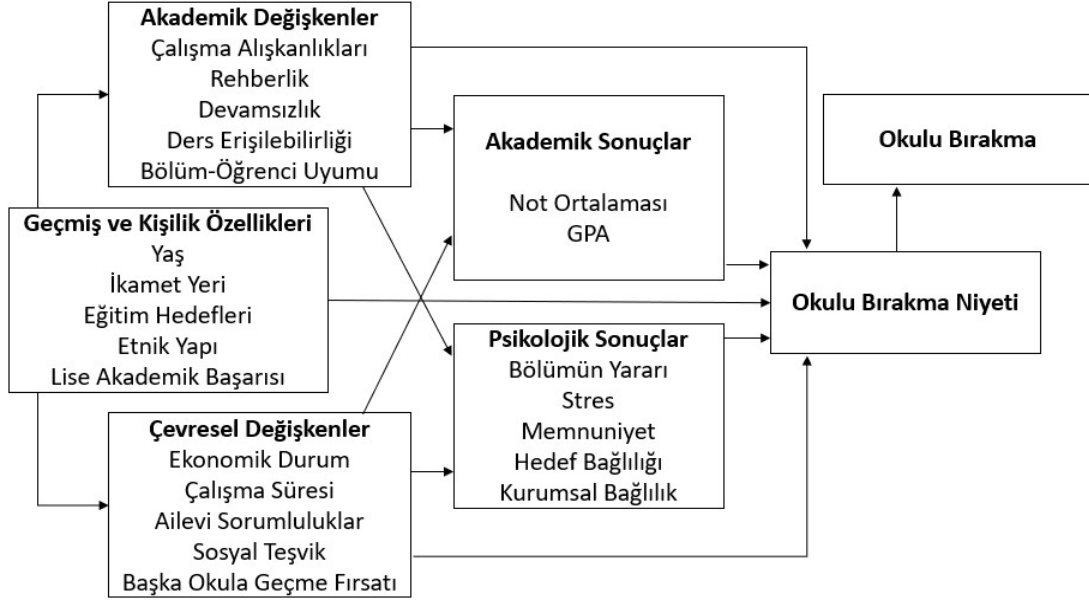
Tinto (1999, s. 2-4), öğrencilerin okula devam etme ya da bırakma kararı alırken temel aldıkları beş farklı nokta olduğunu ifade eder. Bunlardan ilki, öğrencilerin beklentileridir. Yüksek bir beklenti ile sisteme dahil olan öğrencilerin öğretimlerine

devam ettiklerini ama okuldan fazla bir beklentisi olmayan öğrencilerin okulu bırakmaya daha fazla eğilimleri olduğunu savunur. İkinci nokta, öğrencilere verilen akademik tavsiyelerdir. Öğrencilerden öğretim süreci boyunca nelerin beklendiğinin ve hangi yolda ilerlemelerinin onlar için daha iyi olacağını ifade edilmesi önemlidir. Üçüncü ana konu ise destek hizmetleridir. Özellikle ilk yıl öğrenciler sosyal, akademik ve kişisel destek ihtiyacı duyarlar. Bu desteklerin beklentileri karşılamadığı durumlarda öğrencilerin okulu bırakma oranları artış gösterir. Dördüncü önemli nokta ise öğrencilerin kurumun değerli bir parçası olarak görülmesidir. Öğrencilerin kurum içindeki iletişimlerinin kalitesi ve sıklığı öğrencilerin okula devam edip etmemesinde önemli bir faktördür. Son olarak da öğrenmenin kalitesi, öğrencilerin okula devam etmelerinde önem taşır. Öğrencinin öğrenmediğini hissettiğinde ve beklentileri karşılanmadığında okula devam etmek için başka bir nedeni kalmayabilir. Tinto'ya göre yukarıda ifade edilen bu beş farklı nokta öğrencilerin okulu bırakmalarını engellemek için dikkat edilmesi gereken ana etmenlerdir ve öğrencilerin okulu bırakmalarının da temel nedenlerini oluşturmaktadır.

2.2.3. Bean ve Metzner'in okulu bırakma modeli

Spady, Tinto ve Pascarella'nın modelleri öğrencilerin okulu bırakma nedenlerinde sosyalleşmeyi ve diğer sosyal ilişkileri temel almaktadır. Ayrıca modellerin geliştirildiği ve denendiği ortamlar geleneksel öğrenci olarak tanımlayabileceğimiz kampüs ve çevresinde yaşayan, 18 ile 24 yaş arasında bulunan ve tam zamanlı öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Spady, Tinto ve Pascarella tarafından geliştirilen bu modeller geleneksel öğrenciler için doğru olsa da geleneksel olmayan öğrenciler için modellerde bulunan elementler farklı önceliklere sahiptir. Geleneksel olmayan öğrenciler kampüs ve çevresinde yaşamazlar. Bu durum bu tür öğrencilerin kurum içi sosyal ilişkilerinde ve bağlılıklarına verdiği önem derecesinde farklılıklar oluşturur. Geleneksel olmayan öğrencilerin yaş aralığı oldukça geniştir, mesleki ve ailesel olarak geleneksel öğrencilerden farklı sorumluluklara sahiptir. Bu nedenle Bean, öğrencilerin okula devam etmelerini ya da bırakmalarında okul içi sosyal ilişkilerin öneminin fazla olmadığını savunur. Geleneksel olmayan öğrencilerin özellikle yetişkinlerin okul dışı ilişkileri okul içi ilişkilerinden daha baskındır (Choi ve Kim, 2018, s 11) ve okul içi sosyal etkileşimleri oldukça sınırlıdır. Dışsal faktörler ve kurum ile kurulan akademik uyum okul bırakma kararında daha çok etkilidir (Bean ve Metzner, 1985, s. 499-502).

Yukarıda belirtilen nedenlerden ötürü Bean ve Metzner, geleneksel olmayan öğrencilerin okulu bırakma durumunu açıklamak için okul içi sosyal uyumun arka planda kaldığı akademik uyumun ise en önemli etken olduğu bir model geliştirmişlerdir.

Şekil 2.4. Bean ve Metzner'in okulu bırakma modeli (Kember, 1989, s. 286)

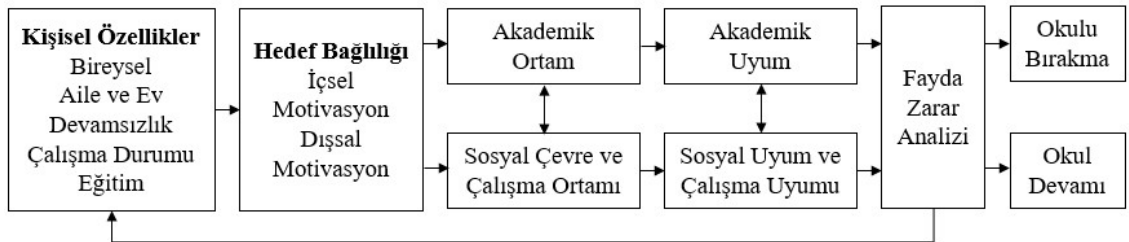
İlgili modele göre geleneksel olmayan öğrencilerin okulu bırakmasında etkili olan dört farklı değişken vardır. İlk değişken öğrencinin akademik performansıdır. Akademik olarak başarısız olan öğrencinin okulu bırakması daha muhtemeldir. İkinci değişken okulu bırakma eğilimidir. Bu eğilim memnuniyet ve stres gibi farklı psikolojik çıktılar ile bağlı olduğu gibi ilk değişken olan akademik başarı ile de bağlantılıdır. Üçüncü değişken grubu ise öğrencinin önceki eğitim başarısı, çalışma alışkanlıkları ve hedefleri gibi geçmiş deneyimler ve kişisel özelliklerin yer aldığı değişken grubudur. Son değişken ise öğrencinin okulu bırakmasında büyük öneme sahip olan çevresel etkenlerdir.

Her ne kadar geleneksel olmayan öğrenciler ile uzaktan eğitim öğrencileri birçok konuda benzer özelliklere sahip olmasa da sosyal iletişim bakımından benzerlikler barındırırlar. Geleneksel olmayan öğrencilere değinmesinden dolayı Bean ve Metzner'in bu modeli açık ve uzaktan öğrenenler için daha önce geliştirilen modellerden daha uygun olsa da temelinde kampüs merkezli yüz yüze eğitim sürecini yürüten kurumlar için geliştirilmiştir. Bu neden ile uzaktan eğitim sistemlerinde bulunan öğretme ve öğrenme teknikleri, öğrencinin sahip olması gereken farklı çalışma becerileri gibi özelliklerin

modelde yer almaması bu modelin uzaktan eğitim öğrencileri için kullanılmasında sınırlılıklara sahiptir.

2.2.4. Kember'in uzaktan eğitim okulu bırakma modeli

Tinto'nun çalışmalarından yola çıkarak uzaktan eğitimdeki okulu bırakma sürecini açıklamak için model oluşturan ilk araştırmacılardan biri olan Kember, modelinde öğrencilerin çalışma durumlarına ayrıca önem vermiştir. Tüm modellerde yer alan geçmiş ve kişisel özellikler bu modelde de başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Ancak Kember, ilk basamak olan kişisel özellikler içindeki terimlerin uzaktan öğrenenler için daha uygun olabilmesi için daha geniş kapsamda incelenmesi gerektiğini savunur. Özellikle öğrencinin ev ortamı, ailevi sorumlulukları ve sorunları, iş yerindeki durumu okula devam etme ya da okulu bırakma kararında oldukça önemlidir (Kember, 1989, s. 294). Daha önce değinilen Bean ve Metzner'in modelinde geleneksel olmayan öğrencilerin geçmiş ve kişisel özellikleri göz önünde bulundurulmuştu. Bu neden ile uzaktan eğitim öğrencilerinin okulu bırakma ile ilgili çalışmalarda da ilgili öğrencilerin genel özelliklerinin model içerisinde yer alması sürecin daha iyi açıklanması açısından önemlidir.

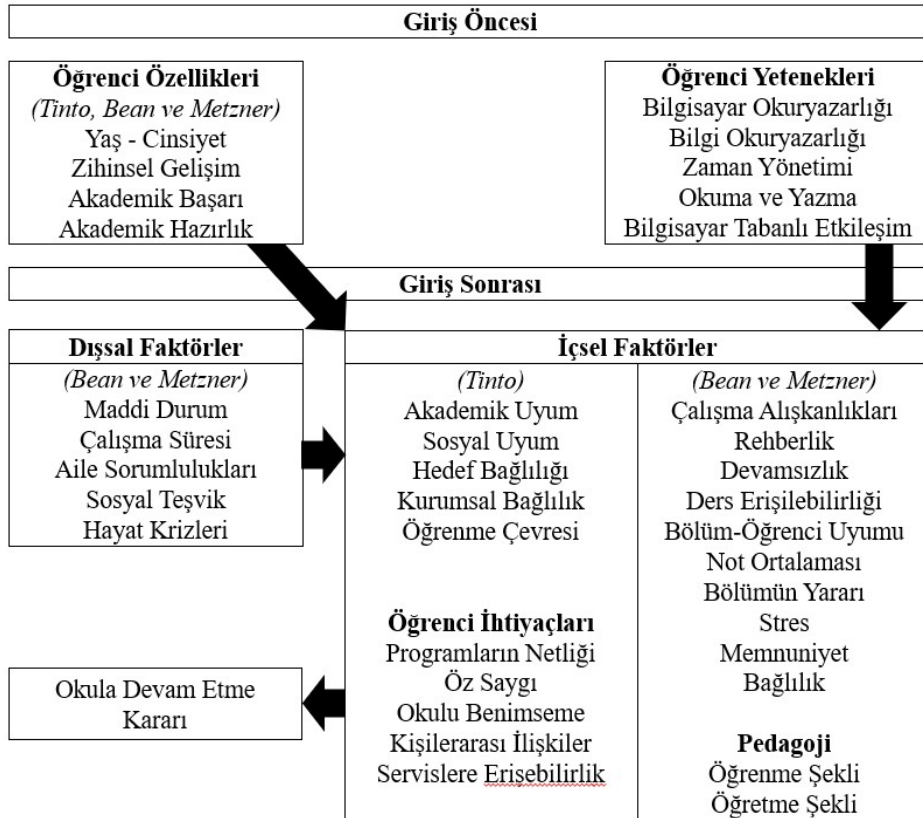

Şekil 2.5. Kember'in uzaktan eğitim okulu bırakma modeli (Kember, 1989, s. 286)

Kember'in modeli, okulu bırakma ve bitirme sürecini boylamsal bir süreç içerisinde incelerken bu sürece bir de döngüsel bir özellik eklemiştir. Daha öncesinde Tinto öğrencilerin fayda zarar hesabı analizine değinmiş ancak bunu modeline somut olarak eklememiştir (Tinto, 1975, p. 98). Kember'in modelinde yer alan bu bölüm öğrencilerin okulu bırakma karar sürecinin bir doğrultuda ilerleyen başı ve sonu olan boylamsal bir sürecin tersine sürekli etkileşimde olan elementlerin oluşturduğu, boylamsal ve döngüsel bir süreç olduğunu göstermesi açısından daha anlaşılır olabilir.

2.2.5. Rovai'nin bileşik devamlılık modeli

Özellikle uzaktan eğitim öğrencilerinin okulu bırakma durumunu açıklamak için oluşturulan ve en yaygın şekilde kullanılan model Rovai'nin 2003 yılında oluşturduğu modeldir. Bu modelde Rovai, Tinto'nun ve geleneksel olmayan öğrenciler ile ilgili olan Bean ve Metzner'in çalışmalarının bir sentezini oluştururken sürece uzaktan eğitiminin sahip olduğu farklı özellikleri de eklemiştir (Rovai, 2003, s. 8).

Şekil 2.6. Rovai'nin bileşik devamlılık modeli (Rovai, 2003, s.9)

Model, eğitim devamlılığını giriş öncesi ve giriş sonrası bölümlerden oluşan iki ana parçaya incelemektedir. Öğrencinin kişisel özellikleri ve yetenekleri giriş öncesi bölümü oluştururken, giriş sonrası bölümü öğrenciyi etkileyen içsel ve dışsal faktörler oluşturur.

Yükseköğretimde öğrenci başarısını etkileyen yaş, cinsiyet, zihinsel gelişim, lise başarısı ve akademik hazır bulunuşluk gibi öğrenci özellikleri öğrencinin okula devam etmesinde de önemlidir. Özellikle ilköğretim ve lise başarısı öğrencilerin uzaktan eğitim derslerinin tamamlanmasında önemli bir etkidir. Öğrenci önceki eğitim hayatında ne kadar başarılı ise sonraki eğitimine de o kadar gelişmiş öğrenme ve araştırma becerilerine

sahip olarak başlar. Bu durum da doğrudan öğrencilerin okul başarısını ve okula devam etmelerini etkiler (Schlosser ve Anderson, 1994, s. 19). Öğrencilerin cinsiyetleri de farklı cinsiyetlerin farklı iletişim desenleri kullanmaları bakımından öğrenci başarısında ve okula devam etmede önemlidir (Rovai, 2001, s. 35).

Uzaktan eğitimde başarılı öğrenme farklı ve özel öğrenci yetenekleri gerektirir. Gerekli olan en temel yeteneklerden biri okuma ve yazmadır. Uzaktan öğrenenler genellikle yalnız çalıştıkları için bilgiye nasıl ulaşabilecekleri ile ilgili becerilere sahip olmalı ve bu bilgileri anlama, analiz edebilme, gerekli ve gereksiz bilgiyi ayırt edebilme ve bu bilgileri değerlendirebilmelidir. Ayrıca öğrenciler bilgisayar kullanabilme, bilgisayar okuryazarlığı ve zaman yönetimi gibi uzaktan öğrenenlerin başarısını doğrudan etkileyen yeteneklere de sahip olmalıdır. (Rowntree, 1995, s. 212).

Modelde belirtildiği üzere öğrencinin uzaktan eğitim sistemine dahil olduktan sonra başarısını ve okul bırakma kararını etkileyebilecek farklı dışsal faktörler vardır. Bu faktörlerin temelini Bean ve Metzner'in modelindeki maddi durum, çalışma saatleri, ailevi sorumluluklar ve sosyal teşvik gibi çevresel etkenler oluşturur (Bean ve Metzner, 1985, s. 506). Hastalık, boşanma, işten çıkarılma, ailevi sorumluluklar gibi dışsal faktörler öğrencinin okulu bırakmasında oldukça önemlidir (Rovai, 2003, s. 10). Okulu bırakma kararında bu tür dışsal etkenler kurumun etki alanı dışındadır. Ancak okul sistemi bu gibi durumlarda öğrencilerin kullanabileceği esnekliklere sahip olabilirse öğrenci belirli bir süreden sonra okula tekrar devam edebilir.

Rovai'nin modelinde bulunan giriş sonrası içsel faktörlerin çoğu Tinto, Bean ve Metzner'in çalışmalarından alınmıştır. Ancak bu faktörler yüz yüze eğitim gören kampüs merkezli üniversitelerin öğrencileri için geçerlidir. Rovai kendi modeline uzaktan öğrenenlerin farklı ihtiyaç ve özelliklerini de eklemiş ve bunları da içsel faktörler olarak sınıflanmıştır. Uzaktan öğrenenlerin sahip olduğu özel ihtiyaçlardan birincisi programların netliğidir. Derslerin ve genel olarak bölüm özelliklerinin, gereksinimlerinin ve süreçlerinin net bir şekilde belirtilmiş olması gerekir. Kampüs ortamına giremeyen uzaktan öğrenenler bir üniversitenin, programın ya da dersin nasıl bir işleyişi olduğu konusunda sınırlı bilgiye sahip olabilirler. Bu neden ile programların net bir şekilde açıklanması gerekir. Tüm bunların sağlanmasına rağmen öğrenci hala net bir cevaba ihtiyaç duyabilir. Bu neden ile öğrencinin okula, öğrenci işlerine ya da ilgili personeline kolay bir şekilde ulaşabiliyor olması ve sonrasında kurumun öğrenciye hızlı ve net bir

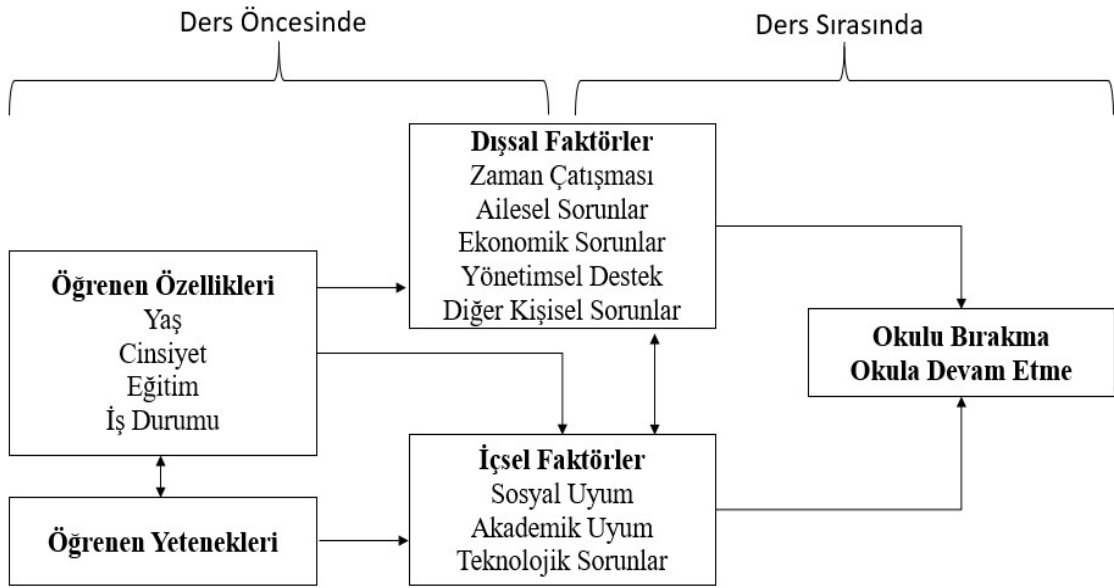
şekilde cevap vermesi gerekir. İkinci olarak, öğrencinin okula devamını sağlayabilecek etmenlerden biri de öğrencinin süreç ile ilgili özsaygıya sahip olmasıdır. Bunu sağlamak için özellikle ilk zamanlarda farklı destek hizmetleri ve etkinlikler düzenlenebilir. Üçüncü ihtiyaç öğrencinin okulu benimsemesidir. Öğrencinin okul ile arasında bir bağ kurabilmesi önemlidir. Bunun en basit yollarından biri, üniversite kimlik kartı ile kullanabileceği kütüphane, spor salonu gibi servisler olabilir. Öğrencinin başarısını etkileyen dördüncü faktör kişilerarası ilişkililerdir. Öğrencinin gerekli sosyal iletişim becerilerine sahip olması gerekir. Öğrenci, gerektiğinde üniversite personeli ile sağlıklı bir iletişim kurabilmelidir. Bu sağlıklı iletişim, öğrencinin kuruma ve sürece sosyal uyumuna da katkıda bulunur. Son önemli ihtiyaç da öğrencinin kütüphane, danışmanlık, çalışma teknikleri ve zaman yönetimi eğitimi gibi servislere ulaşabilmesidir (Workman ve Stenard, 1996, s. 3-10). Uzaktan öğrenenlerin bu ihtiyaçlarından bazıları karşılanamıyorsa ya da yeteri kadar ulaşılabilir değilse bu durum öğrencilerin okulu bırakma kararını etkileyebilir.

Yetişkinlerin okulu bırakma durumlarını açıklamak basit değildir. Genellikle birçok farklı içsel ve dışsal faktör süreç içerisinde birbiri ile etkileşime girer ve okulu bırakma ya da devam etme kararı bu etkileşimlerin karışık bir sonucudur. Bir öğrencinin okulu bırakması ya da devam etmesi belirli bir faktörden dolayıdır gibi bir yargıya ulaşmak genellikle yanlış olabilir. Sürece etki eden tüm faktörlerin incelenmesi ve birbirleri ile olan etkileşimlerinin özellikleri de dikkate alınmalıdır (Rovai, 2003, s. 12-13).

2.2.6. Park'ın yenilenmiş bileşik devamlılık modeli

Rovai'nin uzaktan öğrenenlerin okulu bırakma durumunu açıklamak için oluşturduğu modelde bulunan 4 ana faktörün öneminin birçok araştırma ile desteklendiğini ifade eden Park, modelin yapısının gözden geçirilmesini ve yapılan araştırmalarda önemli olmadığı ifade edilen bazı değişkenlerin kaldırılması gerektiğini savunur. Özellikle Rovai'nin modelinde yer alan öğrenen yetenekleri bölümündeki bazı değişkenlerin gri bölgede kaldığını ve okul bırakma kararına etkisinin yapılan araştırmalarda çok az desteklendiğini ifade eder. Ayrıca Park, Rovai'nin modelinde yer alan dışsal etkilerin sadece giriş sonrası değil giriş öncesinde de öğrencinin okula devamında ya da okulu bırakmasında etkili olduğu varsayımı üzerine modelini şekillendirir (Park, 2007, s. 4).

Park'ın Rovai'nin modeline getirdiği bir diğer eleştiri de içsel ve dışsal faktörlerin tek taraflı değil karşılıklı bir etkileşimde olması gerektiğidir. Rovai'nin modelinde dışsal değişkenler içsel değişkenleri etkiler ve bu içsel değişkenler, okula devam etme ya da okulu bırakma kararı ile sonuçlanır. Ancak Park, birçok araştırmada da ortaya çıktığı gibi dışsal değişkenlerin de doğrudan okulu bırakma kararını etkilediğini bu nedenle dışsal ve içsel değişkenlerin birbirleri ile karşılıklı bir etkileşimde olduğu, ikisinin bu etkileşiminin okulu bırakmaya etki ettiği yenilenmiş bir model oluşturmuştur (Park, 2007, s. 5).

Şekil 2.7. Park'ın yenilenmiş bileşik devamlılık modeli (Park, 2007 s. 209)

Farklı bir araştırmada oluşturulan bu modeli inceleyen Park ve Choi, modelde yer alan yaş, cinsiyet gibi öğrenen özelliklerinin, okulu bırakma konusunda çok az etkiye sahip olduğunu ancak aile desteğinin ve iş hayatının özellikle yetişkin öğrenciler için önemli olduğunu belirtmiştir. Yine aynı araştırmada yetişkinlerin, kendi hayatları için anlamlı olan eğitim süreçlerine devam etme eğilimi gösterdiğini ancak sadece öğrenme ve gelişim amacı ile katıldıkları öğrenim süreçlerini bırakma eğilimi gösterdikleri ifade edilir (Park ve Choi, 2009, s. 215).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde alanda yapılan benzer araştırmalara yer verilmiştir. Açık ve uzaktan yürütülen eğitim süreçlerindeki okulu bırakma oranının geleneksel yüz yüze dersler ile süreci yürüten eğitim kurumlarına göre oldukça fazla olduğu birçok farklı araştırmada ifade edilmiştir. Okulu bırakma nedenlerini öğrencilerin demografik özelliklerine bağlayanlar olduğu gibi öğrencilerin uzaklık algılarına ve yalnız kalmalarına bağlayanlar da vardır. Kurumun içsel mekanizmaları kadar öğrenciyi etkileyen çevresel etmenler de okulu bırakma konusunda incelenen faktörlerdendir.

Simpson (2003, s. 15), kitabında öğrencilerin açık ve uzaktan eğitim kurumlarını bırakmalarına neden olan faktörleri iki ana grupta inceler. Bunlar niteliksel ve niceliksel faktörlerdir. Niceliksel olarak yaş, cinsiyet ve önceki eğitim hayatı gibi bilgiler ile okulu bırakma oranlarını inceleyerek bir sonuca varılabilir. Bunun yanında daha zor ve az ölçülebilen karakter ile ilgili okulu bırakma nedenlerini ise niteliksel faktörler olarak adlandırır.

Choi ve Kim (2018, s. 10), Güney Kore’de yetişkin öğrencilerin okuldan ayrılmaları ile ilgili yaptıkları araştırmada, düşük düzeyde akademik becerinin, öğrenme motivasyonunun, öğrencinin ders içeriği ile olan sınırlı etkileşiminin, düşük memnuniyet seviyesinin ve düşük not ortalamasının okulu bırakmada önemli olduğunu belirtmiştir. Araştırmada ortaya çıkan şaşırtıcı bir sonuç ise öğretmen ve öğrenci arasındaki yüksek derecede iletişimin öğrencilerin okulu bırakma ihtimallerinin fazla olduğunu göstermesidir. Ancak, öğrenci, öğretmen ve kurum arasındaki iletişimin az olmasının, okulu bırakmada önemli olduğunu belirten araştırmacılar da vardır. (Pascarella ve Terenzini, 1980, s. 72).

Tinto (2017, s. 255-259), öğrencilerin okula devam etmelerinde motivasyonun en önemli faktörlerden biri olduğunu ve bu motivasyonun içsel ya da dışsal olabileceğini belirtir. Motivasyonunu kaybeden bir öğrencinin büyük ihtimal ile okula devam etmeyeceğini, kurum içi etkileşimlerin öğrencinin motivasyonunu olumlu ya da olumsuz etkilendiğini ifade eder. Öğrencinin kendi yeterliği hakkındaki düşüncelerinin, hedeflerinin ve okula aitlik hissini motivasyonu etkileyerek okulu bırakma ya da devam etme kararına etki ettiğini belirtir.

Simpson (2013, s. 117), görülen yüksek okulu bırakma oranlarının çözümünde motivasyonun önemli olduğunu savunur. Açık ve uzaktan eğitim kurumlarının daha çok teknolojiye ve ders materyallerine odaklanmalarının ve öğrencilerin öğrenme motivasyonları ile fazla ilgilenmemelerinin bu sonucun ortaya çıkmasında büyük bir payı olduğunu ifade eder.

Lint (2013, s. 723-724), Kember'in modelini incelediği araştırmasında, öğrencilerin okulu bırakmasında çalışma durumu, ailevi sorumluluklar gibi dışsal faktörlerin ve akademik uyumun, öğrencinin okula devam etmesinde önemli olduğunu tespit etmiştir.

Park ve Choi (2009, s. 215), araştırmaları sonucunda öğrencilerin cinsiyet, yaş ve eğitim durumu gibi demografik özelliklerinin okulu bırakma konusunda ayırt edici olmadığını ortaya çıktığını belirtirken, yeterli zamanın bulunmaması gibi dışsal faktörlerin okulu bırakmada çok sık rastlanan nedenler olduğunu ifade eder. Memnuniyetin, bölümün öğrencinin hayatı ile ilgili olmasının, kurumsal ve ailesel desteğin okula devam etmede önemli olduğunu savunur.

Willing ve Johnson (2009, s.124), yürüttükleri bir araştırmada beklentilerin karşılanmamasının, okurken aynı zamanda çalışmanın yarattığı zorluğun, teknolojik sorunların, insan etkileşiminin olmamasının ve iletişim eksikliğinin okulu bırakmada önemli olduğunu tespit etmişlerdir.

Thistoll ve Yates (2016, s. 190-192), çalışmalarında sosyal etkileşimin ve motivasyonun okula devam etmede önemli olduğunu belirtirken, kurumların öğrencilerin motivasyonları yüksek tutmak için çaba göstermesi gerektiğini, kurumsal desteğin öğrencileri okulda tutabileceğini ifade eder.

2.3. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Sistemi

Ülkemizde tüm kontenjan artışlarına rağmen yüz yüze eğitim veren üniversiteler artan yükseköğretim talebini karşılamada yeterli olamayınca bu kadar fazla öğrenciye yükseköğretim imkânı sağlamanın bir yolu uzaktan eğitim olarak görülmüştür (Anadolu Üniversitesi, 2019b). Bu amaç ile Anadolu Üniversitesi öncülüğünde girişimlere başlanmış ve Açık Öğretim Fakültesi eğitim faaliyetlerine 1982-83 eğitim öğretim yılında başlamıştır. İlk lisans programı olan iktisat ve iş idaresi programına 29.500 öğrenci kaydolmuştur. Açık Öğretim Fakültesi bünyesinde zamanla farklı programlar açılmış ve

birçok alana hizmet vermeye başlamıştır. Bu süreç içerisinde kullanılan materyal ve tekniklerde sürekli bir değişim gözlenmektedir. Azerbaycan başta olmak üzere diğer Türki Cumhuriyetlere hizmet vermeye başlamış ve Batı Avrupa Projesi ile Avrupa’da yaşayan Türklere de eğitim imkânı sunulmuştur. Açıköğretim sisteminden kuruluşundan bu yana 2,8 milyon öğrenci mezun olmuştur (Anadolu Üniversitesi, 2019a).

Şu anda Anadolu Üniversitesi Açıköğretim, İktisat ve İşletme fakültelerinin toplam öğrenci sayısı 3,3 milyondur (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2019). Açıköğretim sisteminde mevcut öğrenciler iki ana gruba ayrılmaktadır. Aktif öğrenciler kayıt yenileme işlemlerini tamamlamış ve derslere devam eden öğrencilerdir. Kayıt yenileme işlemlerini tamamlamayan öğrenciler ise sistemde pasif öğrenci olarak görünmektedir. Sistem içerisinde yaklaşık 890 bin aktif öğrenci bulunurken 2,4 milyondan fazla pasif öğrenci bulunmaktadır (Açıköğretim Sistemi İstatistik Bilgi Edinme Değerlendirme Birimi, 2019).

2011 yılından önce Açıköğretimde yıllık sistem uygulanmakta ve bu sistemin başlangıç dönemi olan Eylül-Ekim aylarında üst üste 2 yıl kaydını yenilemeyen öğrencilerin kayıtları silinmekteydi (T.C. Resmi Gazete, 2001). 27144 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan değişiklik ile öğrencilerin kayıtlarının silinmesi durduruldu ancak öğrenciler sınavlara giremiyor ve öğrenci haklarından yararlanamıyorlardı. Kayıt silme işlemi birçok öğrencinin sistemin dışına atılmasına ve sayı arttığında öğrenci affı çıkarılmasına neden oluyordu. 2011 yılında 6111 numaralı kanuna eklenen geçici madde ile kaydını yenilemeyen öğrencilerin üniversitelerden atılması uygulaması durduruldu (T.C. Resmî Gazete, 2011). Bu kanun sonrasında kayıt yenileme işlemi yapmayan öğrencilerin sistem dışına çıkartılması durduruldu. Öğrenciler eğer isterlerse daha sonra kayıt yenileme işlemi yaparak kaldıkları yerden okula devam etme imkânı elde ettiler. Açık ve uzaktan eğitimin temellerini oluşturan esneklik ve açıklık ilkelerinin sağlanması bakımından oldukça önemli olan bu karar, aynı zamanda öğrencilerin kayıt yenileme zorunluluğunu da ortadan kaldırdığı için sistemde bulunan pasif öğrenci sayısını da arttırmaktadır. Öğrencilerin gerçekten okulu bıraktıkları ya da ara verdiklerinden emin olunamadığı için bu yeni durum okulu bırakma oranları üzerine yapılan araştırmaları ve sonuçların farklı ülkelerde bulunan üniversitelerdeki araştırma sonuçları ile karşılaştırılmasını oldukça zor kılmaktadır.

2.4. Açık ve Uzaktan Öğretim Kurumlarında Kabul, Kayıt ve Okulu Bırakma Uygulamaları

Okulu bırakma en genel anlamı ile öğrencilerin herhangi bir nedenden dolayı eğitim sistemlerinden ayrılmaları olarak tanımlanabilir. Yüz yüze geleneksel yöntemin etkin olduğu yükseköğretim kurumlarında okulu bırakma durumunun tanımlanması genellikle tutarlı olsa da açık ve uzaktan eğitim sistemlerinde okulu bırakma tartışmalı bir konudur. Öncelikle uzaktan eğitimde standart bir okulu bırakma tanımı bulunmamaktadır (Grau-Valldosera ve Minguillón, 2014, s. 291). Farklı bölgelerde, farklı kurumların, programların, üniversitelerin ve devletlerin eğitim politikaları nedeni ile açık ve uzaktan eğitimde okulu bırakma tanımları ve uygulamaları çok fazla değişiklik göstermektedir. Bu değişiklik de farklı kurumlar arasında okulu bırakma ile ilgili karşılaştırmaların yapılmasını zorlaştırmaktadır (Lee ve Choi, 2011, s. 596).

Farklı coğrafyalardaki farklı milletlerin sosyal, kültürel ve geleneksel özellikleri okulu bırakma üzerine yapılan araştırmaların farklı ülkelerdeki okullar için de geçerli olmasını büyük oranda engellemektedir. Okul bırakma ile ilgili araştırmalar o yıl ve o kurum için geçerlidir (Willcoxson, Cotter ve Joy, 2011, s. 347). Farklı öğrenci gruplarında farklı sonuçlar çıkabilir çünkü gerçekleşen durumların öğrenciye etkisi her toplumda ve zamanda aynı olmayabilir (Kemp, 2002, s. 77). Bu durum araştırma sonuçlarının genellenebilir olma özelliğinin sorgulanmasına yol açabilir. Bununla birlikte bazı öğrencilerin okulu bırakmak için gerçekten belirli bir nedeni olmayabilir (Frydenberg, 2007, s. 8). Bu durum okulu bırakmanın nedenlerinin ortaya çıkarılmasını zorlaştırmaktadır.

Ülkelerin farklı ulusal eğitim politikaları ve üniversitelerin öğrenci alımından mezuniyete kadar olan öğretim sürecinde yürüttükleri farklı uygulamalar nedeni ile öğrencilerin okulu bırakma durumunun küresel olarak bir tanımı ya da açıklamasını yapmak oldukça zordur. Her kurum kendi hedefleri ve öğrenim imkânı sunduğu toplumun özelliklerine göre farklı uygulamalar ortaya koymaktadır. Bu nedenle öğrencilerin açık ve uzaktan öğretim kurumlarındaki okulu bırakma durumunun, ilgili kurumun ve toplumunun özellikleri çerçevesinde incelenmesi, araştırmanın daha sağlıklı olmasını sağlayabilir. Kayıt sürecinden başlayarak mezuniyete kadar olan süreçteki uygulama farklılıklarının okulu bırakma oranlarını da etkilediği düşünülebilir. Ancak bir uygulamanın tek başına okulu bırakma oranlarına etkisini hesaplamak oldukça zordur.

Okulu bırakmaya etki eden değişkenler, birbirleri ile her öğrenci için farklı seviyelerde ilişki içindedir ve bu ilişkinin sonucunda ortaya çıkan durum öğrenciyi okulu bırakmaya yönlendirebilir. Okulu bırakma durumunu daha iyi açıklayabilmek için kurum ve kurumun uygulamaları, öğrencinin başvurusu ile başlayan ilk gününden, son gününe kadar bir bütün olarak incelenmelidir. Her ne kadar bu farklılıkların okulu bırakma ile hangi oranda doğrudan bir ilişkisi olduğunu ortaya çıkarmak için kuruma özel farklı araştırmaların yapılması gerekse de bu uygulamaların bir şekilde üniversitenin okulu bırakma oranına etki ettiğini varsayabiliriz. Bu bölümde farklı ülkelerden kayıt aşamasından başlayarak mezuniyete ya da okul ile ilişkin kesilmesine kadar uygulanan ve kurumlarında gözlenen okul bırakma oranlarını etkileyebilecek uygulama örneklerine yer verilmiştir.

Uzaktan eğitim alanında okulu bırakma ile ilgili çalışmalarda incelenmesi gereken ilk aşama öğrencilerin kuruma kabul ve kayıt süreçlerinde yürütülen uygulamalardır. Bazı üniversiteler çevrim içi kayıt formları ile öğrenci kabul ederken bazıları sınav sonuçlarına göre öğrenci kabul etmektedir. Bazı üniversitelerde kayıt ve ders seçimi sonrası ödeme yapılması gerekirken bazılarında kayıt sürecinin tamamlanması için ödemenin yapılması gerekmektedir. Okula başvuru ve kayıt sürecinde yer alan bu gibi farklı süreçler öğrencilerin okulu bırakma durumlarını da doğrudan etkiliyor olabilir.

İngiliz Açık Üniversitesi'nde öğrencinin ilk olarak çevrimiçi bir form doldurarak ön kayıt yapması belirli bir süre sonra tekrar çevrimiçi bir başvuruda bulunması gerekir. Daha sonra öğrenci bölümünü ve ilk modülünü seçer ve sonrasında gereken kayıt yenileme ücretini yatırır (The Open University, 2019). Yunanistan'da bulunan Helen Açık Üniversitesi de çevrimiçi başvuru ile öğrenci alır. Belirli bir kayıt dönemi yoktur. Öğrenciler tüm yıl boyunca başvuruda bulunabilirler. Sayı çok olursa başvuranlar arasından kura yöntemi ile öğrenci seçilir ve sonrasında öğrenci öğrenim ücretini öder (Hellenic Open University, 2019). Kanada'da bulunan Athabasca Üniversitesi'nde başvuru sırasında başvuru ücreti alınır ve geri iade edilmez. Bu uygulama öğrencilerin kayıt yapma durumlarının diğer okullara göre daha planlı ve kararlı olmasına neden olmaktadır (Athabasca University, 2019). Hindistan'da bulunan İndira Gandhi Ulusal Açık Üniversitesi'nde ise öğrenim ücreti kayıt aşamasında alınır (IGNOU, 2019). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nde ise yeni kayıt, yatay geçiş, dikey geçiş ve

ikinci üniversite olarak dört farklı kayıt türü mevcuttur. Yeni kayıt yaptıracak lise ve dengi okul mezunları ulusal sınavda belirlenen bir limitin üstünde puan almalı ve öğrenim ücretini kayıt aşamasından önce ödemelidir Dikey Geçiş türünde, bir meslek yüksekokulundan veya Açıköğretim Sistemi'nde bulunan farklı ön lisans programlarından mezun olan öğrenciler, lisans eğitimine devam etmek için Dikey Geçiş Sınavı'na girmek zorundadır. Yükseköğretim kurumunu değiştirmek isteyen öğrenciler, Yatay Geçiş kapsamında üçüncü kayıt türünü oluştururlar. İkinci üniversite kapsamında yükseköğretim görmek isteyen öğrenciler için sınav şartı aranmaz (Anadolu Üniversitesi, 2019c).

Diğer üniversitelerden her aşama için bilgilere ulaşmak mümkün olmasa da sadece bir ön başvuru ve çevrimiçi ikinci bir başvuru ile öğrenci kabul eden İngiliz Açık Üniversitesi'nin öğrencilerin okulu bırakma zamanları ve oranları ile ilgili verdiği bilgi şu şekildedir (Simpson, 2003, s. 94).

%14 dersler başlamadan önce ayrılan öğrenciler

%18 ilk ödev öncesinde resmi olarak ayrılan öğrenciler

%14 ilk ödev öncesinde bildirimde bulunmadan ayrılan öğrenciler

%1 sürekli değerlendirmeden başarısız olan öğrenciler

%4 sınava katılmayan öğrenciler

%12 yeniden sınava girme hakkı tanınıp sınavdan başarısız olan öğrenciler

%3 yeniden sınava girme hakkı tanınıp sınava girmeyen öğrenciler

%1 kurum tarafından elenen öğrenciler (kayıt yenileme ücretinin ödenmemesi ve benzeri durumlar)

Bu bilgilere göre İngiliz Açık Üniversitesi daha dersler başlamadan öğrencilerin %14'ünü kaybetmektedir. Bu duruma öğrencilerin sadece çevrimiçi bir başvuru ile kuruma kabullerinin neden olduğunun kesin olarak çıkarılması doğru olmasa da bunun bir etkisinin olduğunu düşünebiliriz. Ancak hem başvuru ücreti hem de kayıt ücretini önceden alan Athabasca Üniversitesi'nde ise okulu bırakma oranı İngiliz Açık Üniversitesi'nden daha yüksektir. Bu nedenle tekil veriler üzerinden belirli bir uygulamanın uzaktan eğitim yapan üniversitelerde okul bırakma oranına etkisi hakkında

bir genelleme yapmak yanlış olabilir. Ancak başvuru, kayıt, eğitim süreci ve mezuniyet sırasında uygulanan farklı politikaların, okulu bırakma ile ilgili araştırmalarda dikkatli yorumlanması araştırmaların daha sağlıklı olmasını sağlayabilir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu betimleyici kesitsel araştırmada Türkiye’de bulunan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi’nden ayrılan ve derslere devam etmediği için pasif olarak nitelendirilen öğrencileri okulu bırakma kararına yönelten nedenleri ve bu nedenlerin önem derecelerini ortaya çıkarmak amacı ile nicel bir tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları çok fazla kişi ile ilgili veri toplamak için en çok kullanılan araştırma modelidir (Cohen, 2018, s. 84). Açıköğretim Sistemi’ndeki pasif öğrenci sayısının çok olması ve kendi içinde çok sayıda farklı demografik grupları barındırması nedeni ile okulu bırakma durumunu tüm okul kapsamında bütüncül bir şekilde ortaya çıkarmak amacı ile araştırma bu şekilde planlanmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen değişkenler alan yazın incelemesi sonrasında okulu bırakma nedenleri olarak en çok belirtilen faktörlerden oluşmaktadır. Okul bırakma durumuna hangi değişkenlerin ne kadar etki ettiği ve bu değişkenlerin demografik gruplar arasındaki önem farklılıkları ve benzerlikleri incelenmiştir.

Türkiye’de açıköğretim sistemi ile eğitim veren Anadolu, Atatürk ve İstanbul Üniversiteleri içerisinde en çok öğrenciye sahip olması nedeni ile araştırma Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada Açıköğretim Sistemi’ndeki öğrencilerin ülke geneline yayılması ile oluşan coğrafi uzaklık, araştırmanın konusu olan okulu bırakan ve derslere devam etmeyen öğrencilere ulaşmada yaşanan zorluklar nedeni ile gereken veriler çevrimiçi anket ve veri tabanı incelemesi aracılığı ile toplanmıştır.

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın anket katılımcıları basit rastgele örnekleme aracılığı ile oluşturulmuştur. Açıköğretim Sistemi’nde pasif olarak görünen öğrencilerden çevrimiçi ankete toplamda 326 öğrenci cevap vermiş, bu öğrencilerden 24 tanesinin cevapları gereken koşulları sağlamadığı için analiz aşamasından önce elenmiş ve araştırma 302 öğrencinin katılımı ile tamamlanmıştır. Ankete yanıt veren öğrencilerin cinsiyet, yaş ve programları gibi demografik özellikleri Tablo 3.1’deki gibidir.

Tablo 3.1. Katılımcıların demografik özellikleri

Cinsiyet	n	%	Program Türü	n	%
Erkek	193	63,9	Ön lisans	125	41,4
Kadın	109	36,1	Lisans	177	58,6
Toplam	302	100	Toplam	302	100
Yaş	n	%	Çocuk Sayısı	n	%
20 ve altı	21	7	Çocuk yok	193	63,9
21-30	203	67,2	1 Çocuk	52	17,2
31-40	61	20,2	2 Çocuk	47	15,6
41-50	13	4,3	3 Çocuk	8	2,6
50 ve üstü	4	1,3	4 ve üstü Çocuk	2	0,7
Toplam	302	100	Toplam	302	100
İkamet Yeri	n	%	Medeni Durum	n	%
İl Merkezi	190	62,9	Bekar	176	58,3
İlçe Merkezi	91	30,1	Evli	125	41,4
Köy / Kasaba / Mahalle	21	7	Diğer	1	0,3
Toplam	302	100	Toplam	302	100
Okulu Bırakma Yılı	n	%	Önceki Eğitim Durumu	n	%
1. yıl	106	35,1	Lise Mezunu	136	45
2. yıl	99	32,8	Ön lisans Mezunu	83	27,5
3. yıl	44	14,6	Lisans	73	24,2
4. yıl	26	8,6	Yüksek lisans/Doktora	10	3,3
5. yıl	12	4	Toplam	302	100
6. yıl ve üstü	15	5			
Toplam	302	100			
Birinci / İkinci Üniversite	n	%			
İlk Üniversite	150	49,7			
İkinci Üniversite	152	50,3			
Toplam	302	100			

Veri tabanı analizi kapsamında araştırmanın örneklemini kademeli rastgele örnekleme ile seçilen 5 lisans bölümü ve 5 ön lisans programı öğrencileri oluşturmaktadır. Hedef nüfus kendi içinde gruplara sahipse ve bu grupları sınıflandırarak her bir grup için kendi içinde bir seçim yapmak daha doğru sonuçlar verebilir ve gruplar arasında da bir karşılaştırma yapma fırsatı doğurur (National Research Council, 2013, s. 121; Creswell, 2013, s. 204). Bu nedenle sistemdeki öğretim programı türüne kendi içinde ikiye ayrılarak her bir program türü için 5'er adet bölüm ve program seçilmiştir. Veri tabanı taraması

kapsamında incelenen bölüm ve program öğrenci sayıları Tablo 3.2’de verilmiştir. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi’nde Mart 2019 itibari ile toplam kayıtlı öğrenci sayısı 3,334.810’dur (Anadolu Üniversitesi, 2019a). Örneklem olarak seçilen 10 bölümde toplam kayıtlı öğrenci sayısı 635.615’dir. Veri tabanı analizinde incelenecek olan 10 bölümdeki öğrenciler tüm sistemin %26’sını oluşturmaktadır.

Tablo 3.2. Veri bankası taraması bölüm ve öğrenci sayıları

Bölüm	Program Türü	Öğrenci Sayısı
Adalet	Ön Lisans (2 Yıl)	260898
Fotoğrafçılık ve Kameramanlık	Ön Lisans (2 Yıl)	18222
İnsan Kaynakları Yönetimi	Ön Lisans (2 Yıl)	35373
Medya ve İletişim	Ön Lisans (2 Yıl)	9988
Web Tasarımı ve Kodlama	Ön Lisans (2 Yıl)	22495
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	Lisans (4 Yıl)	72359
Konaklama İşletmeciliği	Lisans (4 Yıl)	30097
Yönetim Bilişim Sistemleri	Lisans (4 Yıl)	25612
Sosyoloji	Lisans (4 Yıl)	130049
Tarih	Lisans (4 Yıl)	30522
	Toplam:	635.615

3.3. Veri Toplama Araçları ve Süreci

3.3.1. Anket

Araştırmada kullanılan çevrimiçi anket; alan araştırması ve Açıköğretim Sistemi uygulamaları temel alınarak hazırlanan maddelerden oluşmaktadır. Anket; kişisel bilgiler, kişisel nedenler, iş ile ilgili nedenler, okul ile ilgili nedenler ve teknolojik nedenler altında gruplanmış toplam 45 maddeden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde; yaş, cinsiyet, bölüm, okula başlama amacı gibi kişisel bilgilerin olduğu 12 madde yer almaktadır. Anketin diğer bölümleri 1= “Önemsiz”, 2= “Biraz Önemli”, 3= “Orta Derecede Önemli”, 4= “Önemli” ve 5= “Çok Önemli” değerlerinden oluşan 5’li likert tipi sorulardan oluşmaktadır. Kişisel nedenler bölümünde 9, iş ile ilgili nedenler bölümünde

8, okul ile ilgili nedenler bölümünde 9, teknolojik nedenler bölümünde ise 7 madde yer almaktadır.

Anketin tamamlanmasından sonra 7 öğrenci ile pilot uygulama yapılmış ve bunun sonucunda gerekli düzenlemelere gidilmiştir. Daha sonra anketin öğrenciler ile paylaşılması için Şubat 2019'da Açıköğretim Fakültesi Dekanlığı'na anket linkinin pasif öğrencilerin öğrenci sisteminde paylaşılması ve öğrencilerin kayıt olurken kuruma verdikleri e-posta hesaplarına mail gönderilmesi için başvuru yapılmıştır. Anket ile ilgili bilgilendirme ve gönüllülük formu katılımcılara çevrimiçi anketin ilk sayfasında sunulmuş, sayfada yer alan onay kısmını kabul ettikten sonra anketi cevaplamaları istenmiştir. İlk veri toplama aşamasında ankete 170 öğrenci cevap vermiştir. Bu sayı yetersiz olduğundan ikinci aşamada anket tekrar sisteme yüklenmiş ve 2 aylık sürede 217 cevaba ulaşılmıştır. Buna rağmen geri dönüş sayısının yetersiz bulunarak sosyal medya üzerinden Açıköğretim Sistemi öğrencilerinin oluşturduğu gruplar aracılığı ile anket linki paylaşılmış ve son veri toplama aşaması 326 geri dönüş ile tamamlanmıştır. %5 hata için gereken 384 sayısına ulaşamamış ve %5.43 hata payı ile veri toplama süreci 326 katılımcı ile tamamlanmıştır. Aynı katılımcıların ankete birden fazla cevap vermediklerinden emin olmak amacı ile cevaplar incelenmiş ve tekrarlanan cevapların olmadığı tespit edilmiştir. Çevrimiçi anket kullanılması internet erişiminde ve bilgisayar kullanımında sorunlar yaşayan öğrencilerin araştırmanın ilk basamağında dışarıda kalması örneklem bakımından bir sorun teşkil etmektedir. (Fowler, 2013, s.16)

3.3.2. Veri tabanı incelemesi

Açıköğretim Sistemi'nde derslere devam etmeyen öğrencilerin demografik özelliklerinin ortaya çıkarılması ve ankete katılan öğrencilerin demografik özellikleri ile tüm öğrenci kitlesinin demografik özelliklerinin ne kadar uyumlu olduğunu belirlemek amacı ile veri tabanı incelemesi yapılmıştır. Örneklem olarak seçilen 5 bölüm ve 5 programdaki öğrencilerin yaş aralıkları, cinsiyetleri, çalışma durumları ve giriş yılları incelenmiştir. Kişisel bilgilerin gizliliği nedeni ile öğrencilerin öğrenci numaraları talep edilemediğinden ve ankette kimliği ortaya çıkaracak bilgiler istenemediğinden dolayı veri tabanı analizi ile anket cevapları arasında bir eşleştirme yapılamamıştır. Ancak bu analiz ile demografik özelliklerin dağılımlarının incelenmesi ankete verilen cevapların yorumlanmasında katkı sağlamıştır.

3.4. Verilerin Analizi

3.4.1. Anket sonuçlarının analizi

Anket aracılığı ile toplanan veriler SPSS.v25 ile analiz edilmiştir. Anket maddelerine verilen cevaplar demografik özelliklere göre frekans, ortalama ve medyan değerleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Ayrıca demografik gruplar arasında anket maddelerine verilen cevaplarda oluşan farklılıklar, cinsiyet gibi iki farklı gruptan oluşan değişkenlerde t-test, 2'den fazla grupların oluşturduğu değişkenlerde ise One-Way ANOVA (Page, Braver ve MacKinnon, 2003, s.20) aracılığı ile incelenmiştir. Varyans değerlerinin homojen olmadığı durumlarda Post Hoc testi olarak Tamhane's T2 testi, varyans değerinin homojen olduğu durumlarda ise Tukey testi uygulanmıştır (Wilcox, 1987, s. 38).

3.4.2. Veri tabanı analizi

Veri tabanı incelemesi kapsamında elde edilen pasif öğrenci bilgileri, demografik özelliklere göre; frekansları ve ortalamaları aracılığı ile incelenerek öğrencilerin genel durumu hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca veri tabanı incelemesi sonucunda ankete katılan öğrenciler ile okulun demografik yapısının ne kadar uyumlu olduğu incelenmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Anket Bulguları

Bu bölümde anket aracılığı ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular kendi içinde iki alt başlıkta sunulmuştur. İlk bölümde; öğrencilerin okulu bırakmasında hangi faktörlerin ne kadar önemli ya da önemsiz olduğu ortalama ve frekansları aracılığı ile incelenmiştir. İkinci bölümde ise; bu faktörlerin öğrencilerin demografik özelliklerine göre oluşan gruplar arasında gösterdikleri farklılıklar ve benzerlikler incelenmiştir. Bulguların bu şekilde ayrılarak ifade edilmesinin nedeni öğrencilerin demografik özelliklerine göre oluşan grupların sayısının çok fazla olması ile oluşacak karışıklıkların engellenmeye çalışılmasıdır.

Bulguların yorumlanması sırasında öğrencilerin okulu bırakma ve ara verme ile ilgili paylaştıkları bilgilerin göz önünde bulundurulması, araştırmanın sonuçlarının daha sağlıklı olması açısından önemlidir. Açıköğretim Sistemi'nde öğrenci kayıtlarının silinmemesi uygulaması, araştırmanın hedef kitlesi olan okulu bırakan öğrencilerin, eğitimine farklı nedenlerden dolayı ara veren öğrenciler ile tam olarak ayrıştırılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle ankette yer alan ilk soru öğrencilerin okulu bırakma ya da ara verme durumu ile ilgili düşünceleridir. Tablo 4.1'de görüldüğü üzere ankete katılan öğrencilerin %39'unun okulu bırakmadığını, sadece ara verdiğini belirtirken; %30'u ise okula geri dönme ihtimalinin olduğunu belirtmektedir.

Tablo 4.1. Katılımcıların okulu bırakma / ara verme durumları tablosu

	Ön lisans	Lisans	Toplam
Okul kaydımı sildirdim.	13	20	33 (%11)
Okula devam etmeyeceğim.	17	42	59 (%20)
Belki geri dönebilirim.	44	48	92 (%30)
Sadece ara verdim.	51	67	118 (%39)
Toplam	125	177	302

Okula devam etmeyeceğini belirten ve kaydını sildiren öğrencilerin toplam oranı ise sadece %31'de kalmaktadır. Ancak üniversitenin web sayfasında belirtilen öğrenci sayılarına ve yapılan veri tabanı incelemesine göre toplam pasif öğrenci oranı üniversite genelinde 2017, 2018 ve 2019 yıllarında sırası ile %47, %59 ve %64 olarak görülmektedir (Anadolu Üniversitesi, 2019a). Buradan yola çıkarak, kesin olmamakla birlikte; ankette eğitimine ara verdiğini veya geri dönme ihtimalinin olduğunu belirten

katılımcıların yaklaşık olarak yarısının ileriki süreçte kararlarını değiştirdiğini ve okula devam etmediklerini söyleyebiliriz.

4.1.1. Okulu bırakmada etkili olan faktörler

Tablo 4.2’de katılımcıların anket maddelerine verdikleri cevaplar ile oluşan ortalama, medyan ve standart sapma değerleri, verilen cevabın ortalama değerine göre en önemliden en önemsizlere göre sıralanmıştır.

Tablo 4.2. Açıköğretim sisteminden ayrılma nedenleri ortalama – medyan değer tablosu

Madde	n	\bar{x}	\tilde{x}	s
26.İş yerinde yoğun bir şekilde çalışıyordum.	217	3,94	5	1,416
24.Hem çalışıp hem okumak beni çok zorladı.	217	3,88	5	1,452
14.Ders çalışmak için yeterli zamanım yoktu.	302	3,58	4	1,582
30.Derslere olan ilgimi kaybettim.	302	3,48	4	1,574
13.Öğrenme isteğim kalmadı.	302	3,22	4	1,606
21.Ödenmesi gereken kayıt yenileme ücreti fazlaydı.	302	3,02	3	1,725
25.İş yerinde sorumluluklarım arttı.	217	2,79	3	1,675
31.Okulun bana bir şey kazandırmadığını fark ettim	302	2,74	2	1,657
36.Sınavlar zordu.	302	2,72	3	1,664
33.Okuldan beklediğimi bulamadım.	302	2,7	2	1,651
18.Gerekli ders çalışma alışkanlığım yoktu.	302	2,66	2,5	1,657
35.Bölümde öğrenilmesi gereken çok fazla konu vardı.	302	2,64	2	1,626
15.Ders çalışmak için uygun bir ortamım yoktu.	302	2,52	2	1,652
43.Videolar izleyerek öğrenemediğimi düşündüm.	302	2,41	2	1,545
19.Tek başıma öğrenmek benim için zor oldu.	302	2,35	1	1,651
44.Bilgisayar aracılığı ile öğrenemediğimi düşündüm.	302	2,33	1	1,551
32.Açıktan öğrenmek bana göre değildi. Yalnız kaldım.	302	2,11	1	1,447
37.Öğr. Gör. ile yüz yüze görüşmemek bir sorundu.	302	2,06	1	1,464
20.Belirli bir yaştan sonra okumak çok zor.	302	1,97	1	1,535
38.Okul arkadaşları ile iletişim imkânım yoktu.	302	1,73	1	1,281
42.Teknik sorunlarda yardımcı olacak birini buldum.	302	1,65	1	1,136
16.Ailesel sorunlarım vardı.	302	1,6	1	1,242
40.İnternete erişme konusunda sıkıntılar yaşadım.	302	1,51	1	1,111
45.Öğrenci sistemini kullanmak zordu.	302	1,48	1	1,014
17.Sağlık sorunlarım vardı.	302	1,45	1	1,086
39.Bilgisayara ulaşma konusunda sıkıntılar yaşadım.	302	1,45	1	1,048
29.İş yerinde çalışma saatlerim değişti.	217	1,42	1	0,988
27.İş değişikliğinden dolayı okulu bıraktım.	217	1,22	1	0,79
34.Başka bir okulda okumaya başladım.	302	1,18	1	0,73
41.Bilgisayarı ve interneti nasıl kullanacağımı bilmiyorum.	302	1,15	1	0,587
28.Tayinimden dolayı okulu bıraktım.	217	1,12	1	0,612

4.1.1.1. Zaman yönetimi

Katılımcıların ankete verdikleri cevaplar incelendiğinde; okulu bırakma ve devam etmeme durumuna en çok etki eden faktörler öğrencilerin zaman ile ilgili sıkıntıları olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 4.3).

Tablo 4.3. Okulu bırakmada zaman maddelerinin ortalama ve frekans tablosu

	n		\bar{x}	\tilde{x}	s
14. Ders çalışmak için yeterli zamanım yoktu.	302	0	3,58	4	1,582
24. Hem çalışıp hem okumak beni çok zorladı.	217	85	3,88	5	1,452
25. İş yerindeki sorumluluklarım arttı.	217	85	2,79	3	1,675
26. İş yerinde yoğun bir şekilde çalışıyordum.	217	85	3,94	5	1,416

14. Ders çalışmak için yeterli zamanım yoktu.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	60	19,9	19,9	19,9
Biraz Önemli	27	8,9	8,9	28,8
Orta Derecede Önemli	27	8,9	8,9	37,7
Önemli	55	18,2	18,2	56
Çok Önemli	133	44,0	44,0	100

24. Hem çalışıp hem okumak beni çok zorladı.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	30	9,9	13,8	13,8
Biraz Önemli	12	4,0	5,5	19,4
Orta Derecede Önemli	27	8,9	12,4	31,8
Önemli	34	11,3	15,7	47,5
Çok Önemli	114	37,7	52,5	100

25. İş yerinde sorumluluklarım arttı.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	81	26,8	37,3	37,3
Biraz Önemli	27	8,9	12,4	49,8
Orta Derecede Önemli	25	8,3	11,5	61,3
Önemli	24	7,9	11,1	72,4
Çok Önemli	60	19,9	27,6	100

26. İş yerinde yoğun bir şekilde çalışıyordum.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	29	9,6	13,4	13,4
Biraz Önemli	8	2,6	3,7	17,1
Orta Derecede Önemli	25	8,3	11,5	28,6
Önemli	39	12,9	18,0	46,5
Çok Önemli	116	38,4	53,5	100

Ankete katılan 302 öğrenciden 217'si (%72) okul ile eş zamanlı olarak çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu yüksek çalışan öğrenci oranı nedeni ile zaman konusunda sıkıntı yaşanması okulu bırakmada en önemli ve yaygın nedenlerden biri olarak ortaya çıkmıştır. Zaman sıkıntısının okulu bırakmada önemli olmasının nedenlerinden biri de öğrencilerin sosyal hayatlarında çok fazla sorumluluğa sahip olmalarıdır. Geleneksel

öğrenci profilini düşündüğümüzde bu tür öğrenciler çoğu zaman tam zamanlı olarak öğretimlerine devam ederler. Ancak açık ve uzaktan eğitim kurumlarındaki öğrenciler geleneksel olmayan öğrenciler olarak tanımlanır. Bu öğrencilerin iş ve aile sorumlulukları vardır. Geleneksel üniversite öğrencilerinden yaşça büyüktür. Beklenmedik bir nedenden dolayı iş ve aile sorumlulukları ile akademik hedefleri arasında bir çatışma oluştuğunda okulun ikinci planda kalabilir. Böyle bir çatışma okula ara verme ya da okulu bırakma kararına neden olabilir. Gerek çalışma durumundan gerekse ailevi sorumluluklardan kaynaklanan zaman yetersizliği, okulu bırakmanın en önemli nedenlerinden biridir. Ancak öğrencilerin çalışma durumları ve ailevi sorumlulukları da uzaktan eğitim öğrencilerinin çoğunu tanımlayan özelliklerdir. Bu nedenle öğrencilerin ve özellikle kurumların zaman yönetimi konusunda kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

4.1.1.2. Motivasyon eksikliği

Okul bırakma durumuna en çok etki eden bir diğer etmen de öğrencilerin öğrenme isteklerini kaybetmeleridir (Tablo 4.4). Ankete katılan öğrencilerin ilgili maddelere verdikleri cevapların frekansları incelendiğinde, öğrencilerin %50,6'sı “öğrenme isteğim kalmadı” maddesine ve %57,6'sı “derslere olan ilgimi kaybettim” maddesine önemli ve çok önemli olarak cevap vermiştir. Bu motivasyon kaybına neden olan etmenlerin nedenlerinin farklı bir araştırmada daha detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Burada öğrencilerin öğrenme motivasyonunun azalmasının önemli bir nedeni yüksek beklentiler ile okula başlamaları ve sonrasında beklentilerinin karşılanmaması olabilir.

Tablo 4.4. Okulu bırakmada motivasyon maddelerinin ortalama ve frekans tablosu

	n	\bar{x}	\tilde{x}	s
13. Öğrenme isteğim kalmadı.	302	3,22	4	1,606
30. Derslere olan ilgimi kaybettim.	302	3,48	4	1,574
13. Öğrenme isteğim kalmadı.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	74	24,5	24,5	24,5
Biraz Önemli	39	12,9	12,9	37,4
Orta Derecede Önemli	36	11,9	11,9	49,3
Önemli	52	17,2	17,2	66,6
Çok Önemli	101	33,4	33,4	100
30. Derslere olan ilgimi kaybettim.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	61	20,2	20,2	20,2
Biraz Önemli	30	9,9	9,9	30,1
Orta Derecede Önemli	37	12,3	12,3	42,4
Önemli	52	17,2	17,2	59,6
Çok Önemli	122	40,4	40,4	100

4.1.1.3. Maddi yetersizlik

Okulun kayıt yenileme ücretleri ile ilgili olan maddeye katılımcıların verdikleri cevapların ortalamasına bakıldığında orta derecede önemli bir madde gibi görünse de frekanslar incelendiğinde; katılımcıların %34'ü kayıt yenileme ücretlerinin fazla olmasının okulu bırakmada çok önemli olduğunu belirtmişlerdir (Bkz. Tablo 4.5). Buradan hareketle çalışmayan ve maddi durumu kötü olan öğrenciler için kayıt yenileme ücretinin bir sorun oluşturduğu söylenebilir.

Tablo 4.5. Okulu bırakmada kayıt yenileme ücreti maddesinin ortalama değer tablosu

	n	\bar{x}	\bar{x}	s
21. Ödenmesi gereken kayıt yenileme ücreti fazlaydı.	302	3,02	3	1,725
21. Ödenmesi gereken kayıt yenileme ücreti fazlaydı.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	108	35,8	35,8	35,8
Biraz Önemli	17	5,6	5,6	41,4
Orta Derecede Önemli	42	13,9	13,9	55,3
Önemli	31	10,3	10,3	65,6
Çok Önemli	104	34,4	34,4	100

4.1.1.4. Beklentilerin karşılanmaması

Anket sonuçlarına göre; okulu bırakmada orta derecede önemli olan faktörlerden biri, öğrencilerin beklentilerinin karşılanmadığını düşünmesidir. Katılımcıların yaklaşık %25'i okulun kendilerine bir şey kazandırmadığını ve bunun okulu bırakmada çok önemli bir etken olduğunu belirtmiştir. Tablo 4.6'da da görüleceği gibi okuldan beklediğini bulamamasının, okulu bırakmasında önemli olduğunu düşünen katılımcıların oranı ise %12'dir. Öğrencilerin okula yüksek beklentiler ile başlaması ve sonrasında bu beklentilerin yeterince karşılanamaması sonucunda öğrenme isteğinin de azaldığını düşünebiliriz. Çünkü beklentilerin karşılanıp karşılanmaması ve motivasyon birbiri ile oldukça ilişkilidir.

Tablo 4.6. Okulu bırakmada beklenti maddelerinin ortalama değerleri

	n	\bar{x}	\tilde{x}	s
31. Okulun bana bir şey kazandırmadığımı fark ettim.	302	2,74	2	1,657
33. Okuldan beklediğimi bulamadım.	302	2,70	2	1,651
31. Okulun bana bir şey kazandırmadığımı fark ettim.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	117	38,7	38,7	38,7
Biraz Önemli	36	11,9	11,9	50,7
Orta Derecede Önemli	34	11,3	11,3	61,9
Önemli	39	12,9	12,9	74,8
Çok Önemli	76	25,2	25,2	100
33. Okuldan beklediğimi bulamadım.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	121	40,1	40,1	40,1
Biraz Önemli	34	11,3	11,3	51,3
Orta Derecede Önemli	36	11,9	11,9	63,2
Önemli	38	12,6	12,6	75,8
Çok Önemli	73	24,2	24,2	100

4.1.1.5. Akademik zorluk

Açık ve uzaktan eğitim kurumlarında okulu bırakma nedenlerinin incelendiği araştırmalarda sıkça belirtilen nedenlerden biri de öğrencilerin akademik olarak zorlanmasıdır. Anket sonuçlarına göre, (Tablo 4.7) öğrenme yükü ve sınavların zorluğu ile ilgili maddeler genel olarak orta derecede önemli olarak belirtilmiştir.

Tablo 4.7. Okulu bırakmada akademik zorluk maddelerinin ortalama değer tablosu

	n	\bar{x}	\tilde{x}	s
35. Bölümde öğrenilecek çok fazla konu vardı.	302	2,64	2	1,626
36. Sınavlar çok zordu.	302	2,72	3	1,664
35. Bölümde öğrenilecek çok fazla konu vardı.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	127	42,1	42,1	42,1
Biraz Önemli	27	8,9	8,9	51
Orta Derecede Önemli	40	13,2	13,2	64,2
Önemli	44	14,6	14,6	78,8
Çok Önemli	64	21,2	21,2	100
36. Sınavlar çok zordu.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	125	41,4	41,4	41,4
Biraz Önemli	22	7,3	7,3	48,7
Orta Derecede Önemli	42	13,9	13,9	62,6
Önemli	39	12,9	12,9	75,5
Çok Önemli	74	24,5	24,5	100

Akademik zorluk ile ilgili nedenlerin okulu bırakmalarında çok önemli olduğunu belirten öğrencilerin oranları %20 ile %25 arasındadır. Akademik zorluğun öğrencilerin Açıköğretim Sisteminden ayrılmalarında önemsiz olduğunu belirten öğrencilerin oranı ise %41 ile %43 arasındadır. Buradan hareketle; özellikle, ilk üniversite kapsamında, Açıköğretimde okuyan lise mezunları için bölüm / program gerekliliklerinin daha zor olduğu söylenebilir.

4.1.1.6. Ders çalışma alışkanlığı

Ders çalışma alışkanlığının olmaması, okulu bırakmada genel olarak orta derecede önemli olan nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Verilen cevapların frekansları incelendiğinde; (Bkz. Tablo 4.8) öğrencilerin %35,8'inin ilgili maddenin okulu bırakmalarında önemli veya çok önemli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Öğrencilerin gerekli ders çalışma alışkanlığına sahip olmamaları, akademik başarısızlığın önemli nedenlerinden biri olarak düşünülebilir. Akademik başarısızlık da sonucunda genellikle öğrencilerin okulu bırakmasına neden olur. Çalışma alışkanlığı, aynı zamanda öğrencinin kendine en uygun olan ders çalışma ve öğrenme becerilerinin ne kadar farkında olduğunu gösterebilir. Ders çalışma alışkanlığına sahip olmayan bir öğrenci, muhtemelen nasıl öğrenebildiği ve bu öğrendiklerini nasıl kalıcı hale getirebileceği konusunda yeterli bilgiye sahip olmayabilir. Bu özelliklerinin farkında olmayan öğrenciler uzaktan eğitim ortamlarında daha fazla zorlanabilir. Uzaktan eğitim, öğrencilere tek başına öğrenme, öğrenmeyi kendi kendine takip etme ve öz değerlendirme sorumlulukları yükler. Kendine uygun öğrenme yöntem ve becerilerine sahip olmayan öğrenci, bu sorumluluklar ile karşılaştığında akademik olarak oldukça zorlanabilir. Buradan hareketle; özellikle, daha önce yükseköğretim deneyimi olmayan öğrencilerin gerekli ders çalışma alışkanlıklarına sahip olmamasının ve bu durumun okulu bırakmada bu tür öğrenciler için önemli olmasının beklenen bir sonuç olduğu düşünülebilir.

Tablo 4.8. Okul çalışma alışkanlığı maddesinin ortalama değer tablosu

	n	\bar{x}	\tilde{x}	s
21. Gerekli ders çalışma alışkanlığım yoktu.	302	2,66	2,5	1,657
21. Gerekli ders çalışma alışkanlığım yoktu.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	131	43,4	43,4	43,4
Biraz Önemli	20	6,6	6,6	50
Orta Derecede Önemli	43	14,2	14,2	64,2
Önemli	38	12,6	12,6	76,8
Çok Önemli	70	23,2	23,2	100

4.1.1.7. Uzaktan eğitim yöntemi

Uzaktan eğitimin doğasında bulunan, öğrencinin ve öğretmenin ayrı ortamlarda olması ve iletişim teknolojileri araçları ile buluşturulması konusunun, öğrencilerin okulu bırakmasında ne kadar önemli olduğunun ortaya çıkarılması için ankette bulunan maddelere verilen cevaplar incelendiğinde; bu durumun öğrencilerin okulu bırakmasında genel olarak önem derecesinin az olduğu ortaya çıkmıştır (Bkz. Tablo 4.9).

Her ne kadar istatistiksel olarak ortalamalar incelendiğinde bu maddelerin genel olarak önemli bir okulu bırakma nedeni olmadığı ortaya çıksa da okulu bırakma daha önce de belirtildiği gibi karmaşık bir durumdur ve öğrenciler çok farklı nedenler ile okulu bırakmaktadır. Burada yer alan maddelerden tek başına öğrenmenin zor olması, video ve bilgisayar aracılığı ile öğrenememenin okulu bırakmasında önemli veya çok önemli olduğunu belirten katılımcıların oranı %28 ile %30 arasındadır. Buradan hareketle iletişim teknolojiler aracılığı ile öğrenmenin birçok öğrenci için bir sorun oluşturduğunu ve bu durumun genel olarak uzaktan eğitim süreçlerinin kalitesini de etkilediğini söyleyebiliriz.

İletişim ile ilgili maddelere verilen cevaplar incelendiğinde öğretim görevlileri ile olan sınırlı iletişim imkanının okulu bırakmada, arkadaş iletişimine göre daha önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretim görevlileri ile iletişimin sınırlı olmasını okulu bırakmasında önemli veya çok önemli olarak gören katılımcıların oranı %21'dir. Okul arkadaşları ile iletişimin sınırlı olmasını önemli veya çok önemli olarak nitelendirenlerin oranı ise %12,5 olmuştur. Katılımcıların %25'i, öğretim görevlileri ile olan iletişimin sınırlı olmasını bir sorun olarak görmektedirler.

Tablo 4.9. Okulu bırakmada uzaktan eğitim maddelerinin ortalama ve frekans tablosu

	n	\bar{x}	\tilde{x}	s
19.Tek başıma öğrenmek benim için zor oldu.	302	2,35	1	1,651
43.Videolar izleyerek öğrenemediğimi düşündüm.	302	2,41	2	1,545
44.Bilgisayar aracılığı ile öğrenemediğimi düşündüm.	302	2,33	1	1,551
32.Açıktan öğrenmek bana göre değildi. Yalnız kaldım.	302	2,11	1	1,447
37.Öğr. Gör. ile yüz yüze görüşmemek bir sorundu.	302	2,06	1	1,464
38.Okul arkadaşları ile iletişim imkânım yoktu.	302	1,73	1	1,281

19. Tek başıma öğrenmek benim için zor oldu.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	159	52,6	52,6	52,6
Biraz Önemli	31	10,3	10,3	62,9
Orta Derecede Önemli	23	7,6	7,6	70,5
Önemli	25	8,3	8,3	78,8
Çok Önemli	64	21,2	21,2	100
43. Videolar izleyerek öğrenmek zor oldu.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	141	46,7	46,7	46,7
Biraz Önemli	31	10,3	10,3	57
Orta Derecede Önemli	44	14,6	14,6	71,5
Önemli	38	12,6	12,6	84,1
Çok Önemli	48	15,9	15,9	100
44. Bilgisayar aracılığı ile öğrenemediğimi düşündüm.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	152	50,3	50,3	50,3
Biraz Önemli	30	9,9	9,9	60,3
Orta Derecede Önemli	35	11,6	11,6	71,9
Önemli	39	12,9	12,9	84,8
Çok Önemli	46	15,2	15,2	100
32. Açıktan öğrenmek bana göre değildi. Yalnız kaldım.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	165	54,6	54,6	54,6
Biraz Önemli	38	12,6	12,6	67,2
Orta Derecede Önemli	34	11,3	11,3	78,5
Önemli	30	9,9	9,9	88,4
Çok Önemli	35	11,6	11,6	100
37. Öğr. Gör. İle görüşmemek bir sorundu.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	175	57,9	57,9	57,9
Biraz Önemli	36	11,9	11,9	69,9
Orta Derecede Önemli	26	8,6	8,6	78,5
Önemli	28	9,3	9,3	87,7
Çok Önemli	37	12,3	12,3	100
38. Okul arkadaşları ile iletişim imkânı yoktu.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	211	69,9	69,9	69,9
Biraz Önemli	28	9,3	9,3	79,1
Orta Derecede Önemli	22	7,3	7,3	86,4
Önemli	17	5,6	5,6	92,1
Çok Önemli	24	7,9	7,9	100

4.1.1.8. Teknoloji erişimi ve yeterliliği

Açık ve uzaktan eğitim kurumlarında karşılaşılan önemli sorunlardan biri de öğrencilerin teknoloji erişimi ve yeterliliği konusudur. Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlara göre; (Bkz. Tablo 4.10) katılımcılar teknoloji yeterliliği ya da erişimi konusunda sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.10. Okulu bırakmada teknoloji erişimi ve yeterliliği maddelerinin ortalama ve frekans tablosu

	n	\bar{x}	\tilde{x}	s
39.Bilgisayara ulaşma konusunda sıkıntılar yaşadım.	302	1,45	1	1,048
40.İnternete erişme konusunda sıkıntılar yaşadım.	302	1,51	2	1,111
41.Bilgisayarı ve interneti nasıl kullanacağımı bilmiyordum.	302	1,15	1	0,587
42.Teknik sorunlarda yardımcı olacak birini buladım.	302	1,65	1	1,136
45.Öğrenci sistemini kullanmak zordu	302	1,48	1	1,014

39. Bilgisayara ulaşmada sıkıntı yaşadım.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	243	80,5	80,5	80,5
Biraz Önemli	18	6	6	86,4
Orta Derecede Önemli	17	5,6	5,6	92,1
Önemli	11	3,6	3,6	95,7
Çok Önemli	13	4,3	4,3	100

40. İnternete ulaşmada sıkıntı yaşadım.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	236	78,1	78,1	78,1
Biraz Önemli	22	7,3	7,3	85,4
Orta Derecede Önemli	16	5,3	5,3	90,7
Önemli	12	4	4	94,7
Çok Önemli	16	5,3	5,3	100

41. Bilgisayarın ve internetin nasıl kullanılacağını bilmiyorum.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	279	92,4	92,4	92,4
Biraz Önemli	11	3,6	3,6	96
Orta Derecede Önemli	6	2	2	98
Önemli	3	1	1	99
Çok Önemli	3	1	1	100

42. Teknik sorunlarda yardımcı olacak birini bulamadım.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	206	68,2	68,2	68,2
Biraz Önemli	39	12,9	12,9	81,1
Orta Derecede Önemli	28	9,3	9,3	90,4
Önemli	14	4,6	4,6	95
Çok Önemli	15	5	5	100

45. Öğrenci sistemini kullanmak zordu.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	229	75,8	75,8	75,8
Biraz Önemli	34	11,3	11,3	87,1
Orta Derecede Önemli	18	6	6	93
Önemli	9	3	3	96
Çok Önemli	12	4	4	100

Araştırma için gereken verilerin toplanmasında tercih edilen aracın çevrimiçi anket olması durumu, zaten teknoloji erişimi ve yeterliliği konusunda sorun yaşayan öğrencilerin kısmen anketin dışarısında kalmasına neden olduğu söylenebilir. Bu durum araştırmanın sınırlıklarından biri olarak görülebilir.

Teknoloji erişiminin okul bırakmadaki öneminin araştırma sonucunda az çıkmasının nedenlerinden biri olarak, ülke genelinde hanelerde bilgisayar ve internet erişiminin özellikle son yıllarda artmasının öneminin büyük olduğu söylenebilir. 2018 yılı verilerine göre ülke genelinde hanelerde internete ulaşma oranı %83'tür (TÜİK, 2018).

4.1.1.9. Aile ve sağlık sorunları

Araştırmada okulu bırakmada en az öneme sahip olan faktörler arasında aile ve sağlık sorunları yer almaktadır. Ailesel sorunların okulu bırakmasında önemli veya çok önemli olduğunu belirten öğrencilerin oranı %12,6'dır. Sağlık sorunlarının okulu bırakmada önemli veya çok önemli olduğunu ifade eden katılımcıların oranı ise %8,7 olarak ortaya çıkmıştır (Bkz. Tablo 4.11).

Tablo 4.11. Okulu bırakmada aile ve sağlık sorunları maddelerinin ortalama ve frekans tablosu

	n	\bar{x}	\bar{x}	s
16. Ailesel sorunlarım vardı.	302	1,60	1	1,242
17. Sağlık sorunlarım vardı.	302	1,45	1	1,086

16.Ailesel sorunlarım vardı.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	233	77,2	77,2	77,2
Biraz Önemli	18	6	6	83,1
Orta Derecede Önemli	13	4,3	4,3	87,4
Önemli	15	5	5	92,4
Çok Önemli	23	7,6	7,6	100

17.Sağlık sorunlarım vardı.	f	%	Geçerli %	Küm %
Önemsiz	246	81,5	81,5	81,5
Biraz Önemli	19	6,3	6,3	87,7
Orta Derecede Önemli	11	3,6	3,6	91,4
Önemli	9	3	3	94,4
Çok Önemli	17	5,6	5,6	100

4.1.1.10. İş ve okul değişikliği

Araştırma sonucunda ortaya çıkan ve okulu bırakmada en az etkili olan etkenler iş ve okul değişikliğinden kaynaklanan nedenlerdir (Tablo 4.12). Araştırmada belirtilen diğer nedenler ile karşılaştırıldığında; çok önemsiz kalsalar da özellikle başka bir okulda okumaya başlamasının okulu bırakmasında farklı oranlarda önemli olduğunu belirten öğrencilerin okulu bırakma kapsamında bir kayıp olduğunun söylenmesi tartışmalı bir konudur. Araştırma sonucunda öğrencilerin %7'si farklı seviyelerde okul değişikliğinin okulu bırakmalarında önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4.12. Okulu bırakmada iş ve okul değişikliği maddelerinin ortalama değerleri tablosu

	n	\bar{x}	\tilde{x}	s
27. İş değişikliğinden dolayı okulu bıraktım.	217	1,22	1	0,79
28. Tayinimden dolayı okulu bıraktım.	217	1,12	1	0,612
29. İş yerinde çalışma saatlerim değişti.	217	1,42	1	0,988
34. Başka bir okulda okumaya başladım.	302	1,18	1	0,73

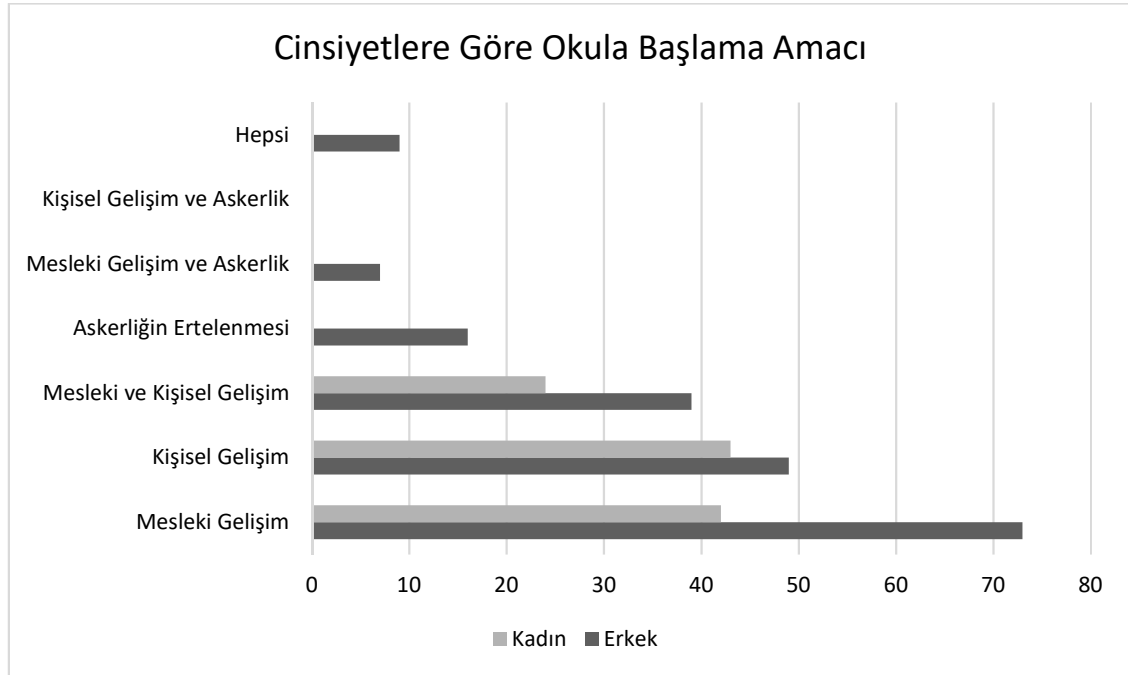
4.1.2. Okulu bırakmada demografik değişkenler

Bu bölümde katılımcıların okulu bırakmalarında önemli olan değişkenlerin demografik özelliklere göre farklılıkları incelenmiş ve yorumlanmıştır.

4.1.2.1. Açıköğretime başlama amacı

Açık ve uzaktan yükseköğretimde okul bırakma ile ilgili en çok incelenen değişkenlerden biri; öğrencilerin yükseköğretime başlarken hangi amaçlar ile okula başladıklarıdır. Bazı öğrenciler mesleki gelişim amacı ile okula başlarken; bazıları da kişisel gelişim amacı ile öğretime başlamaktadır. “Açıköğretime hangi amaç ile başladınız?” sorusuna verilen cevapların dağılımları Şekil 4.1’de gösterilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde; en çok dikkat çeken kısım cinsiyetler arasında oluşan farklılıklardır. Erkeklerin %38’i mesleki ve %25’i kişisel gelişim amacı ile okula başlarken; kadınlarda kişisel gelişimin erkeklere göre daha ön plana çıktığı (%39) görülmektedir. Mesleki gelişim ile okula başlayan kadın katılımcıların oranının da yine %39 olduğu görülmektedir. Ülkemizde Açıköğretim Sistemi ile ilgili yapılan en yaygın eleştirilerden biri; yüksek sayılarda erkek öğrencinin okula sadece askerliği ertelemek amacı ile başladığı yönündedir. Ancak bu çalışma kapsamında çıkan sonuçlara göre bu

varsayımın doğru olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü erkeklerin sadece %8'inin askerliği ertelemek için okula kayıt yaptırdıkları görülmektedir.

Şekil 4.1. Cinsiyetlere göre okula başlama amacı

Ankete katılan öğrencilerin okula başlama amaçlarına göre oluşturulan gruplar ile anket maddelerine verdikleri cevaplar t-test analizi ile incelenmiş ve aşağıda belirtilen 15., 19. ve 44. maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 4.13). Bu incelemede; analizin daha sağlıklı yapılabilmesi için üye sayısı az olan gruplar elenerek; sadece mesleki gelişim amacıyla okula başlayanlar ile kişisel gelişim için okula başlayanlar karşılaştırılmıştır. Analiz sonucunda; mesleki gelişim amacı ile okula başlayanların okulu bırakma kararlarında; ders çalışmak için uygun bir ortama sahip olmamaları, tek başına öğrenme ve bilgisayar aracılığı ile öğrenme konusunda zorlanmaları faktörlerinin; kişisel gelişim amacı ile okula başlayanlardan daha önemli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.13. Okula başlama amacına göre maddelerin ortalama değerleri tablosu

	Mesleki Gelişim			Kişisel Gelişim		
	n	\bar{x}	s	n	\bar{x}	s
15. Ders çalışmak için uygun bir ortamım yoktu.	115	2,64	1,661	92	2,11	1,464
19. Tek başıma öğrenmek benim için zor oldu.	115	2,51	1,683	92	1,86	1,426
44. Bilgisayar aracılığı ile öğrenemediğimi düşündüm.	115	2,57	1,534	92	2,13	1,556

4.1.2.2. Cinsiyet

Anketteki maddelere verilen cevapların cinsiyetlere göre karşılaştırılması için t-testi analizi yapılmıştır. Güven aralığı oranı %95 olarak yapılan analizde varyansların homojen olup olmamasına göre ilgili değerler dikkate alınmıştır. Yapılan analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların tespit edildiği maddeler Tablo 4.14’de listelenmiştir.

Tablo 4.14. Okulu bırakmada cinsiyete göre farklılıklar

Madde	Cinsiyet	n	\bar{x}	s
14.Ders çalışmak için yeterli zamanım yoktu.	Erkek	193	3,44	1,642
	Kadın	109	3,82	1,448
18.Gerekli ders çalışma alışkanlığım yoktu.	Erkek	193	2,85	1,678
	Kadın	109	2,31	1,568
20.Belirli bir yaştan sonra okumak çok zor.	Erkek	193	2,14	1,622
	Kadın	109	1,66	1,321
21.Ödenmesi gereken kayıt yenileme ücreti fazlaydı.	Erkek	193	3,19	1,725
	Kadın	109	2,72	1,694
24.Hem çalışıp hem okumak beni çok zorladı.	Erkek	148	3,68	1,521
	Kadın	69	4,29	1,202
25.İş yerinde sorumluluklarım arttı.	Erkek	148	2,61	1,644
	Kadın	69	3,19	1,683
26.İş yerinde yoğun bir şekilde çalışıyordum.	Erkek	148	3,79	1,486
	Kadın	69	4,28	1,199
35.Bölümde öğrenilmesi gereken çok fazla konu vardı.	Erkek	193	2,49	1,621
	Kadın	109	2,9	1,610
37.Öğr. Gör. ile yüz yüze görüşmemek bir sorundu.	Erkek	193	1,92	1,389
	Kadın	109	2,31	1,562
41.Bilgisayarı ve interneti kullanma konusunda sıkıntılar yaşadım.	Erkek	193	1,09	0,454
	Kadın	109	1,25	0,760
42.Teknik sorunlarda yardımcı olacak birini buladım.	Erkek	193	1,49	0,963
	Kadın	109	1,94	1,349
43.Videolar izleyerek öğrenemediğimi düşündüm.	Erkek	193	2,19	1,474
	Kadın	109	2,8	1,597
44.Bilgisayar aracılığı ile öğrenemediğimi düşündüm.	Erkek	193	2,04	1,448
	Kadın	109	2,84	1,600
45.Öğrenci sistemini kullanmak zordu.	Erkek	193	1,39	0,941
	Kadın	109	1,64	1,118

İnceleme sonuçları; kadınlarda okulu bırakma konusunda iş yoğunluğunun ve zaman yetersizliğinin erkeklere oranla daha önemli olduğunu göstermiştir. Ayrıca teknoloji yeterliliği kadınlar için erkeklere göre daha önemli bir okul bırakma nedenidir.

Özellikle kadın katılımcıların bilgisayar ve internet aracılığı ile öğrenme güçlüğüne ilişkin maddelere verdikleri yanıtlar, erkek katılımcıların verdiği cevaplara göre büyük farklılık göstermektedir. Erkek katılımcıların okulu bırakmalarında ödenmesi gereken kayıt yenileme ücretinin fazla olmasının ve gerekli ders çalışma alışkanlığına sahip olmamalarının kadınlara göre okulu bırakmada daha önemli olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyetler arasındaki bu farkın oluşmasının nedeni öğrenme şekli tercihlerinin farklı olması olabilir. Öğrenme tercihleri çalışma alışkanlıklarını etkileyebilir. Kadınların ve erkeklerin farklı öğrenme şekillerini tercih ettikleri daha önceki araştırmalarda belirtilmiştir (Wehrwein, Lujan, ve DiCarlo, 2007, s. 157).

4.1.2.3. Yaş

Ankete katılanların okulu bıraktıklarındaki yaş aralıkları ile okulu bırakma nedenlerinin karşılaştırılması için uygulanan One-way ANOVA testi sonucunda; 14. (p=0,006), 21. (p=0,002) ve 31. (p=0,044) maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 50 yaş üstü ankete katılan sadece 4 öğrenci olduğu için bu katılımcılar hesaplamaya dahil edilmemiştir (Bkz. Tablo 4.15). 14. ve 21. maddelerin varyans değerleri homojen olmadığı için Post Hoc testi olarak Tamhane's T2 testi uygulanmıştır. 31. maddede varyans değeri homojen olduğu için Tukey testi ile analiz yapılmıştır. 14. madde olan ders çalışmak için yeterli zamana sahip olunmaması 41-50 yaş aralığında bulunan öğrencilerde okul bırakmada çok önemli olarak belirtilirken 31-40 yaş aralığında olan öğrenciler için önemli, 21-30 yaş aralığında olan öğrenciler için orta derecede önemlidir. 21. Madde olan kayıt yenileme ücretlerinin fazla olması düşük yaş gruplarında okulu bırakmada daha önemli bir etken olarak ortaya çıkarken, üst yaş aralıkları için okulu bırakmada daha az önemli olduğu tespit edilmiştir. 31. maddedeki "okulun bana bir şey kazandırmadığını fark ettim." sorusu orta yaş aralığında bulunan öğrenciler için okulu bırakmada önemli bir etken olarak ortaya çıkarken; 20 ve altı yaş aralığı ile 41-50 yaş aralığı için önemsizdir. Buradan hareket ile orta yaş gruplarında bulunan öğrencilerin okuldan beklentilerinin fazla olduğunu ve eğitim sürecinde okulun kendilerine ve hayatlarına bekledikleri ölçüde katkıda bulunmadığını fark ettiklerinde okulu bırakmayı düşündükleri çıkarımında bulunulabilir.

Tablo 4.15. Yaş aralıkları ile maddelerin karşılaştırılması için varyans analizi tablosu

Madde 14. Ders çalışmak için yeterli zamanım yoktu.

Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	30,757	3	10,252	4,226	0,006
Gruplar İçi	713,296	294	2,426		
Toplam	744,054	297			

Madde 21. Ödenmesi gereken kayıt yenileme ücreti fazlaydı.

Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	42,054	3	14,018	4,898	0,002
Gruplar İçi	841,463	294	2,862		
Toplam	883,517	297			

Madde 31. Okulun bana bir şey kazandırmadığını fark ettim.

Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	22,247	3	7,416	2,739	0,044
Gruplar İçi	795,877	294	2,707		
Toplam	818,124	297			

4.1.2.4. Medeni durum

Anket katılımcılarının medeni durumlarının karşılaştırılması t-test aracılığı ile yapılmıştır. İlgili maddeye diğer olarak cevap veren 1 katılımcı olması nedeni ile bu grup analizden hariç tutulmuş ve sadece evli bekar karşılaştırılması yapılmıştır (Bkz. Tablo 4.16). Test sonucunda 14. (p=0,023) ve 21. (p=0,000) maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Evli olan katılımcılar için yeterli zamanlarının olmaması bekarlara göre okulu bırakmada daha önemliyken, bekar olanlar için ödenmesi gereken kayıt yenileme ücreti evli olanlara göre daha önemli olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan ilginç sonuçlardan biri bekar öğrenciler için kayıt yenileme ücretlerinin daha önemli bir okul bırakma nedeni olmasıdır.

Tablo 4.16. Medeni durum ile maddelerin karşılaştırılması için t-test tablosu

Madde 14. Ders çalışmak için yeterli zamanım yoktu.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
Bekar	176	3,4	1,625	-2,285	299	0,023
Evli	125	3,82	1,498			

Madde 21. Ödenmesi gereken kayıt yenileme ücreti fazlaydı.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
Bekar	176	3,38	1,672	4,429	299	0
Evli	125	2,51	1,683			

4.1.2.5. Çocuk sayısı

Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayılarına göre yapılan analizde; 3 çocuğa sahip olduğunu belirten 8, 4 ve daha fazla çocuğa sahip olduğunu belirten 2 öğrenci daha sağlıklı analizler yapılabilmesi için analize dahil edilmemiştir. Çocuğu olmayan, 1 veya 2 çocuğu olan katılımcılar arasındaki farklılıklar One-way ANOVA testi aracılığı ile incelenmiştir. 13. (p=0,045), 14. (p=0,049), 30. (p=0,042) ve 38. (p=0,040) maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 4.17). 13. ve 30. maddeler homojenlik gösterdiği için Post Hoc olarak Tukey testi, 14. ve 38. maddeler homojen olmadığı için Tamhane's T2 testi uygulanmıştır. Çıkan sonuçlara göre yeterli zamanın olmaması okul bırakma kararında çocuk sayısı arttıkça daha önemli hale gelmektedir. Okul arkadaşları ile iletişim ise çocuk sayısı arttıkça okul bırakma kararında daha az etkilidir. 1 çocuğu olan katılımcıların, 2 çocuğu olan katılımcılara göre okulu bırakmalarında öğrenme isteğinin kalmaması ve derslere olan ilginin azalması daha önemlidir.

Tablo 4.17. Çocuk sayısı ile maddelerin karşılaştırılması için varyans analizi tablosu

Madde 13. Öğrenme isteğim kalmadı.

Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	15,841	2	7,92	3,143	0,045
Gruplar İçi	728,173	289	2,52		
Toplam	744,014	291			

Madde 14. Ders çalışmak için yeterli zamanım yoktu.

Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	15,036	2	7,518	3,048	0,049
Gruplar İçi	712,728	289	2,466		
Toplam	727,764	291			

Madde 30. Derslere olan ilgimi kaybettim.

Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	15,755	2	7,878	3,204	0,042
Gruplar İçi	710,666	289	2,459		
Toplam	726,421	291			

Madde 38. Okul arkadaşları ile iletişim imkânım yoktu.

Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	10,535	2	5,267	3,256	0,040
Gruplar İçi	467,547	289	1,618		
Toplam	478,082	291			

4.1.2.6. Eğitim düzeyi

Okulu bırakma kararında etkili olan maddelere verilen cevapların eğitim seviyesine göre One-way ANOVA testi ile karşılaştırılması sonucunda 19. (p=0,014), 21. (p=0,001), 32. (p=0,020), 33. (p=0,049), 43. (p=0,021) ve 44. (p=0,030) maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Bkz. Tablo 4.18). Buna göre eğitim seviyesi düşüktükçe 19. maddede yer alan tek başına öğrenmenin zorluğu, kayıt yenileme ücretlerinin fazla olması (madde 21) ve 32. madde olan öğrencilerin açıktan öğrenmenin kendilerine uygun olmadığını düşünmeleri hususu, okulu bırakmada daha çok önemlidir.

Tablo 4.18. Eğitim düzeyi ile maddelerin karşılaştırılması için varyans analizi tablosu

Madde 19. Tek başıma öğrenmek benim için zor oldu.					
Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	28,725	3	9,575	3,602	0,014
Gruplar İçi	792,069	298	2,658		
Toplam	820,795	301			
Madde 21. Ödenmesi gereken kayıt yenileme ücreti fazlaydı.					
Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	45,359	3	15,12	5,297	0,001
Gruplar İçi	850,522	298	2,854		
Toplam	895,881	301			
Madde 32. Açıktan öğrenmek bana göre değildi. Yalnız kaldım.					
Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	20,449	3	6,816	3,331	0,02
Gruplar İçi	609,723	298	2,046		
Toplam	630,172	301			
Madde 33. Okuldan beklediğimi bulamadım.					
Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	21,3	3	7,1	2,649	0,049
Gruplar İçi	798,673	298	2,68		
Toplam	819,974	301			
Madde 43. Videolar izleyerek öğrenemediğimi düşündüm.					
Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	22,989	3	7,663	3,281	0,021
Gruplar İçi	695,915	298	2,335		
Toplam	718,904	301			
Madde 44. Bilgisayar aracılığı ile öğrenemediğimi düşündüm.					
Kaynak	Kareler Toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar Arası	21,425	3	7,142	3,027	0,03
Gruplar İçi	703,121	298	2,359		
Toplam	724,546	301			

Beklentilerin karşılanmaması, öğrencilerin video ve bilgisayar aracılığı ile öğrenmediklerini düşünmeleri yüksek lisans ve doktora mezunları için önemsizken, diğer eğitim seviyeleri için okulu bırakma kararında daha önemli olduğu belirlenmiştir.

4.1.2.7. İkamet yeri

Katılımcıların yaşadıkları yerlere göre ankete verdikleri cevaplar One-way ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Bilgisayara ve internete erişim ile ikamet yeri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$) (Bkz. Tablo 4.19). İlgili maddelerin varyanslarının homojen olmaması nedeni ile Post Hoc testi olarak Tamhane's T2 testi uygulanmıştır. Buna göre internet erişiminin olmaması en çok köyde ya da mahallede yaşayan öğrenciler için okulu bırakmada önemliyken, bu durum il merkezinde yaşayan öğrenciler için en az önem derecesine sahiptir. Bilgisayara ulaşamama sorunu ise ilçe merkezinde yaşayan öğrencilerin okulu bırakmasında il merkezinde yaşayan öğrencilere göre daha önemlidir. Bu sonuçlara göre öğrencilerde kentleşme arttıkça internete ve bilgisayara ulaşma konusu okulu bırakmada daha az öneme sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 4.19. İkamet yerlerine göre anket maddelerinin karşılaştırılması varyans analizi tablosu

39.Bilgisayara ulaşma konusunda sıkıntılar yaşadım.					
	Kareler toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar arası	13,217	2	6,609	6,221	0,002
Gruplar içi	317,634	299	1,062		
Toplam	330,851	301			

40.İnternete erişme konusunda sıkıntılar yaşadım.					
	Kareler toplamı	SS	Ortalama Kare	F	p
Gruplar arası	11,587	2	5,793	4,813	0,009
Gruplar içi	359,883	299	1,204		
Toplam	371,47	301			

4.1.2.8. Program türü

Ön lisans ve lisans öğrencilerinin ankete verdikleri cevaplar t-test ile analiz edilmiş ve p değeri 0,05 altında bulunan 24., 26. ve 32. maddelerde ön lisans ve lisans öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 4.20). Analiz sonucunda; lisans programına kayıtlı öğrencilerin, okulu bırakmalarında, eğitimlerine devam ederken aynı zamanda çalışıyor olmalarının oluşturduğu zorluk, ön

lisans okuyan öğrencilere göre daha önemli olduğu bulunmuştur. Bu duruma neden olması muhtemel faktörlerden birinin lisans programlarının ders yükü ve içerik yoğunluğu olduğu söylenebilir. Ayrıca analiz sonucunda ön lisans ve lisans öğrencileri arasında tespit edilen bir diğer anlamlı farklılık da açıktan öğrenmenin öğrenciler açısından kendilerine uygunluğudur. Ön lisans öğrencilerinin okulu bırakmalarında açıktan öğretimin kendilerine uygun olmadığını düşünmeleri lisans öğrencilerine göre daha önemlidir.

Tablo 4.20. Program türüne göre maddelerin karşılaştırılması için t-test tablosu

	n	\bar{x}	s	t	sd	p
Madde 24. Hem çalışıp hem okumak beni çok zorladı.						
Ön lisans	87	3,53	1,561	-2,928	215	0,004
Lisans	130	4,11	1,331			
Madde 26. İş yerinde yoğun bir şekilde çalışıyordum.						
Ön lisans	87	3,68	1,475	-2,29	215	0,023
Lisans	130	4,12	1,353			
Madde 32. Açıktan öğrenmek bana göre değildi. Yalnız kaldım.						
Ön lisans	125	2,33	1,485	2,188	300	0,029
Lisans	177	1,96	1,404			

4.1.2.9. İlk üniversite / ikinci üniversite

Açıköğretimde ilk üniversite kapsamında okuyan öğrenciler ile ikinci üniversite kapsamında okuyan öğrenciler arasındaki karşılaştırma analizi t-test ile yapılmıştır. Analiz sonucunda 36. (p=0,043), 38. (p=0,029) ve 40. (p=0,011) maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 4.21). Buna göre ilk üniversite kapsamında Açıköğretimde okuyan öğrencilerin okulu bırakma kararlarında sınavların zor olması ($\bar{x}=2,91$) ikinci üniversite kapsamında Açıköğretimde okuyan öğrencilere göre ($\bar{x}=2,53$) daha önemlidir. Bu sonucun ortaya çıkmasının nedeni olarak ikinci üniversite kapsamında okuyanların mevcut akademik birikimleri sayesinde Açıköğretimde ilk defa üniversitenin sorumlulukları ile karşılaşan öğrencilere göre daha az zorlandıklarını varsayabiliriz. İlgili gruplar arasında tespit edilen bir diğer anlamlı farklılık da okul arkadaşları ile iletişim imkanlarının az olmasının okulu bırakma kararına olan etkisi arasındadır. İlk üniversite kapsamında okuyan öğrencilerin okulu bırakmalarında arkadaş

etkileşiminin olmaması ikinci üniversite kapsamında okuyanlara göre daha önemlidir. Bunun nedeni olarak ikinci üniversite kapsamında Açıköğretimde okuyan öğrencilerin zaten halihazırda ve önceki ya da diğer üniversite aracılığı ile sahip oldukları arkadaşlıklar nedeni ile böyle bir ihtiyaçlarının olmadığını varsayabiliriz. Analiz sonucunda iki grup arasında tespit edilen bir diğer farklılık ise internete erişimin okul bırakmadaki önemidir. İlk üniversite kapsamında okuyanlar için internete erişim sorunu okulu bırakmada ikinci üniversite kapsamında okuyanlara göre daha önemlidir.

Tablo 4.21. İlk / ikinci üniversiteye göre maddelerin karşılaştırılması için t-test tablosu

Madde 36. Sınavlar zordu.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
İlk Üniversite	150	2,91	1,718	2,032	300	0,043
İkinci Üniversite	152	2,53	1,59			

Madde 38. Okul arkadaşları ile iletişim imkânım yoktu.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
İlk Üniversite	150	1,89	1,421	2,19	300	0,029
İkinci Üniversite	152	1,57	1,108			

Madde 40. İnternete erişme konusunda sıkıntılar yaşadım.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
İlk Üniversite	150	1,67	1,272	2,563	300	0,011
İkinci Üniversite	152	1,35	0,901			

4.1.2.10. Çalışma durumu

Araştırmada okulu bırakmaya neden olan faktörlerin çalışan ve çalışmayan öğrenciler arasındaki önem derecesindeki farklılıklar t-test aracılığı ile analiz edilmiştir. 14. (p=0,000), 18. (p=0,047), 21. (p=0,016), 30. (p=0,006), 33. (p=0,025) ve 38. (p=0,004) maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Eğitim öğretim süreci ile aynı zamanda çalışan katılımcılar için okulu bırakmalarında yeterli zamana ve gerekli çalışma alışkanlığına sahip olmamaları, çalışmayan öğrencilere göre daha önemlidir. Kayıt yenileme ücretinin fazla olması, derslere olan ilginin kaybedilmesi, okuldan beklenenin bulunamaması ve okul arkadaşları ile iletişim imkanının olmaması çalışmayan öğrenciler için okulu bırakma kararlarında çalışan öğrencilere göre daha önemlidir. Çalışma saatlerinde bulunan farklılıklar incelendiğinde; günlük çalışma saati azaldıkça okulu bırakmada öğrenme motivasyonunun kalmaması ve okuldan

beklenenlerin bulunamaması önem kazanırken, günlük çalışma saati arttıkça zamansal faktörler daha önemli hale gelmektedir (Bkz. Tablo 4.22).

Tablo 4.22. Çalışma durumuna göre maddelerin karşılaştırılması için t-test tablosu

Madde 14. Ders çalışmak için yeterli zamanım yoktu.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
Çalışıyordum	217	3,86	1,453	4,914	136,344	0
Çalışmıyordum	85	2,85	1,673			

Madde 18. Gerekli ders çalışma alışkanlığım yoktu.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
Çalışıyordum	217	2,77	1,661	1,997	300	0,047
Çalışmıyordum	85	2,35	1,616			

Madde 21. Ödenmesi gereken kayıt yenileme ücreti fazlaydı.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
Çalışıyordum	217	2,87	1,689	-2,416	300	0,016
Çalışmıyordum	85	3,4	1,767			

Madde 30. Derslere olan ilgimi kaybettim.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
Çalışıyordum	217	3,32	1,583	-2,751	300	0,006
Çalışmıyordum	85	3,87	1,486			

Madde 33. Okuldan beklediğimi bulamadım.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
Çalışıyordum	217	2,56	1,601	-2,255	300	0,025
Çalışmıyordum	85	3,04	1,735			

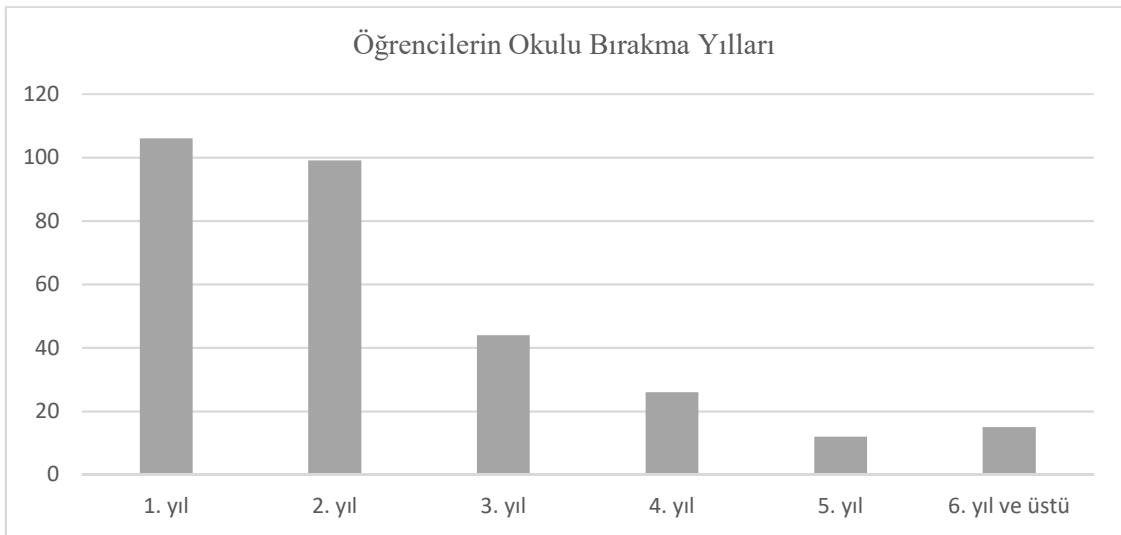
Madde 38. Okul arkadaşları ile iletişim imkânım yoktu.

	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
Çalışıyordum	217	1,58	1,161	-2,95	126,014	0,004
Çalışmıyordum	85	2,11	1,488			

4.1.2.11. Okulu bırakma yılı

Ankete katılan öğrencilerin okulu bırakma yıllarına göre dağılımı Şekil 4.2’de verilmiştir. Buna göre öğrencilerin yaklaşık %68’i okulu ilk iki yıl içerisinde bırakmaktadır. Alanda yapılan birçok araştırmada öğrencilerin özellikle dersin, modülün ya da programın ilk zamanlarında okuldan ayrıldığına değinilmektedir. Willcoxon (2010, s. 624), ilk yıl okulu bırakanların okulu bırakma nedenleri ile sonraki yıllarda okulu bırakanların okulu bırakma nedenleri arasında farklılıkların olduğunu belirtir ancak

bu araştırmada okul bırakma yılı ile okulu bırakma nedenleri arasında önemli farklılıklar tespit edilememiştir. Öğrencilerin ilk yıllarda yüksek oranlarda okulu bırakmalarının psikolojik, sosyolojik ve akademik nedenlerinin farklı bir araştırmada daha detaylı bir şekilde incelenmesi gerekse de anket sonucunda zaman yetersizliği, motivasyonun düşmesi ve okuldan beklenenlerin bulunamamasının okulu bırakmada en önemli faktörlerden olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ilk yıllarda daha yüksek oranlarda okulu bırakmasının ilk nedenlerinden biri okul için gereken zamanın yanlış hesaplanması olabilir. Öğrenciler derslere fazla zaman harcamadan mezun olabileceklerini düşünerek ilk yıla başladıktan sonra aslında başarılı olmak için daha fazla zamana ihtiyaç duyduklarını fark etmeleri ile okulu bırakabilir. İkinci önemli neden olarak da beklentilerin karşılanmaması sonucu öğrenme isteğinde oluşan azalma öğrencileri okulu bırakmaya itebilir.

Şekil 4.2. Öğrencilerin okulu bırakma yılları

4.2. Veri Tabanı İncelemesi Bulguları

Araştırma kapsamında Açıköğretim Sisteminde kayıtlı olan ancak pasif olarak sınıflandırılmış kayıtlarını yenilemeyen öğrencilerin genel demografik dağılımlarını bütüncül bir şekilde görebilmek amacı ile ilgili öğrenciler ile ilgili veri tabanı incelemesi yapılmıştır. Örneklem olarak seçilen 5 ön lisans ve 5 lisans programının kayıtlı öğrenci sayıları, pasif öğrenci sayısı ve pasif öğrenci oranı Tablo 4.23’de belirtilmiştir.

Tablo 4.23. *Veri tabanı analizi pasif öğrenci oranları*

Bölüm	Program	Kayıtlı Öğrenci	Pasif Öğrenci	Pasif Öğrenci Oranı
Adalet	Ön Lisans	260898	167187	%64
Fotoğrafçılık ve Kameramanlık	Ön Lisans	18222	12027	%66
İnsan Kaynakları Yönetimi	Ön Lisans	35373	25842	%73
Medya ve İletişim	Ön Lisans	9988	7124	%71
Web Tasarımı ve Kodlama	Ön Lisans	22495	9458	%42
Çalışma Eko. ve End. İlişkileri	Lisans	72359	54480	%75
Konaklama İşletmeciliği	Lisans	30097	19351	%64
Yönetim Bilişim Sistemleri	Lisans	25612	11581	%45
Sosyoloji	Lisans	130049	91012	%70
Tarih	Lisans	30522	20710	%68
				Ort: %64
Açıköğretim Sistemi Genel		2464412	1578595	%64

Dünya genelinde okulu bırakma ile ilgili araştırmalarda genel olarak incelenen değişkenlerden biri cinsiyettir. Bazı araştırmalarda cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar tespit edilirken (Yorke, 1999, s. 49) bazı araştırmalarda ise okulu bırakma ile ilgili olarak cinsiyetler arası farklılıklar tespit edilememiştir (Pierrakeas ve Xenos, 2004, s.13; Scott, 2005, s. 12; Kemp, 2002, s. 70). Araştırma kapsamında incelenen 10 bölümde pasif erkek ve kadın öğrencilerin oranları Tablo 4.24’de belirtilmiştir.

Tablo 4.24. *Cinsiyetlere göre bölümlerin pasif oranları*

Bölüm	Erkek Öğrencilerin Pasif Oranı	Kadın Öğrencilerin Pasif Oranı
Adalet	%62	%66
Fotoğrafçılık ve Kameramanlık	%66	%66
İnsan Kaynakları Yönetimi	%72	%74
Medya ve İletişim	%69	%73
Web Tasarımı ve Kodlama	%42	%43
Çalışma Eko. ve End. İlişkileri	%74	%77
Konaklama İşletmeciliği	%63	%69
Yönetim Bilişim Sistemleri	%43	%52
Sosyoloji	%72	%69
Tarih	%67	%70
Ortalama:	%63	%66
Açıköğretim Sistemi Genel:	%62	%66

Açıköğretim Sisteminin geneline baktığımızda erkek öğrencilerde pasif oranı %62, kadın öğrencilerde ise %66'dır. İlgili bölümlerdeki istatistiksel veriler farklı araştırmalarda cinsiyetin okulu bırakmada önemini neden farklı sonuçlar ortaya koyduğunu açıklayabilir. Bu nedenle yapılan araştırmaların daha iyi yorumlanabilmesi için bölümlerin içeriği, amacı, iş olanakları gibi özelliklerin cinsiyetler bakımından daha detaylı incelenmesi gerekmektedir.

Açıköğretim Sisteminde pasif öğrencilerin cinsiyetlere göre yaş ortalamaları Tablo 4.25'deki gibidir. Yaş ortalamalarına göre cinsiyetler incelendiğinde pasif erkek öğrencilerin pasif kadın öğrencilere göre ortalama olarak 1 yaş daha büyük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.25. Pasif öğrencilerin cinsiyetlere göre yaş ortalamaları

Bölüm	Pasif öğrencilerin yaş ortalaması	Pasif erkek öğrencilerin yaş ortalaması	Pasif kadın öğrencilerin yaş ortalaması	Fark
Adalet	30,70	31,52	29,75	1,77
Fotoğrafçılık ve Kameramanlık	33,49	33,78	33,11	0,67
İnsan Kaynakları Yönetimi	31,28	32,52	30,70	1,82
Medya ve İletişim	30,42	31,10	29,93	1,17
Web Tasarımı ve Kodlama	28,91	28,98	28,74	0,23
Çalışma Eko. ve End. İlişkileri	31,83	32,41	31,20	1,21
Konaklama İşletmeciliği	31,06	31,07	31,05	0,02
Yönetim Bilişim Sistemleri	28,89	29,43	27,55	1,88
Sosyoloji	33,17	33,83	32,73	1,11
Tarih	32,36	32,09	32,86	0,77
Ortalama:	31,211	31,673	30,762	1,07

Pasif öğrencilerin çalışma durumları Tablo 4.26'de belirtilmiştir. Belirtilen değerler çalışmadığını belirten öğrencilerin sayılarına öğrenci ve ev hanımı olanlar da eklenerek bulunmuştur. Çalışan öğrencilerin oranının çok olması zaman yetersizliğinin okul genelinde yüksek okulu bırakma oranlarının önemli nedenlerinden biri olmasının sebebi olarak yorumlanabilir. Ancak bu oranlar bakımından Açıköğretim Sisteminin misyonuna uyumlu olarak yaşam boyu öğrenme kapsamında çalışan öğrencilere yükseköğretime ulaşma fırsatı sunma konusunda başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4.26. Pasif öğrencilerin çalışma / çalışmama oranları

Bölüm	Çalışan Öğrenciler	Çalışmayan Öğrenciler
Adalet	%53	%47
Fotoğrafçılık ve Kameramanlık	%64	%36
İnsan Kaynakları Yönetimi	%69	%31
Medya ve İletişim	%62	%38
Web Tasarımı ve Kodlama	%60	%40
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	%77	%23
Konaklama İşletmeciliği	%72	%28
Yönetim Bilişim Sistemleri	%64	%36
Sosyoloji	%54	%46
Tarih	%67	%33
Ortalama:	%64	%36

Araştırma kapsamında incelenen 10 bölümde bulunan pasif öğrencilerin illere göre yüzdelik dağılımları Tablo 4.27’de verilmiştir. Buna göre Pasif öğrencilerin %25’e yakını İstanbul, %10’unu Ankara ve %6’sını İzmir’de bulunan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu oranlar ile ülke nüfus dağılımı karşılaştırıldığında pasif oranlarının en büyük 3 ilde olması beklendik bir sonuç olarak görülse de okulu bırakma oranlarının düşürülmesi açısından öncelikli bölgelerin belirlenmesi önemlidir.

Tablo 4.27. Pasif öğrencilerin illere göre yüzdelik dağılımı

Adana	%2,5	Diyarbakır	%2,0	Kocaeli	%2,5	Trabzon	%0,9
Adıyaman	%0,7	Edirne	%0,3	Konya	%2,1	Tunceli	%0,1
Afyon	%0,6	Elazığ	%0,3	Kütahya	%0,6	Şanlıurfa	%1,5
Ağrı	%0,1	Erzincan	%0,3	Malatya	%1,1	Uşak	%0,4
Amasya	%0,3	Erzurum	%0,6	Manisa	%1,2	Van	%0,9
Ankara	%10,1	Eskişehir	%2,0	K.maraş	%1,0	Yozgat	%0,4
Antalya	%3,0	Gaziantep	%1,9	Mardin	%0,7	Zonguldak	%0,5
Artvin	%0,1	Giresun	%0,4	Muğla	%1,1	Aksaray	%0,3
Aydın	%1,0	Gümüşhane	%0,1	Muş	%0,3	Bayburt	%0,1
Balıkesir	%1,2	Hakkari	%0,3	Nevşehir	%0,3	Karaman	%0,3
Bilecik	%0,1	Hatay	%1,2	Niğde	%0,3	Kırıkkale	%0,4
Bingöl	%0,3	Isparta	%0,6	Ordu	%0,6	Batman	%0,6
Bitlis	%0,1	Mersin	%1,7	Rize	%0,4	Şırnak	%0,4
Bolu	%0,4	İstanbul	%24,4	Sakarya	%2,5	Bartın	%0,2
Burdur	%0,2	İzmir	%6,1	Samsun	%1,5	Ardahan	%0,1
Bursa	%3,6	Kars	%0,3	Siirt	%0,3	Iğdır	%0,2
Çanakkale	%0,7	Kastamonu	%0,3	Sinop	%0,2	Yalova	%0,4
Çankırı	%0,2	Kayseri	%1,7	Sivas	%0,7	Karabük	%0,3
Çorum	%0,5	Kırklareli	%0,4	Tekirdağ	%1,0	Kilis	%0,2
Denizli	%1,1	Kırşehir	%0,2	Tokat	%0,5	Osmaniye	%0,6
						Düzce	%0,4

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı, Açıköğretim Sisteminde öğrencilerin okulu bırakma nedenlerinin ve bu nedenlerin farklı demografik gruplar arasındaki benzerliklerinin ve farklılıklarının ortaya çıkarılmasıdır. Çalışma grubunu farklı bölümlerde okuyan 302 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak 5’li likert tipi maddelerin olduğu anket kullanılmış ve ayrıca veri tabanı incelemesi yapılmıştır. Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar incelenmiş ve okulu bırakma nedenleri tartışılmıştır.

Araştırma sonucunda; öğrencilerin okulu bırakmalarında en çok etkisi olan faktör yeterli zamanı bulamamalarıdır. Bu sonuç dünyanın diğer bölgelerinde yapılan araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Simpson (2003, s. 22), zaman ile ilgili sorunları açık ve uzaktan eğitim kurumlarında genellikle en önemli okul bırakma nedeni olarak belirtmiştir. Yeterli zamanın bulunmaması durumu kadın katılımcılar için erkeklere göre daha önemlidir. Bu durumun ortaya çıkmasında; kadınların aile yaşantısında daha fazla sorumluluğa sahip olması sonucunda gereken boş zamanı yaratamamalarının önemi büyük olabilir. Bu sonuca yol açan diğer bir neden de öğrencilerin çoğunluğunun çalışması olabilir. Ancak çalışmayan katılımcılar için de zaman yetersizliği okulu bırakmada çok önemli bir etken olarak ortaya çıkmıştır. Tüm dünyada bu tür kurumlarda öğrencilerinin çalışma oranları yüksektir. Evli olanların ve çocuk sahibi olanların sayısı geleneksel yüz yüze ders veren üniversitelerde okuyan öğrencilere göre oldukça fazladır. Öğrencilerin okul dışında iş ve aile ilgili sorumlulukları fazladır. Bu durum açık ve uzaktan eğitim kurumlarının doğasında olan bir durumdur. Bu nedenle bu durum okulu bırakmanın önemli bir nedeni olarak sınıflandırılıp bırakılmamalı, alan için çözülmesi gereken bir sorun olarak düşünülmelidir. Zaman yönetimi bir yetenektir ve bu öğrenilebilir. Bu doğrultuda kurumların ve özellikle öğrencilerin kendilerini zaman yönetimi konusunda geliştirmeleri gerekmektedir (Rovai ve Downey, 2010, s.146). Öğrenciler zaman yönetimi konusunda yeterli düzeye ulaştırılabilirse başarı ile okulu bitirme oranlarında büyük artış gözlenebilir (Tyson, 2012, s. 481).

Anket verilerinin analizi sonucunda okulu bırakmada önemli nedenlerden biri öğrencilerde oluşan motivasyon eksikliği ve kayıbdır. Açık ve uzaktan eğitim süreçlerinde öğrenme öğrenci tarafından kontrol edilir ve kendileri öğrenirler. Bu gibi durumlarda motivasyon ile ilgili bir sorun doğrudan okulu bırakmaya neden olabilir

(Bawa, 2016, s. 5). Yükseltürk ve İnan (2006, s.84), çevrimiçi öğrenme ortamlarında motivasyonun kaybedilmesini okulu bırakmada önemli bir etken olarak belirtir. Motivasyon kaybı ve yeterli zamanın olmaması birbiri ile etkileşimde olan nedenlerdir. Öğrencilerin motivasyonlarında farklı nedenler ile oluşabilecek bir yükselme ya da düşüş, öğrencilerin kendi hayatlarında oluşturduğu önem sırasını değiştirir. Akademik hayatın önem sırası değiştiğinde öğrenciler derslere yeterli zamanı ayırmazlar (Simpson, 2003, s. 24-25). Bu durum genellikle okulu bırakma ile sonuçlanır. Motivasyon kaybının nedenlerinden biri olarak öğrencilerin beklentilerinin karşılanmaması söylenebilir. Öğrencilerin motivasyon ve beklenti düzeylerinin kurum içinde belirli aralıklar ile takip edilmesi önceden müdahale edilmesi gereken öğrencileri belirlemekte iyi bir yöntem olabilir. Bu tür uygulamalar ile düşük motivasyon gibi içsel nedenler sonucunda gerçekleşen okulu bırakma önceden müdahale ile çözülebilir (Peel, Powell ve Treacey, 2004, s. 246).

Araştırma kapsamında maddi yetersizliğin okulu bırakmada bir diğer önemli neden olduğu ortaya çıkmıştır. Dünya genelinde yapılan diğer araştırmalarda da öğrenim ücretinin yüksek olması bir sorun olarak belirtilmiştir (Zajkowski, 1997, s. 22). Yoksulluk sınırının altında geliri olan ailelerin sayısının ülkemizde çok olduğu (TÜİK, 2017) düşünüldüğünde öğrenim ücretinin okulu bırakma önemli bir neden olması beklendik bir sonuç olarak düşünülebilir. Öğrencilerin maddi durumları göz önüne alınarak yapılan bir diğer araştırmada düşük gelir sahibi olan öğrencilerin okulu bırakma oranlarının daha yüksek olduğu belirtilirken (Fike ve Fike, 2008, s. 71) farklı bir araştırmada orta düzeyde gelire sahip öğrencilerin okulu bırakma oranları daha düşükken, düşük ve yüksek gelir düzeylerine sahip öğrencilerin okulu bırakma oranları daha yüksek olarak bulunmuştur (Belloc, Maruotti ve Petrella, 2011, s. 2238). Farklı üniversitelerde bu soruna çözüm olarak kurum ya da devlet destekli burs imkânı uygulamaları sürdürülmektedir. Ancak araştırmalarda maddi destek alan öğrencilerin okul bırakma oranlarında iyileşme gözlenmemiştir. Düşük gelirli öğrencilere verilecek maddi destek, okula düşük gelirli öğrencileri çekse de bu öğrencilerin okula devam etmelerini sağlama açısından etkili olmamaktadır (Somers, 1995, s. 24). Öğrenciler kendi öğrenim ücretlerini kendileri ödediklerinde okula devam etme oranları daha yüksek olmaktadır. Okul ücretini kimin ödediğine göre yapılan karşılaştırmada en yüksek devam ve başarı oranı, kayıt yenileme ücretini ilk kendisi ödeyen ve dersi geçtiğinde ilgili ücretin işveren tarafından kendilerine ödendiği öğrencilerdir (Simpson, 2003, s. 30). Cinsiyetler bakımından öğrenim ücreti gibi

maddi konular erkek katılımcılar için kadınlara göre daha önemlidir. Yorke (1999, s. 49), erkek öğrenciler için maddi nedenleri okulu bırakmada daha önemli bir neden olarak belirtmektedir. Maddi yetersizlik konusunu sadece öğrenim ücreti olarak sınırlandırmak öğrencilerin okulu bırakma nedenlerini anlama açısından yetersiz kalabilir. Bu konu ile ilgili yapılan detaylı araştırmalarda öğrencileri okulu bırakma kararına iten nedenlerin karmaşık yapısı ifade edilmiştir. Sosyoekonomik koşullar öğrencilerin hayatlarını şekillendirir, bölüm ve iş tercihlerini etkiler. Tinto (2006, s. 13) düşük gelirli ailelerin çocuklarının daha yüksek oranlarda iki yıllık bölümleri seçtiklerini ifade eder ve genellikle bu öğrencilerin okulu bırakma oranlarının daha yüksek olduğu gözlenir. Bu ailelerden gelen çocukların genel olarak hedefleri, beklentileri ve motivasyonları farklı olabilir. Öğrencilerin çalışma koşulları zaman ve gelir bakımından okulu bırakmada incelenmesi gereken bir konudur. Öğrencilerin beyaz yakalı ya da mavi yakalı sınıflarından olmalarının açık ve uzaktan eğitimde başarıyı etkilediği belirtilmiştir (Simonson, Smaldino ve Zvacek, 2014, s. 190). Bu nedenle maddi durumun okulu bırakmadaki etkisinin daha sağlıklı bir şekilde ortaya çıkarılması için çalışma koşullarının ve ailevi özelliklerin de ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerekebilir.

Okulu bırakmada öğrencilerin okuldan belediklerini bulamamaları diğer önemli bir nedendir. Alanyazın incelendiğinde belediklerin karşılanmaması diğer araştırmalarda okulu bırakmada önemli bir neden olarak ortaya çıkmaktadır. (Fozdar, Kumar ve Kannan, 2006, s. 2; Onah, Sinclair ve Russell, 2014, s. 4; Frydenberg, 2007, s. 8). Bu durum iki farklı yüzü olan bir sorundur. Öğrencilerin belediklerinin gerçekdışı olması ya da kurumdaki eğitim sürecinin ve uygulamalarının kalitesinin geliştirilmesi gerektiği sorgulanabilir. Öğrencilerin gerçekdışı belediklere sahip olmasında muhtemel bir neden uzaktan eğitim konusundaki yanlış düşünceleri olabilir. Uzaktan eğitimde başarılı olmanın genel olarak yüz yüze geleneksel eğitime göre daha kolay olduğu, daha az zaman aldığı ve bilişsel yükün az olduğu gibi yanlış bir kanı vardır (Bawa, 2016, s. 3-4). Öğrencilerin öğretim süreci başladığında, özellikle ilk sınav öncesi ve sonrasında başarılı olmanın düşündükleri kadar kolay olmadığını, daha fazla zaman ayırmaları gerektiğini fark etmeleri sonucunda öğrenme motivasyonlarında düşüş gözlenebilir. Bunun sonucunda okulu bırakma gerçekleşebilir. Benzer bir araştırmada okulu bırakmada en önemli nedenin okul için ayrılması gereken sürenin yanlış hesaplanması olduğu belirtilmiştir (Xenos, Pierrakeasa, ve Pintelasb, 2002, s.374). Bu araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunun okulu ilk ve ikinci yıl bıraktıkları göz önüne alındığında bu

durumun oluşmasında öğrencilerin gerçekdışı beklentilerinin payı büyük olabilir. Bu sonuç dünya genelinde yapılan araştırmalar ile de paralellik göstermektedir (Willging ve Johnson, 2009, s. 121; Nistor ve Neubauer, 2010, s. 667). Öğrencinin gerçekdışı beklentilerinin yanında ders materyali, içeriği ve genel olarak programdan beklediğini bulamaması okul bırakma nedenleri arasında yer almaktadır (Willging ve Johnson, 2009, s. 124).

Araştırma sonuçlarına göre okulu bırakmada orta derecede önemli olan nedenlerden biri öğrencilerin gerekli ders çalışma alışkanlığına sahip olmamalarıdır. Bu sonuç alanda yapılan diğer araştırmalar ile paralellik göstermektedir (Yorke ve Longden, 2004, s. 114; Simonson, Smaldino ve Zvacek, 2014, s. 194). Öğrencilerin gerekli çalışma ve öğrenme alışkanlıklarına, becerilerine sahip olmaması sadece uzaktan eğitimde değil tüm eğitim süreçlerinde oldukça karşılaşılan bir sorundur. Ancak bu durum uzaktan eğitim öğrencileri için daha önemlidir. Yüz yüze eğitim sürecinde öğrenciler gerek ders sırasında gerekse arkadaşları aracılığı ile öğrenme fırsatına sahiptir. Bu ortak çalışma ve öğrenme süreci bireysel olarak öğrencilerin çalışma ve öğrenme becerilerindeki eksiklikleri kapatabilir. Ancak açık ve uzaktan eğitimde öğrencilerin öğretim sürecinin büyük bir bölümünde yalnız olması, gerekli öğrenme alışkanlıklarına ve becerilerine sahip olmasını önemli kılmaktadır (Lee, Choi ve Kim, 2013, s. 334). Öğrencilerin zaman ile ilgili sıkıntılarının olduğu koşullarda az zamanda daha kaliteli bir öğrenme deneyimine ulaşmaları için gerekli ders çalışma alışkanlıklarını ve becerilerini edinmeleri özellikle yetişkin öğrencilerin başarısı için oldukça önemlidir (Pilcher ve Miller, 2000, s. 65-66). Öğrencilerin uzaktan eğitimde başarılı olabilmeleri için öğrenme stratejilerinin farkında olmaları ve bu stratejilerden kendilerine uygun olanları verimli bir şekilde kullanmaları gerekir.

Derslerin ve sınavların zor olması araştırmada orta derecede önemli faktörler olarak ortaya çıkmıştır. Alanyazın incelendiğinde bu durumun birçok araştırmada belirtildiği görülmektedir. (Yorke, 2004, s.20; Yorke, 1999, s. 43; Tillman, 2002, s.12) Öğrencilerin dersleri ve sınavları zor bulmaları daha önce bahsedilen zaman yönetimi becerisinin olmaması, beklentilerin farklı olması ve gerekli ders çalışma alışkanlığının olmaması ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenlerin birbiri ile olan ilişkileri daha detaylı bir şekilde incelenmelidir. Araştırmada eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerinde daha az zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında

daha önce bir lisans programından mezun olan öğrencilerin kendi öğrenme becerilerini geliştirmeleri ve öğrenme yeteneklerinin farkında olmaları önemli olabilir. Tek başına öğrenebilen, iletişim ihtiyacı minimum olan ve teknoloji yeterliliği konusunda sorun yaşamayan öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerinde daha başarılı olmaları beklenen bir sonuç olabilir. Ancak farklı araştırmalarda farklı bulgulara yer verilmiştir. Simonson, Smaldino ve Zvacek (2014, s. 192-193), daha önceden öğrencilik ve öğrenme deneyimi olan öğrencilerin uzaktan eğitimde daha başarılı olduğunu belirtirken, Kemp (2002, s. 70), bu iki grup arasında başarı bakımından bir farkın belirlenemediğini ifade etmiştir. Başarı durumu okulu bırakmanın tek nedeni olmasa da araştırmalarda eğitim düzeyi ile okulu bırakma oranlarının çoğunlukla ters orantılı olduğu söylenebilir (Simpson, 2003, s. 14).

Araştırmada incelenen uzaktan eğitimde iletişim eksikliğinin ve iletişim teknolojileri aracılığı ile öğrenme zorluğunun okulu bırakmada çoğu öğrenci için önemli bir neden olmadığı tespit edilmiştir. Uzaktan eğitimdeki bu iki özellik en çok tartışılan ve üzerinde araştırmalar yapılan konulardandır. Bu araştırmada bu iki durumun okulu bırakmada önemli bir neden olarak ortaya çıkmamasının nedeni iletişim teknolojilerinin özellikle son 10 yılda hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi olabilir. Araştırma sonucuna göre okul, öğretmen ve öğrenciler arasındaki iletişimin sınırlı olması öğrencilerin okulu bırakmasında sadece belirli bir kısım için önemli bir neden oluşturmaktadır. Bu sonuç diğer araştırmalar ile paralellik göstermektedir (Bolliger ve Wasilik, 2012, s. 156; Yükseltürk ve İnan, 2006, s.84). Ancak, her öğrenci için önemli bir durum oluşturmasa da iletişimin bazı öğrenciler için önemli olduğu açıktır. Bu nedenle belirli ölçüde iletişim imkânı öğrencilerin kurum ile uyumunu kolaylaştırabilir ve bu uyum okula devam etme kararında önemlidir (Kember, 2007, s. 134-138). Özellikle geri bildirim uygulamaları bu noktada oldukça önemlidir (Herbert, 2006, s. 10). Katılımcıların cinsiyetleri incelendiğinde öğretim sürecindeki iletişim eksikliği, iletişim teknolojileri aracılığı ile öğrenme zorluğu kadınlar için erkeklere göre daha önemlidir. Bu sonuç başka araştırmalar tarafından da desteklenmektedir (Yorke, 1999, s. 49). Bu sonuçta cinsiyetler arasındaki farklı iletişim özelliklerinin etkili olduğunu düşünebiliriz. Tek başına ve iletişim teknolojileri aracılığı ile öğrenme daha önce öğrencilik ve öğrenme deneyimi olan öğrenciler için okulu bırakmada önemli bir neden oluşturmamaktadır. Bununla birlikte en az bir lisans diplomasına sahip öğrencilerin kurum ve okul arkadaşları ile iletişim ihtiyacı diğer öğrencilere göre daha azdır.

Öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerinden en etkili bir şekilde yararlanmasının ön koşullarından biri şüphesiz teknoloji erişimi ve yeterliliğidir. Öğrencilerin gerekli teknoloji konusunda kendi kendilerine yeterli bir seviyede olmaları gerekmektedir (Bolliger ve Wasilik, 2012, s. 155). Araştırma kapsamında bu durumun katılımcılar açısından okulu bırakmada önemsiz bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumun oluşmasında son yıllarda teknoloji erişiminin ülke genelinde oldukça yaygınlaşması ve iletişim teknolojilerinin hayatın kaçınılmaz bir parçası haline gelmesi oldukça önemlidir.

Aile ve sağlık sorunları okulu bırakmada en az öneme sahip nedenlerden biri olarak ortaya çıkmıştır. Benzer araştırmalarda bu nedenler ile okulu bırakanların sayısı oldukça azdır (Simpson, 2003, s. 26; Xenos, Pierrakeasa ve Pintelasb, 2002, s.374). İş ve okul değişikliği de araştırmada okulu bırakma kapsamında en az öneme sahip faktörlerdendir. Bu gibi nedenler ile okulu bırakmak sadece uzaktan eğitim için değil tüm eğitim süreçleri için bir sorun oluşturmaktadır ve sınırlı sayıda öğrencinin bu nedenle okulu bırakması kaçınılmaz bir durumdur. Aile ve sağlık sorunlarından ya da iş ve okul değişikliğinden dolayı okulu bırakan öğrenciler için kurumların üretebileceği çok fazla çözüm bulunmasa da öğrencilerin sistemden neden ayrıldığıнын bilinmesi açısından özellikle okul değiştirenlerin takip edilmesi önemlidir (Frydenberg, 2007, s. 13).

Demografik gruplar incelendiğinde özellikle cinsiyet ve yaş farklılıklarının okulu bırakmada etkili olmadığı tespit edilmiştir. Cinsiyetlere göre okulu bırakma oranları bölümden bölüme değişiklik gösterse de aralarında çok düşük oranlarda farklılıklar vardır. Benzer araştırmalarda cinsiyetler arasında okulu bırakmada farkın olmadığı belirtilmiştir (Pierrakeas ve Xenos, 2004, s.13; Scott, 2005, s. 12). (Kemp, 2002, s. 70). Evlilik ve çocuk sayısı da bu araştırma kapsamında okulu bırakmada çok önemli olmayan bir konudur. Okulu bırakanların çoğunluğunu bekar ve çocuğu olmayan öğrenciler oluşturmaktadır. Benzer bir araştırmada çocuk sayısının okulu bırakma kararında etkili olmadığı ifade edilmiştir (Oliveira, Oesterreich ve Almeida, 2017, s. 16). Buradan hareketle; medeni durumun ve çocuk sayısının okulu bırakmada bir risk faktörü olduğunu düşünmek doğru olmayabilir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulama önerileri

Bu kısımda araştırma sonucunda ortaya çıkan faktörler ve alandaki yeni uygulamalar ışığında okulu bırakma durumunun takibini kolaylaştırabilecek ve öğrencilerin okulu bırakmalarının önüne geçebilecek bazı öneriler sunulmuştur.

Son yıllarda oldukça gelişmekte olan öğrenme analitiği (*learning analytics*) kapsamında akıllı, öğrenci takip ve analiz sistemi oluşturulabilir. Bu tür sistemler veri madenciliği kapsamında öğrencilerden ve öğrencilerin çevrimiçi davranışlarından veriler toplayarak bu verilerin organize edilmesini ve rapora dökülmesini sağlar. Öğrenme analitiği, kurumlara öğrencilerinin profillerine, ihtiyaçlarına ve isteklerine göre özel olan tasarımlar sunma şansı tanımaktadır. İngiliz Açık Üniversitesi son yıllarda geliştirdiği benzer bir sistem sayesinde hem toplanılan veriler ile ders içeriklerini ve tasarımlarını güncellerken hem de öğrencilerin okula devam etmelerini sağlayacak müdahaleleri kime ve ne zaman yapacağına karar vermektedir. Öğrenen analizi sistemi diğer tüm işlevlerinin yanında öğrencilerin öğretim süreci içerisindeki durumlarını kesitsel olarak belirli bir zaman ile sınırlanmadan boylamsal daha uzun bir süreçte daha sağlıklı bir şekilde incelenebilir ve takip edilebilir kılarak okulu bırakma durumunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Öğrenme analitiği ile geliştirilmiş bir sistem ile uzaktan eğitimde sıkça önerilen bireyselleştirilmiş öğrenme uygulamaları kolay bir şekilde öğretim sürecine entegre edilebilir. Bu durum öğrencilerin öğrenmelerine olumlu bir şekilde etki ederken, ilgilerini yüksek tutmaya yardımcı olabileceği gibi motivasyon kaybı nedeni ile okuldan ayrılanların sayısını da düşürebilir. Öğrencilerin görsel ya da işitsel öğrenme tercihleri gibi verilerin analizi yapılarak kendilerine uygun olan tasarımların sunulması öğrencilerin memnuniyetini ve motivasyonu arttırabilir ve öğrencilerin okulu bırakmasının önüne geçebilir.

Sınavlar sonrasında öğrencilere yine aynı sistem çevresinde inşa edilmiş akıllı geri dönüt uygulamaları ile bireysel geri dönütler verilebilir. Bu uygulama ile özellikle başarı düzeyi yeterli olmayan öğrencilere hem akademik olarak destek olunurken hem de kurum ile bağlarının korunması sağlanabilir. Sınavda öğrencilerin verdikleri cevaplar dijital ortamda kayıtlı tutulmaktadır. Bu uygulama sayesinde ders, konu ve soru özelinde yapıcı

ve öğretici geri bildirimler başarıyı oldukça artırabilir. Başarılı öğrencilere eksikleri ile ilgili bilgi vermek ise öğretim sürecinin kalitesini arttırabilir.

Öğrencilerin motivasyon ve beklenti düzeyleri, ilk defa kayıt sırasında olmak üzere belirli aralıklar ile ölçülebilir. Olağan dışı durumlarda öğrenci ile iletişime geçebilecek destek sistemleri oluşturulabilir. Yukarıda belirtilen öğrenme analitiği kapsamında bir sistem ile bu bireysel ve özel müdahaleler kurum tarafından kolaylıkla yapılabilir. Farklı kaynaklarda da belirtildiği gibi erken müdahale sistemi ile öğrenciler geri döndürülebilir (Nistor ve Neubauer, 2010, s. 671).

Geleneksel yüz yüze ders veren devlet üniversiteleri birinci öğretimde bulunan öğrencilerden öğrenim ücreti almamaktadır (T.C. Resmî Gazete, 2012). İlk üniversite kapsamında okuyan ve maddi desteğe ihtiyacı olan sınırlı sayıda öğrencinin öğrenim ücretinin devlet tarafından ödenmesi için gerekli başvurular yapılabilir.

Sosyal medyada kurumun daha fazla aktif olması gereklidir. Günümüzde sosyal medya toplumun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Okulu bırakma teorileri incelendiğinde okul ile öğrenci arasındaki bağın güçlü olması öğrencileri okulda tutan nedenlerden biridir. Bu nedenle uzaktan eğitim kurumlarının sosyal medyada aktif ve bilinçli bir şekilde bulunması günümüz koşullarında öğrenciler ile bağ kurulmasını kolaylaştırabileceği gibi bu ortak ağlar sayesinde öğrencilerin birbirileri ile de bağ kurmasına katkı sağlayabilir.

Kayıt öncesi bilgilendirme uygulamalarına önem verilmelidir. Araştırmada okulu bırakmada önemli olarak nitelendirilen konulardan biri beklentilerdir. Beklentiler ve gerçekler ne kadar uyumlu olursa öğrenciler süreç içerisinde o kadar az sayıda beklenmedik iyi ya da kötü durum ile karşılaşır. Bu uyumun sağlanması ise bilgilendirme ile gerçekleştirilebilir (Tresman, 2002, s. 7). Özellikle hangi bölüm ve programların, hangi tür öğrenciler için uygun olduğu açıkça belirtilmelidir. Öğrenciler, kayıt aşamasından mezuniyete kadar olan süreçte neler yapması gerektiği, dersler için ne kadar zaman harcaması gerektiği, hangi uygulamaları ve araçları kullanarak nasıl öğreneceği hakkında detaylı bir şekilde bilgilendirilmelidir. Açıköğretim Sisteminin potansiyel öğrencileri tüm ülke vatandaşları olduğundan özellikle sosyal medya aracılığı ile hem sürecin tüm detaylarının hem de kariyer olasılıklarının tanıtımı ve anlatımı

yapılmalıdır. Uzaktan eğitim süreçlerinin kendine özgü gereksinimleri öğrencilere anlatılmalıdır (Bawa, 2016, s. 7).

Başarı öyküleri adı altında çalışan, aile sahibi olan ya da mezun öğrencilerin iş birliği ile kısa videolar hazırlanarak, bu öğrencilerin okulda nasıl başarılı olduğu ve okulun hayatlarına olan olumlu katkıları paylaşılarak öğrencilerin motivasyonlarını kaybetmemeleri sağlanabilir. Benzer bir uygulama İngiliz Açık Üniversitesinde bulunmaktadır. Bu uygulama öğrencilerin motivasyonlarının korunmasının yanında bilgilendirme ve öğrencileri okula çekme bakımından da yararlı olabilir.

Öğrencileri zaman yönetimi ve öğrenme becerileri konusunda bilgilendirecek uygulamalara yer verilebilir. Öğrencilerin öğrenme yeteneklerinin farkında olmalarını sağlayacak bilgilendirici yayınlar yapılabilir. (Kember, 1990, s. 22), Özellikle ilk üniversite kapsamında okuyan öğrencilerin başarılarında ve okula devam etmelerinde bu eğitim olumlu etki gösterebilir. Mobil uygulama, öğrenci ara yüzü sistemi ve web sayfası üzerinden bilgi grafikleri ve kısa videolar öğrenciler ile paylaşılabilir.

Zaman yetersizliğinin okulu bırakmada en çok bahsedilen faktör olması nedeni ile ders içeriklerine mobil ortamlardan ulaşma fırsatı sunan farklı öğrenme becerilerine göre tasarlanan uygulamalar geliştirilebilir. Anadolu mobil uygulamasının altyapısı geliştirilerek kullanıcılar tarafından daha rahat kullanılması sağlanabilir. Çıkmış sınav soruları, örnek sorular ile zenginleştirilerek mobil bir yarışma ortamı bazı öğrencilerin rekabet ortamında okul ve arkadaş bağlarını güçlendirirken aynı zamanda sınav başarısına da etki edebilir. Tüm ders içeriklerinin ses kayıtlarının ve seslendirmelerinin bu sisteme eklenmesi ile zaman sıkıntısı yaşayan öğrencilere farklı öğrenme fırsatları sunulmuş olur.

İlk yıllarda okulu bırakan öğrencilerin oranının yüksek olması nedeni ile bölümlerin ve programların ders yükleri ilk dönemden son döneme doğru artan bir şekilde planlanabilir.

Yüksek öğrenci sayısını göz önüne aldığımızda Açıköğretim Sisteminde e-kampüs, Anadolu Mobil ve diğer tüm uygulamalar ile bütüncül bir şekilde geliştirilebilecek böyle bir sistem, sadece okulu bırakma durumu için değil aynı zamanda birçok farklı alanda sürecin kalitesini arttırmak amacı ile geniş bir araştırma alanı doğurabilir.

5.2.2. Araştırma önerileri

Öğrencilerin hangi nedenler ile okulu bıraktıklarının yanında ne zaman bıraktıkları da okulu bırakma durumunun daha detaylı bir şekilde ortaya çıkarılması açısından araştırılması gereken bir konudur. Okulu bırakmanın ilk yıl sonunda yüksek oranlarda gerçekleşmesi nedeni ile ilk kayıt sonrası vizeye girmeyen, vize sonrası finale girmeyen ve ikinci dönemde kayıt yenilemeyen öğrencilerin durumları incelenmelidir. Böyle bir araştırmanın sonuçlarına göre atılacak adımlar çok sayıda öğrenciyi okulda tutabilir.

Okulu bırakma ve okula devam etme durumunun tam olarak açıklanabilmesi için sadece okulu bırakanlar ile değil aynı zamanda okulu başarı ile bitirenler hakkında da araştırmaların yapılması iki grup arasındaki farklılıkları daha net bir şekilde ortaya koyabilir. Bu araştırma kapsamında veriler öğrencilerden elde edilmiştir. Farklı bir araştırmada kurum çalışanlarının konu hakkındaki düşünceleri incelenerek okulu bırakma durumunun farklı yönleri ortaya çıkarılabilir.

Öğrencilerin 2-4 yıllık eğitim-öğretim süreçleri, beklentileri, motivasyonları, akademik başarıları gibi faktörler daha uzun süreli boylamsal araştırmalar ile takip edilerek sorunun daha detaylı analizi yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Anadolu Üniversitesi. (2019a). 2018-2019 Öğretim Yılı Mart Öğrenci Sayıları | Anadolu Üniversitesi. 05 Ağustos 2019 tarihinde <https://www.anadolu.edu.tr/universitemiz/sayilarla-universitemiz/ogrenci-sayilari/2018-2019/mart-2019> adresinden erişildi.
- Anadolu Üniversitesi. (2019b). Açıköğretim Sistemi. 08 Mayıs 2019 tarihinde <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/acikogretim-sistemi/acikogretim-sistemi-1> adresinden erişildi.
- Anadolu Üniversitesi. (2019c). Nasıl Öğrenci Olabilirim? | Anadolu Üniversitesi. 19 Haziran 2019 tarihinde <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/nasil-ogrenci-olabilirim> adresinden erişildi.
- Athabasca Open University. (2019). Apply and Register. 19 Haziran 2019 tarihinde <https://www.athabascau.ca/admissions/applying/> adresinden erişildi.
- Bawa, P. (2016). Retention in Online Courses: Exploring Issues and Solutions—A Literature Review. *SAGE Open*, 6(1), 2158244015621777. <https://doi.org/10.1177/2158244015621777>
- Bean, J. P. ve Metzner, B. S. (1985). A Conceptual Model of Nontraditional Undergraduate Student Attrition. *Review of Educational Research*, 55(4), 485-540. <https://doi.org/10.2307/1170245>
- Bekkers, R. ve Bodas Freitas, I. M. (2008). Analysing knowledge transfer channels between universities and industry: To what degree do sectors also matter? *Research Policy*, 37(10), 2. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2008.07.007>
- Belloc, F., Maruotti, A. ve Petrella, L. (2011). How individual characteristics affect university students drop-out: A semiparametric mixed-effects model for an Italian case study. *Journal of Applied Statistics*, 38(10), 2225-2239. <https://doi.org/10.1080/02664763.2010.545373>
- Bernard, R. ve Amundsen, C. L. (2008). Antecedents to Dropout in Distance Education: Does One Model Fit All? *International Journal of E-Learning & Distance Education / Revue Internationale Du e-Learning et La Formation à Distance*, 4(2), 25-46. <http://www.ijede.ca/index.php/jde/article/view/530>

- Bolliger, D. U. ve Wasilik, O. (2012). Student Satisfaction in Large Undergraduate Online Courses. *Quarterly Review of Distance Education*, 13(3), 153-165.
- Card, D. (1999). The Causal Effect of Education on Earnings. *Handbook of Labor Economics*, 3, 1801-1806. [https://doi.org/10.1016/S1573-4463\(99\)03011-4](https://doi.org/10.1016/S1573-4463(99)03011-4)
- Choi, H. J. ve Kim, B. U. (2018). Factors Affecting Adult Student Dropout Rates in the Korean Cyber-University Degree Programs. *Journal of Continuing Higher Education*, 66(1), 1-12. <https://doi.org/10.1080/07377363.2017.1400357>
- Cohen, L. M. ve K. M. L. (2018). *Research Methods In Education 8Th Edition*. T&F INDIA.
- Creswell, J. W. (2013). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. SAGE Publications.
- Evans, T., Haughey, M. ve Murphy, D. (2008). *International Handbook of Distance Education*. Emerald Group Publishing.
- Fike, D. S. ve Fike, R. (2008). Predictors of First-Year Student Retention in the Community College. *Community College Review*, 36(2), 68-88. <https://doi.org/10.1177/0091552108320222>
- Fowler, F. J. (2013). *Survey Research Methods*.
- Fozdar, B. I., Kumar, L. S. ve Kannan, S. (2006). View of Study of the Factors Responsible for the Dropouts from the BSc Programme of Indira Gandhi National Open University | The International Review of Research in Open and Distributed Learning. 24 Haziran 2019 tarihinde <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/291/747> adresinden erişildi.
- Frydenberg, J. (2007). View of Persistence in University Continuing Education Online Classes. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 8(3). <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/375/957>
- Grau-Valldosera, J. ve Minguillón, J. (2014). Rethinking dropout in online higher education: The case of the Universitat Oberta de Catalunya. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(1). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v15i1.1628>

- Gurin, G. (1968). *Inner-City Negro Youth in a Job Training Project: A Study of Factors Related to Attrition and Job Success. Final Report.*
<https://eric.ed.gov/?id=ED026530>
- Heckman, J. J., Humphries, J. E. ve Veramendi, G. (2016). *Returns to Education: The Causal Effects of Education on Earnings, Health and Smoking.* 54-55.
- Hellenic Open University. (2019). Admission. 20 Ekim 2019 tarihinde
<https://www.eap.gr/en/education/137-education/1241-student-selection-procedure-> adresinden erişildi.
- Herbert, M. (2006). Staying the Course: A Study in Online Student Satisfaction and Retention. *Online Journal of Distance Learning Administration.*
- IGNOU. (2019). IGNOU Online Admission. 19 Haziran 2019, tarihinde
<https://onlineadmission.ignou.ac.in/admission/> adresinden erişildi.
- Açıköğretim Sistemi İstatistik Bilgi Edinme Değerlendirme Birimi. (2018). 08 Mayıs 2019 tarihinde <http://aosdata.anadolu.edu.tr> adresinden erişildi.
- Kember, D. (1989). A Longitudinal-Process Model of Drop-Out from Distance Education. *Journal of Higher Education*, 60(3), 278-301.
- Kember, D. (1990). The Use of a Model to Derive Interventions Which Might Reduce Drop-Out from Distance Education Courses. *Higher Education*, 20(1), 11-24.
- Kember, D. (2007). *Reconsidering Open and Distance Learning in the Developing World: Meeting Students' Learning Needs* (1 edition). London; New York: Routledge.
- Kemp, W. C. (2002). Persistence of Adult Learners in Distance Education. *American Journal of Distance Education*, 16(2).
https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1207/S15389286AJDE1602_2
- Knapper, C. (1988). Media and adult learning: A forum: Lifelong learning and distance education. *American Journal of Distance Education*, 2(1), 70.
<https://doi.org/10.1080/08923648809526609>
- Latchem, C. (2018). *Open and Distance Non-formal Education in Developing Countries.* 9(5). <https://www.springer.com/gp/book/9789811067402>

- Latchem, C., Özkul, A. E., Aydin, C. H. ve Mutlu, M. E. (2006). The Open Education System, Anadolu University, Turkey: E-transformation in a mega-university. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 21(3), 221-235. <https://doi.org/10.1080/02680510600953203>
- Lee, Y. ve Choi, J. (2011). A review of online course dropout research: Implications for practice and future research. *Educational Technology Research and Development*, 59(5), 593-618. <https://doi.org/10.1007/s11423-010-9177-y>
- Lee, Y., Choi, J. ve Kim, T. (2013). Discriminating factors between completers of and dropouts from online learning courses. *British Journal of Educational Technology*, 44(2).
- Lint, A. H. (2013). E-Learning Student Perceptions on Scholarly Persistence in the 21st Century with Social Media in Higher Education. *Creative Education*, 4(11), 718-725. <https://doi.org/10.4236/ce.2013.411102>
- Lochner, L. (2011). *Non-Production Benefits of Education: Crime, Health, and Good Citizenship* (Working Paper Sy 16722; ss. 66-68). <https://doi.org/10.3386/w16722>
- Moore, M. ve G. Anderson, W. (2003). Handbook of Distance Education. [http://lst-iiiep.iiiep-unesco.org/cgi-bin/wwwi32.exe/\[in=epidoc1.in\]/?t2000=019719/\(100\),472](http://lst-iiiep.iiiep-unesco.org/cgi-bin/wwwi32.exe/[in=epidoc1.in]/?t2000=019719/(100),472).
- Morgan, C. K. ve Tam, M. (1999). Unravelling the complexities of distance education student attrition. *Distance Education*, 20(1), 96-108. <https://doi.org/10.1080/0158791990200108>
- National Research Council. (2013). *Frontiers in Massive Data Analysis*. <https://doi.org/10.17226/18374>
- Nistor, N. ve Neubauer, K. (2010). From participation to dropout: Quantitative participation patterns in online university courses - ScienceDirect. *Computers & Education*, 55(2). <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2010.02.026>
- Oliveira, P. R. de, Oesterreich, S. A., ve Almeida, V. L. de. (2017). School dropout in graduate distance education: evidence from a study in the interior of Brazil. *Educação e Pesquisa*, 44. <https://doi.org/10.1590/s1678-4634201708165786>

- Onah, D. F., Sinclair, J. ve Russell, B. (2014). Dropout rates of massive open online courses: behavioural patterns. *International Conference on Education and New Learning Technologies*. <http://wrap.warwick.ac.uk/65543/>
- Page, M. C., Braver, S. L. ve MacKinnon, D. P. (2003). *Levine's guide to SPSS for analysis of variance, 2nd ed.* Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Park, J.-H. (2007). *Factors Related to Learner Dropout in Online Learning*. <https://eric.ed.gov/?id=ED504556>
- Park, J.-H. ve Choi, H. J. (2009). Factors Influencing Adult Learners' Decision to Drop Out or Persist in Online Learning. *Educational Technology & Society*, 12(4), 207-217.
- Pascarella, E. T. ve Terenzini, P. T. (1980). Predicting Freshman Persistence and Voluntary Dropout Decisions from a Theoretical Model. *The Journal of Higher Education*, 51(1), 60-75. <https://doi.org/10.2307/1981125>
- Pascarella, E. T. ve Terenzini, P. T. (1983). Predicting voluntary freshman year persistence/withdrawal behavior in a residential university: A path analytic validation of Tinto's model. *Journal of Educational Psychology*, 75(2), 215-226. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.75.2.215>
- Peel, M., Powell, S. ve Treacey, M. (2004). Student Perspectives on Temporary and Permanent Exit from University: A Case Study from Monash University. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 26(2), 239-249.
- Perraton, H. ve Lentell, H. (2003). *Policy for Open and Distance Learning*. <http://oasis.col.org/handle/11599/159>
- Phipps, R. ve Merisotis, J. (1999). *What's the Difference? A Review of Contemporary Research on the Effectiveness of Distance Learning in Higher Education*. <https://eric.ed.gov/?id=ED429524>
- Pierrakeas, C. ve Xenos, M. (2004). View of A Comparative Study of Dropout Rates and Causes for Two Different Distance Education Courses. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 5(2). <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/183/265>

- Pilcher, C. G. ve Miller, G. R. (2000). *Learning Strategies for Distance Education Students*. <https://doi.org/10.5032/jae.2000.01060>
- Potashnik, M. ve Capper, J. (1998). Distance education: Growth and diversity. *Finance and Development*, 35, 42-45.
- Rovai, A. P. (2001). Building Classroom Community at a Distance: A Case Study. *Educational Technology Research and Development*, 49(4), 33-48.
- Rovai, A. P. (2003). In search of higher persistence rates in distance education online programs. *Internet and Higher Education*, 6(1), 1-16.
<https://www.learntechlib.org/p/96509/>
- Rovai, A. P. ve Downey, J. R. (2010). Why some distance education programs fail while others succeed in a global environment. *The Internet and Higher Education*, 13(3), 141-147. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2009.07.001>
- Rowntree, D. (1995). Teaching and Learning Online: A Correspondence Education for the 21st Century? *British Journal of Educational Technology*, 26(3), 205-215.
- Schlosser, C. A. ve Anderson, M. L. (1994). *Distance education: Review of the literature*. Washington, D.C.: Association for Educational Communication and Technology.
- Scott, D. (2005). Retention, Completion and Progression in Tertiary Education in New Zealand. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 27(1), 3-17.
- Simonson, M., Schlosser, C. ve Orellana, A. (2011). Distance education research: A review of the literature. *Journal of Computing in Higher Education*, 23(2), 124.
<https://doi.org/10.1007/s12528-011-9045-8>
- Simonson, M., Smaldino, S. ve Zvacek, S. M. (2014). *Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education, 6th Edition* (6 edition). Charlotte, North Carolina: Information Age Publishing.
- Simpson, O. (2003). *Student Retention in Online Open and Distance Learning*.
- Simpson, O. (2010). *22% Can we do better? The CWP Retention Literature Review Final Report*. The Open University website:

- Simpson, O. (2013). Student retention in distance education: Are we failing our students? *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 28, 105-119.
- Sleezer, C. M., Gularte, M. A., Waldner, L. ve Cook, J. (2004). Business and Higher Education Partner to Develop a High-Skilled Workforce: A Case Study. *Performance Improvement Quarterly*, 17(2), 65-66.
<https://doi.org/10.1111/j.1937-8327.2004.tb00308.x>
- Somers, P. (1995). *A Comprehensive Model for Examining the Impact of Financial Aid on Enrollment and Persistence*. 25(1), 16.
- Spady, W. G. (1970). Dropouts from higher education: An interdisciplinary review and synthesis. *Interchange*, 1(1), 64-85. <https://doi.org/10.1007/BF02214313>
- Spady, W. G. (1971). Dropouts from higher education: Toward an empirical model. *Interchange*, 2(3), 38-62. <https://doi.org/10.1007/BF02282469>
- Sweet, R. (1986). Student dropout in distance education: An application of Tinto's model. *Distance Education*, 7(2), 201-213.
<https://doi.org/10.1080/0158791860070204>
- T.C. Resmi Gazete. (2001). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemine Göre Öğretim Yapan Fakülteler Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. 06 Ağustos 2019 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/07/20010701.htm#3> adresinden erişildi.
- T.C. Resmî Gazete. (2011) 08 Mayıs 2019 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110225m1.htm> adresinden erişildi.
- T.C. Resmî Gazete. (2012). Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. 05 Ağustos 2019 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/08/20120829-1.htm> adresinden erişildi.
- The Open University. (2019). admissions-applications. 20 Mayıs 2019 tarihinde <http://www.openuniversity.edu/study/admissions-applications/how-to-apply> adresinden erişildi.

- Thistoll, T. ve Yates, A. (2016). Improving course completions in distance education: An institutional case study. *Distance Education*, 37(2), 180-195.
<https://doi.org/10.1080/01587919.2016.1184398>
- Tillman, C. (2002). *Barriers to student persistence in higher education*. 2(1).
<https://www.whdl.org/barriers-student-persistence-higher-education>
- Tinto, V. (1975). Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research. *Review of Educational Research*, 45(1), 89-125.
<https://doi.org/10.2307/1170024>
- Tinto, V. (1999). Taking Retention Seriously: Rethinking the First Year of College. *NACADA Journal*, 19(2), 5-9. <https://doi.org/10.12930/0271-9517-19.2.5>
- Tinto, V. (2006). Research and Practice of Student Retention: What Next? *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 8(1), 1-19.
<https://doi.org/10.2190/4YNU-4TMB-22DJ-AN4W4>
- Tinto, V. (2017). Through the Eyes of Students. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 19(3), 254-269.
<https://doi.org/10.1177/1521025115621917>
- Tresman, S. (2002). *Towards a Strategy for Improved Student Retention in Programmes of Open, Distance Education: A Case Study from the Open University UK*.
<https://doi.org/10.19173/irrodl.v3i1.75>
- TÜİK. (2017). Türkiye İstatistik Kurumu, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması Bölgesel Sonuçları, 2017. 25 Haziran 2019 tarihinde <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27824> adresinden erişildi.
- TÜİK. (2018). Türkiye İstatistik Kurumu, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2018. 18 Haziran 2019 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27819> adresinden erişildi.
- Tyson, W. (2012). Negative Impact of Employment on Engineering Student Time Management, Time to Degree, and Retention: Faculty, Administrator, and Staff Perspectives. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 13(4), 479-498. <https://doi.org/10.2190/CS.13.4.d>

- Wehrwein, E. A., Lujan, H. L. ve DiCarlo, S. E. (2007). Gender differences in learning style preferences among undergraduate physiology students. *Advances in Physiology Education*, 31(2), 153-157.
<https://doi.org/10.1152/advan.00060.2006>
- Wilcox, R. R. (1987). New designs in analysis of variance. *Annual Review of Psychology*, 38, 29-60. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.38.020187.000333>
- Willcoxson, L. (2010). Factors affecting intention to leave in the first, second and third year of university studies: A semester-by-semester investigation. *Higher Education Research & Development*, 29(6), 623-639.
<https://doi.org/10.1080/07294360.2010.501071>
- Willcoxson, L., Cotter, J. ve Joy, S. (2011). Beyond the First-Year Experience: The Impact on Attrition of Student Experiences throughout Undergraduate Degree Studies in Six Diverse Universities. *Studies in Higher Education*, 36(3), 331-352.
- Willging, P. A. ve Johnson, S. D. (2009). Factors that Influence Students' Decision to Dropout of Online Courses. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 8(4).
<https://eric.ed.gov/?id=EJ862360>
- Workman, J. J. ve Stenard, R. A. (1996). Student Support Services for Distance Learners. *DEOSNEWS*, 6(3), 3.
https://learningdesign.psu.edu/assets/uploads/deos/deosnews6_3.pdf
- Xenos, M., Pierrakeasa, C. ve Pintelasb, P. (2002). A Survey on Student Dropout Rates and Dropout Causes Concerning the Students in the Course of Informatics of the Hellenic Open University. 24 Haziran 2019 tarihinde
<https://eric.ed.gov/?id=EJ664812> adresinden erişildi.
- Yorke, M. (1999). *Leaving early: Undergraduate non-completion in higher education*. London: Falmer Press.
- Yorke, M. (2004). Retention, persistence and success in on-campus higher education, and their enhancement in open and distance learning. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 19(1), 19-32.
<https://doi.org/10.1080/0268051042000177827>

Yorke, M. ve Longden, B. (2004). *Retention & Student Success in Higher Education* (1 edition). Maidenhead: Open University Press.

Yükseltürk, E. ve İnan, F. A. (2006). Examining the Factors Affecting Student Dropout in an Online Learning Environment. 24 Haziran 2019 tarihinde <https://eric.ed.gov/?id=ED494345> adresinden erişildi.

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2019.). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. 05 Ağustos 2019 tarihinde <https://istatistik.yok.gov.tr/> sitesinden erişildi.

Zajkowski, M. E. (1997). Price and persistence in distance education: Open Learning: *The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 12(1).
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0268051970120103>

EKLER

EK-1. Anket Uygulama Dilekçesi

EK-2. Anket Uygulama Dilekçesi

13/02/2019

AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
(İstatistik Bilgi Edinme ve Değerlendirme Birimine)

Açık ve uzaktan öğretim sistemlerinde öğrencilerin okulu bırakma nedenleri: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi programlarını bırakan öğrenciler üzerine bir araştırma başlıklı tez çalışması için Açıköğretim Sistemindeki öğrencilere WEB ortamında <https://goo.gl/forms/NYFFbJcmYpBxgwRu2> bağlantısı üzerinden anket yapmak istiyorum. Anket sonuçlandığında verilerini ve çalışma tamamlandığında çalışmanın bir kopyasını Açıköğretim Fakültesi İstatistik Bilgi Edinme ve Değerlendirme Birimine vereceğimi taahhüt ederim.

Saygılarımla arz ederim.

(İmza)

(Adı-Soyadı) : Faruk Samet AGUŞ

EK-2. Veri Toplama Aracı, Çevrimiçi Anket

Açıköğretimi Bırakma Nedenleri

Sayın katılımcılar,

bu anket formu Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uzaktan Eğitim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi için veri toplama amacı ile hazırlanmıştır. Araştırmanın amacı Açıköğretim öğrencilerinin okulu bırakma nedenlerini öğrenmektir ve sizlerin görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda Açıköğretim sisteminde okulu bırakmaya neden olan olumsuzlukların iyileştirilmesine yönelik önerilerde bulunulacaktır.

Ankette kimliğiniz ve belirteceğiniz görüşler kesinlikle gizli kalacak ve başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Ankette ad, soy ad, iletişim bilgileri gibi kişisel bilgiler istenmemektedir. Anket 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde eğitim geçmişiniz, meslek, yaş ve aile ilgili sorular yer almaktadır ve sizin için doğru olan seçeneği işaretlemeniz istenmektedir. Diğer bölümlerde okulu bırakma / devam etmeme nedeninize yönelik olası nedenler verilmiştir. Bu maddeleri okulu bırakmanızda ne kadar önemli olduğuna göre Önemsiz-Biraz Önemli-Orta Derecede Önemli-Önemli-Çok Önemli olarak işaretlemeniz istenmektedir. Araştırma sonuçlarının güvenilirliği açısından soruları dikkatli bir şekilde okumanız ve size uygun seçenekleri işaretlemeniz oldukça önemlidir.

Ankete katılarak araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

Faruk Samet AGUŞ
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
faruksametaqus@anadolu.edu.tr

Ankete başlamak istiyorsanız Sonraki düğmesini kullanınız.

Anket yaklaşık 4 dakika sürmektedir.

SONRAKİ

Kişisel Bilgiler

Lütfen aşağıdaki seçeneklerden sizin için doğru olanı işaretleyiniz.

1) Okulu bırakma / ara verme durumunuz nedir? *

- Okul kaydımı sildirdim.
- Kaydım var ama okula devam etmeyeceğim.
- Kaydım var belki geri dönebilirim.
- Sadece ara verdim. Okula devam edeceğim.

2) Cinsiyetiniz: *

- Erkek
- Kadın

3) Okulu bıraktığınız zaman ikamet yeriniz hangisiydi? *

- İl merkezi
- İlçe Merkezi
- Köy / Kasaba / Mahalle

4) Açıköğretimde okuduğunuz bölüm nedir? *

- Ön lisans 2 yıllık
- Lisans 4 yıllık

5) Hangi kapsamda Açıköğretimde okudunuz? *

- İlk üniversite kapsamında okudum.
- İkinci üniversite kapsamında okudum.

6) Okuduğunuz bölüme hangi amaç ile başladınız? (Birden çok seçenek işaretlenebilir) *

- İş yerinde terfi / maaş artışı hakkı kazanmak için okula başladım.
- Daha iyi bir işte çalışmak için bölüme başladım
- Askerliğin ertelenmesi için okula başladım
- Kişisel gelişim amacı ile bölüme başladım.
- Mesleki gelişim amacı ile bölüme başladım.
- Okuduğum bölüm ilgi alanlarımdan biriydi.,

7) Okulu bıraktığınız zaman yaşıınız kaçtı? *

- 20
- 21 - 30
- 31 - 40
- 41 - 50
- 50 +

8) Okulu bıraktığınız zaman medeni durumunuz nedir? *

- Bekar
- Evli
- Diğer

9) Okulu bıraktığınız zaman kaç çocuğunuz vardı? *

- Çocuğum yoktu.
- 1
- 2
- 3
- 4 ya da daha fazla

10) Okula başlamadan önceki eğitim durumunuz nedir? *

- Lise mezunu
- Ön lisans (2 yıllık) mezunu
- Lisans (4 yıllık) mezunu
- Yüksek lisans / Doktora mezunu

11) Önceki okulunuzdan mezun olduktan kaç yıl sonra Açıköğretime başladınız? *

- 2 yıldan az
- 2 - 5 yıl
- 6 - 9 yıl
- 10 - 12
- 12 yıldan fazla

12) Kaçınıcı yılınızda okulu bıraktınız? *

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6+

Sonraki düğmesini kullanarak bir sonraki aşamaya geçiniz.

GERİ

SONRAKİ

Kişisel Nedenler

Okulu bırakmanızda / devam etmemenizde aşağıdaki maddeler ne kadar önemli olmuştur? *

	Önemsiz	Biraz önemli	Orta derecede önemli	Önemli	Çok önemli
Öğrenme isteğim kalmadı.	0	0	0	0	0
Ders çalışmak için yeterli zamanım yoktu.	0	0	0	0	0
Ders çalışmak için uygun bir ortamım yoktu.	0	0	0	0	0
Ailesel sorunlarım vardı.	0	0	0	0	0
Sağlık sorunlarım vardı.	0	0	0	0	0
Gerekli ders çalışma alışkanlığım yoktu.	0	0	0	0	0
Tek başıma öğrenmek benim için zor oldu.	0	0	0	0	0
Belirli bir yaştan sonra okumak çok zor.	0	0	0	0	0
Bölüm için ödenmesi gereken ücret fazlaydı.	0	0	0	0	0

Okulu bıraktığınızda herhangi bir işte çalışıyor muydunuz? *

- Evet. Çalışıyordum.
 Hayır. Çalışmıyordum.

Sonraki düğmesini kullanarak bir sonraki aşamaya geçiniz.

GERİ

SONRAKİ

İş ile İlgili Nedenler

İş yerinde günde kaç saat çalışıyorsunuz? *

	5 saatten az	5 – 7 saat	8 – 10 saat	11 – 13 saat	13 +
Günlük çalışma süreniz:	0	0	0	0	0

Okulu bırakmanızda / devam etmemenizde aşağıdaki maddeler ne kadar önemli olmuştur? *

	Önemsiz	Biraz önemli	Orta derecede önemli	Önemli	Çok önemli
Hem çalışıp hem okumak beni çok zorladı.	0	0	0	0	0
İş yerindeki sorumluluklarım arttı	0	0	0	0	0
İş yerinde yoğun bir şekilde çalışıyordum.	0	0	0	0	0
İş değişikliğinden dolayı okulu bıraktım.	0	0	0	0	0
Tayinimden dolayı okulu bıraktım	0	0	0	0	0
İş yerinde çalışma saatlerim değişti.	0	0	0	0	0
Okulun bana iş ile ilgili bir katkısı yoktu.	0	0	0	0	0

Sonraki düğmesini kullanarak bir sonraki aşamaya geçiniz.

GERİ

SONRAKİ

Okul ile İlgili Nedenler

Okulu bırakmanızda / devam etmemenizde aşağıdaki maddeler ne kadar önemli olmuştur? *

	Önemsiz	Biraz önemli	Orta derecede önemli	Önemli	Çok önemli
Derslere olan ilgilimi kaybettim.	0	0	0	0	0
Okulun bana bir şey kazandırmadığını fark ettim.	0	0	0	0	0
Açıktan öğrenmek bana göre değildi. Yalnız kaldım.	0	0	0	0	0
Okuldan beklediğimi bulamadım.	0	0	0	0	0
Sınav için il merkezine gitmek zordu.	0	0	0	0	0
Başka bir okulda okumaya başladım.	0	0	0	0	0
Bölümde öğrenilecek çok fazla konu vardı.	0	0	0	0	0
Sınavlar zordu.	0	0	0	0	0
Dersler çok kolaydı.	0	0	0	0	0
Dersler çok zordu.	0	0	0	0	0
Ders içeriği çok sıkıcıydı.	0	0	0	0	0
Öğretim görevlileri ile yüz yüze görüşmemek bir sorundu.	0	0	0	0	0
Okul arkadaşlarım ile iletişim imkânım yoktu.	0	0	0	0	0

Sonraki düğmesini kullanarak bir sonraki aşamaya geçiniz.

[GERİ](#)

[SONRAKİ](#)

Teknoloji ile İlgili Nedenler

Okulu bırakmanızda / devam etmemenizde aşağıdaki maddeler ne kadar önemli olmuştur? *

	Önemsiz	Biraz önemli	Orta derecede önemli	Önemli	Çok önemli
Bilgisayara ulaşma konusunda sıkıntılar yaşadım.	0	0	0	0	0
İnternete ulaşma konusunda sıkıntılar yaşadım.	0	0	0	0	0
Bilgisayarı ve İnterneti nasıl kullanacağımı bilmiyordum.	0	0	0	0	0
Teknik sorunlarda yardımcı olacak birini bulamadım.	0	0	0	0	0
Videolar izleyerek öğrenmek zordu.	0	0	0	0	0
Bilgisayar aracılığı ile öğrenemediğimi düşündüm.	0	0	0	0	0
Öğrenci sistemini kullanmak zordu.	0	0	0	0	0

Farklı bir neden belirtmek istiyorsanız aşağıya yazabilirsiniz.

Yanıtınız

Aşağıdaki GÖNDER düğmesini kullanarak anketi tamamlayabilirsiniz.

Anket ile ilgili soru ve görüşleriniz için faruksametagus@anadolu.edu.tr adresine e-posta gönderebilirsiniz.

GERİ

GÖNDER

EK-3. Veri Talep Formu

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

AÇIKÖĞRETİM SİSTEMİ

Veri Talep Formu

1. *Araştırmacının bilgileri;*

Adı-Soyadı : Faruk Samet AGUŞ
Adresi : Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu
Telefon Numarası : 05543119725
E-posta Adresi : frksmt@gmail.com
T.C. Kimlik Numarası : 48928508116
Unvanı : Yüksel Lisans Öğrencisi

2. *Talep edilen verinin kullanılacağı projeye ilişkin bilgiler;*

Araştırma/Projenin Başlığı

Açık ve uzaktan öğretim sistemlerinde öğrencilerin okulu bırakma nedenleri: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi programlarını bırakan öğrenciler üzerine bir araştırma
Araştırma veya Projenin Çerçevesi

Tez/Makale Çalışması

Yüksek Lisans/Doktora Tezi

BAP Projesi

Uluslararası Proje

Bağımsız Araştırma

Diğer (Açıklayınız)

3. *Yapılacak bilimsel araştırmanın konusu nedir?*

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde okuyan öğrencilerin okulu bırakma nedenleri bu araştırmanın konusudur.

4. *Yapılacak bilimsel araştırmanın amacı ve içeriği nedir?*

Bu araştırmanın amacı son 8 yılda Türkiye’de Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemindeki öğrencilerin okulu bırakma nedenlerini öğrenmek ve değişik demografik ve akademik

özellikler gösteren gruplar ile okulu bırakma oranları arasında bir korelasyon olup olmadığını bulmaktır.

5. *Bilimsel araştırmanın varsa evren bilgisi nedir?*

Türkiye programlarında son 8 yılda Açıköğretim Sistemi içerisinde yer alan ve pasif durumda bulunan öğrenciler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

6. *Araştırmada kullanılması planlanan istatistikî yöntemler nelerdir?*

Bu nicel araştırmada iki farklı yöntem ile veri toplanması planlanmaktadır. Açıköğretim sisteminden ayrılan öğrencilerin sayısının çok olması, coğrafi uzaklık ve ilgili öğrenciler ile iletişimin zor olması nedeni ile araştırma için gereken verilerin, Açıköğretim Sisteminde veri analizi yapılarak ve çevrimiçi anket aracılığı ile toplanması planlanmaktadır.

7. *Bu araştırma sonucunda elde edilmesi düşünülen çıktılar nelerdir?*

Okulu bırakan Açıköğretim öğrencilerinin okulu bırakma kararında hangi faktörlerin etkili olduğunu bulmak ve okul bırakma durumu ile ilgili demografik özellikler arasında bir ilişki olup olmadığını saptamak.

8. *Talep edilen verinin periyodu;*

Başlangıç Tarihi : Eylül 2011 – (2011 / 2012 Akademik Yılı Güz Dönemi dahil)

Bitiş Tarihi : Ocak 2019 – (2018 / 2019 Akademik Yılı Güz Dönemi dahil)

9. *Araştırmada sizinle çalışan başka kişiler varsa bu araştırmacılara ilişkin bilgiler?*

Tez danışmanım Prof. Dr. Mesut KURULGAN

10. *Talep edilen veri hangi yazılım ile analiz edilecektir?*

IBM SPSS Statistics

11. Çalışmada kullanılmak üzere talep edilen veriler nelerdir?

Araştırma kapsamında yukarıda belirtilen tarihler arasında Açıköğretim Sisteminde, Açıköğretim, İktisat ve İşletme Fakültelerinde aktif, pasif veya mezun olarak kaydı bulunan Türkiye Programları öğrencilerin tümünün aşağıda verilen tablodaki bilgilerden mevcut olanları talep edilmektedir. Öğrenci sayısının çok olması verinin sistemden alınması ve iletilmesi konusunda teknik zorluklar yaratacaksa, süreci kolaylaştırması için öğrenciler ilk üniversite, ikinci üniversite, fakülte, bölüm, lisans ve ön lisans gibi başlıklarda kendi içinde bölünerek veri büyüklüğü düşürülebilir.

İlk Üniversite İkinci Üniversite	Ön Lisans Lisans	Fakülte	Bölüm	Sınıf	Cinsiyet
Doğum Yılı	İkamet İli	Çalışma Durumu	Medeni Durum	Önceki Okuldan Mezuniyet Tarihi (Lise/Üniversite /Yüksek Lisans)	Lise diploma notu
Üniversite diploma notu	Askerlik Durumu	Üniversiteye Giriş Sınavı Puanı	Kayıt Tarihi Yılı	Şu ana kadar başarılı olduğu ders sayısı ya da kredi toplamı	Mezuniyet Durumu /Tarihi

Yukarıda açık bilgileri bulunan araştırma/proje konusuna ilişkin verilerin karşılanmasını arz/rica ederim.

(İmza) :

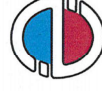
(Adı-Soyadı) : Fâruk Samet AGUŞ

13/02/2019

EK-4. Etik Kurul Onayı

Evrak Kayıt Tarihi: 15.01.2019 Protokol No: 3889

Tarih: 23.01.2019

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Sosyal Bilimler
BAŞLIK:	Açık ve Uzaktan Öğretim Sistemlerinde Öğrencilerin Okulu Bırakma Nedenleri: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Programlarını Bırakan Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Mesut KURULGAN
TEZ YAZARI:	Faruk Samet AGUŞ
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu
Prof.Dr. Coşkun BAYRAK (Başkan-Eğitim Fak.)	
Prof.Dr. T. Volkan YÜZER (Başkan Yardımcısı-Açıköğretim Fak.)	KATILMADI Prof.Dr. Esra CEYHAN (Eğitim Fak.)
Prof.Dr. Münevver ÇAKI (Güzel Sanatlar Fak.)	Prof.Dr. M. Erkan ÜYÜMEZ (İkt. ve İdari Bil. Fak.)
Prof.Dr. Handan DEVECİ (Eğitim Fak.)	Prof.Dr. Emel ŞIKLAR (İkt. ve İdari Bil. Fak.)